

in non comparando, poena conventionalis committatur et exigi possit a fideiussoribus, nulla excusatione vel exceptione penitus admissa, immo habeantur crimen et contraventio ac si per testes vel alias legitime probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omissa fuerit, illa nihilominus pro apposita, contraventio pro legitime approbata habeatur.

§ 7. Et similiter si per principalem sive alium in fideiussione comprehensum, stipulationi contraventum et seu¹ contraveniens contumax, hicque in meram contumaciam condemnatus fuerit, fideiussor statim ad solvendum poenam conventionalem cogatur, nec possit audiri, suum principalem offendisse ex causa necessariae defensionis allegando et deducendo, ne videlicet delinquentes indirecte per procuratorem et interpositam personam audiantur: et quod dictum est in exemplo exceptionis huiusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in praedictis stipulationibus omissa, nihilominus apposita similiter intelligatur.

§ 8. Quod et ad legitimam per parentes solvendam extendimus ut illam solvere teneantur, etiam si eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut banniti fuerint, non obstante quocumque statuto aut forsans consuetudine in contrarium existente, quibus omnibus per praesentes in ampliori forma derogatum esse censemus et decernimus.

§ 9. Praeterea, quoniam saepe contingit ut qui ex aliquo crimine in contumaciam condemnati fuerint, perdurent ad multos annos in contumacia, expectantes occasionem, ut per temporis diuturnitatem criminis probatio impossibilis reddatur, et tunc quaerant contumaciam sibi remitti, et super defensionibus audiri, cum criminibus² probandi facultas est fisco sublata, causam plerumque vel co-

¹ Forsitan sit (n. t.).

² Criminis, Cherub. (n. t.).

ram iudicibus in ipsos propensis, vel in locis, ubi iura fisci deduci non possunt, introducentes, statuimus quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet, a die condemnationis, quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis praesentium computandos, nec alibi quam in loco, ubi condemnatio secuta est, vel in curia generali provinciae, ubi delictum fuerit commissum. Et si secus fieri contingat, quaecumque absolutiones desuper obtinendae, etiam si vigore commissionis signaturae nostrae, nullius sint roboris vel momenti, sed ad ipsarum condemnationum iam factarum executionem deveniri possit et debeat. Quo termino sex mensium elapso, sententiae in contumaciam latae, crimen notorium efficiant, et tamquam in rem iudicatam transiverint, realiter et personaliter executioni demandentur.

§ 10. Nec homicidis prosit minor aetas viginti annorum, dum tamen maiores quatuordecim annorum extiterint.

§ 11. Quod si banniti huiusmodi, in contumaciam condemnati, veniant postmodum absolvendi, iudices, sub poena mille scutorum et infamiae perpetuae, illos gratis et sine ulla sportularum solutione, absolvere debeant.

§ 12. In causis vero clericorum criminalibus mere ecclesiasticis, ordinarii ecclesiastici privative quoad saeculares iudices cognoscant, sed in aliis mixtis sit locus praeventioni inter ordinarium et iudicem saecularem, dataque praeventione ex parte ordinarii ecclesiastici, non nisi contra clericos tantum procedere possit. Et si praetenderetur ratione connexitatis adiuncti, vel alias quomodocumque laicum eius forum sortiri debere, iudex tamen saecularis ita praeventiens, quavis inhibitione sibi facta non obstante, absque censura-

Declaratio quod sententia contumacial. rei praedicti delinquentibus, in his cautionibus,

Et etiam in casu legitime solvendae a parentibus.

Contumaces infra sex menses se constituant.

Homicidis non prodest minoritas.

Banniti gratis liberandi, si absolvendi sunt.

Praeventio declaratur inter iudices laicos et ecclesiasticos.

rum vel aliarum poenarum incursu, procedere possit. Nec non quibuscumque appellationibus, provocationibus, nullitatum dictionibus, commissionibus, inhibitionibus et aliis decretis contra formam superius traditam per quoscumque etiam iudices praefatos pro tempore quomodolibet emanatis et factis non attentis, libere et licite per ipsos iudices, a quibus, ad suarum condemnationum totalem executionem, alias tamen legitime, sub similis indignationis et excommunicationis poena, procedi posse et omnino debere ac ut procedant praecipimus et mandamus.

§ 13. Et insuper tam iudicibus praefatis quam notariis, sub eadem excommunicationis ac indignationis nostrae privationisque officiorum poena, ne contra praemissa aut quicquam praemissorum facere et attentare praesumant, districtius inhibemus.

§ 14. Sicque et non aliter, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque etc., sublata etc., iudicari, et interpretari in quavis causa et instantia debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 15. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus singularum provinciarum praedictarum, civitatum, oppidorum et locorum eorumdem, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum, ac etiam singulis praenominatis et aliis quibuscumque iudicibus, etc. per nos et praedecessores nostros concessis, ac etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus etc. illorum tenores etc. hac vice latissime derogamus, ceterisque in con-

trarium facientibus quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 16. Et cum declaratione, statuto, ordinatione, inhibitione, decretis, derogatione et aliis praemissis, quae ad partem, etiam quoad singulas partes, repetita esse censeantur et sint, latissime extendendis. Et quoad praemissorum omnium et singulorum et praesertim singularum literarum praenarratarum, privilegiorumque, indultorum et aliorum contrariorum praedictorum, aliorumque forsans latius exprimendorum tenores, pro sufficienter expressis habeantur, ac exprimi, narrari et inseri possint in literis per breve nostrum expediendis, quae in dictae Camerae et Cancellariae nostrae et Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis ibi copiis, affixae, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes et singulos ita afficiant atque arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Fiat. I.

Datum Romae apud S. Petrum XII kalendas iunii, anno sexto.

Anno a nativitate Domini MDLXV, indictione nona, die vero XXVI mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae quarti anno VI, suprascriptae literae apostolicae, lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis suprascriptis, ut moris est, dimissis illarum copiis affixis, per nos Bernardinum Andreatium et Iulium Parinum, apostolicos cursores.

Io. Freille, magister cursorum.

LXV.

Reformatio officii Poenitentiarum Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In sublimi beati Petri solio, meritis licet imparibus, superna dispositione loci

¹ Lege octava (n. t.).

Forma et effectus publicationis.

Publicatio.

Exordium.

cati, statim ab ipso nostri pontificatus initio, officii nostri esse duximus ut, omni adhibita diligentia, errores, quos circa omnes gradus et hominum condiciones, nimia forsant licentia et impunitate, magno cum animi moerore hisce potissimum temporibus committi animadvertimus, providentiae nostrae ministerio corrigere et emendare, ac ea, quae, hominum licentia crescente, deformata essent, reformare, illaque praesertim circa Romanae Curiae officia et tribunalia ad veram debitamque normam et observantiam reducere curaremus.

Causa reformationis.

§ 1. Hinc est quod nos ad Poenitentiariae nostrae officium, in quo morum censura et animarum salus praecipue vertitur, nostrae considerationis oculos dirigentes, et attendentes in eo plures et diversos abusus, propter superiorum temporum licentiam et incuriam, irrepsisse, ne illi sese latius diffundant, quantum in nobis est, occurrere volentes, habita desuper cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus deliberatione matura, ipsoque maiore poenitentiario ac eius officialibus auditis et eorum iuribus diligenter visis ac omnibus mature consideratis, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus.

Reformatio super

§ 2. Quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, pro tempore existens maior poenitentiarius ac eiusdem Poenitentiariae regens, correctores, scriptores, procuratores ac alii quicumque eius officiales et ministri, ab eorum omnium, quae in infrascriptis capitulis et prohibitionibus continentur, concessione, commissione et expeditione penitus cessare et abstinere debeant.

Commutationibus ultimorum voluntatum,

§ 3. Et in primis, idem poenitentiarius abstineat a commutationibus ultimorum voluntatum et earum derogationibus.

§ 4. Necnon ab unionibus perpetuis et suppressionibus ac translationibus beneficiorum ecclesiasticorum et applicationibus unius beneficii alteri beneficio et illarum confirmationibus.

Unionibus etc. beneficiorum,

§ 5. Item a concessione iuspatronatus seu praesentandi ad beneficia ecclesiastica propter augmentum fructuum, sed tantum ex causa fundationis vel dotationis illud concedere possit.

Concessionibus iuspatronatus etc.,

§ 6. Similiter abstineat a licentiis standi extra pro monialibus ex quacumque causa.

Licentiis standi extra claustra,

§ 7. Necnon a declaratoriis pro religiosis propter vim et metum, quos in ingressu Religionis vel emissionem professionis sibi illatos fuisse praetendant, quando post emissam professionem huiusmodi susceperunt sacros ordines in Religione, etiam si asseratur quod, eisdem vi et metu durantibus, illos susceperint. In aliis autem casibus declaratoriae ipsae committantur ordinario loci et vocato priore monasterii, in quo fuerit emissa professio et numquam in Curia, etiam si pars et testes praesentes essent.

Nullitate professionum,

§ 8. Nec concedat religiosis licentias standi extra propter infirmitates et similia impedimenta, et nec etiam pro subventionem parentum aut pupillorum vel aliorum consanguineorum, nisi obtenta licentia suorum superiorum; et in facultatibus pro religiosis eisdem transeundi de Ordine ad Ordinem, etiam in casibus a iure permissis, apponatur semper clausula, quod perpetuo ibidem in claustrum Domino famulari teneantur.

Licentiis pro religiosis infirmis,

§ 9. Apostatis vero absolutionem non concedat, nisi ea lege expressa, ut statim ad claustrum proprii Ordinis redeant vel ad alium Ordinem transeant aequalis vel arctioris observantiae, ut ibi perpetuam vitam agant.

Absolutione ab apostasia,

§ 10. Nec illis aut aliis translatis praedictis indulgeatur, ut beneficia ecclesiastica obtinere, vel illis uti mercenarii

Licentiis ut obtineant beneficia,

deservire, aut alias, etiam de superiorum suorum licentia, extra claustrum quoquo modo degere valeant.

Commissionibus permutandi vel alienandi bona ecclesiastica,

§ 11. Similiter non concedat commissiones alienationum vel permutationum aut affrancationum aut illarum confirmationum de bonis ecclesiasticis in forma, quae dicitur *Si in evidentem*, pro rebus quarum redditus annuus summam viginti ducatorum auri de Camera excedat; et commissiones huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur. Et si de ipsius ordinarii interesse vel praeiudicio agatur, tunc loco ipsius committantur metropolitano. Et si res ad ipsum metropolitanum pertineat, ordinario viciniori; et numquam similes concedantur commissiones quando agitur de alienatione iurisdictionum vel vassallorum ad Ecclesiam quoquo modo pertinentium.

Absolutione a criminibus,

§ 12. Praeterea, ne ordinarii in corrigendis subditorum excessibus impediatur, et delicta impunita remaneant, non concedat absolutiones vel mandata de absolvendo ab homicidiis vel aliis gravibus delictis, etiam occultis, pro quibus de iure civili poena capitalis imposita sit, praeterquam in foro conscientiae dumtaxat. In reliquis vero minoribus et levioribus excessibus, de quibus tamen delinquens non fuerit citatus vel inquisitus, committere possit ordinario ut, imposita illi poena eius arbitrio, eum etiam in foro fori absolvat, ipsumque ab executione ordinum, si secum super irregularitate dispensatum fuerit, similiter eius arbitrio suspendat. Episcopis tamen vel eorum superioribus aut aliis praelatis Sedi Apostolicae immediate subiectis et quibusvis personis in terris Ecclesiae, et multo minus in Urbe delinquentibus, ab aliquibus delictis extra forum conscientiae absolutionem minime concedere possit.

§ 13. Caveat etiam poenitentiarius ne in absolutionibus a simonia reali vel conventionali, etiam occulta, umquam concedat ut ipsi simoniaci beneficia, super quibus simoniam commiserunt, seu pecunias vel alia pro illis accepta, aut fructus exinde post commissam simoniam perceptos, in toto vel in parte retinere possint; quinimmo in absolutionibus huiusmodi apponatur clausula quod uterque ad beneficium, super quo fuit commissa simonia, perpetuo inhabilis existat.

Simoniacorumque

§ 14. Et insuper homicidae voluntario, etiam alias canonice absoluto, altaris ministerium, aut ascensum ad superiores ordines et restitutionem aut retentionem beneficiorum, quibus ipso iure quis privatus vel privandus sit, concedere minime valeat.

Et homicidarum,

§ 15. Nec minus literas de promovendo ad sacros ordines, ac etiam ad primam tonsuram a quocumque catholico antistite, nisi allegetur iusta causa, propter quam ab ordinariis suis promoveri, nec ab eis aut eorum officialibus literas dimissorias obtinere valeat, et tunc concedi possint a quocumque ordinario vel pro eo pontificalia exercente; et si causa allegata falsa fuisse deprehendatur, sic promoti ab executione ordinum per suos ordinarios suspendi, vel illa etiam perpetuo privari possint.

Litteris promovendi ad sacros ordines,

§ 16. Similiter idem poenitentiarius non concedat absolutiones a iuramento, nisi ad effectum agendi dumtaxat.

Absolutione a iuramento,

§ 17. Nec dispensationes matrimoniales in forma gratiosa, sed semper committantur ordinariis, prout alias fieri consuevit.

Dispensationibus matrimonialibus,

§ 18. Neque concedat religiosis licentiam suscipiendi gradum doctoratus vel magisterii contra statuta Ordinis, nisi ex aliqua probabili causa et nisi de licentia suorum superiorum.

Licentiis doctorandi,

§ 19. Nec absolutiones a fructibus in-

Absolutione a fructibus indebitis perceptis, debite perceptis, ratione intrusionis beneficium, vel ob non promotionem aut alium tituli defectum, etiam in foro conscientiae, nisi facta restitutione fructuum huiusmodi.

Usurpataque iurisdictione ecclesiastica, § 20. Nec etiam absolutiones concedat pro usurpata iurisdictione vel violata libertate ecclesiastica, etiam in foro conscientiae, nisi cum clausula *Satisfactio prius de damnis et expensis parti laesae.*

Facultate testandi, § 21. Neque facultates testandi iuxta formam quinterni simpliciter, sed cum clausula, *Dummodo non supra summam centum ducatorum, etiam ad pias causas, ac pro servientibus.* Religiosis vero extra claustrum, etiam cum apostolica dispensatione degentibus, facultates testandi nullo modo concedantur.

Confirmatio gestorum ab ordinario, § 22. Et insuper non confirmet gesta per ordinarios aut alios inferiores illis de iure communi non concessa, nec suppleat eorum defectus.

Dispensatione super aetate, § 23. Minus etiam dispenset super aetate promovendorum ad sacros ordines de iure requisita, nec tempus praefatis ad munus consecrationis suscipiendum a iure statutum ultra tres menses, et terminum anni rectoribus parochialium ecclesiarum et aliis quibusvis, ad sacros, etiam presbyteratus, ordines suscipiendos, a iure aut in fundatione beneficiorum quomodolibet constitutorum extra casus a iure permissos, ultra sex menses minime prorogare valeat.

Poenitentiarium sine facultate non concedat. § 24. Et ultra praemissa absteineat etiam ab expeditionibus quibuscumque, quae sibi per literas suarum facultatum expresse non conceduntur, nisi alias de iure communi in casibus, de quibus agetur, ordinario concessae reperiantur. Nec suffragetur praetextus consuetudinis seu styli, aut quasi possessionis ipsius maioris poenitentiarum et praedecessorum suorum in similibus concedendis, etiam si consuetudo aut stylus vel quasi possessio

huiusmodi per literas facultatum suarum generaliter approbata reperiantur.

Sede vacante, poenitentiarum officium vacat, in his quae ad forum fori. § 25. Volumus insuper quod officium sacrae Poenitentiarum, Sede Apostolica vacante, in omnibus et singulis, quae ad forum fori quomodolibet pertinent, penitus et omnino conquiescat. Quodque ea tantum, pro animarum salute, expedire valeat, quae forum conscientiae respiciunt.

Inhibetque poenitentiarum officialibus ne aliquid expedire praesumant contra praedictorum tenorem. § 26. Districtius inhibentes moderno et pro tempore existenti maiori poenitentiarum, in virtute sanctae obedientiae, ac regenti, correctoribus, scriptoribus, procuratoribus, revisoribus, sigillatoribus aliisque dictae Poenitentiarum officialibus quibuscumque, sub nostrae indignationis et excommunicationis latae sententiae, necnon privationis et amissionis suorum huiusmodi et aliorum officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum, et inhabilitatis ad aliam¹ et alia in posterum obtinenda, aliisque gravioribus nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis et applicandis poenis, ne de concessionibus et expeditionibus sibi praesentes interdictis, contra praemissorum tenorem, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indulguntur eis quomodolibet concessorum, se intromittere quoquomodo audeant seu praesumant.

Decretum irritans. § 27. Decernentes quascumque concessionem, gratias ac expeditiones deinceps ab eodem officio Poenitentiarum contra praesentium tenorem, quod absit, pro tempore emanatas, etiam si in illis asseratur vivae vocis oraculo ac de mandato nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis speciali et expresso factas fuisse, nullas nihilominus et invalidas ac extortas et subreptitias esse et censi, neminique propterea suffragari posse; et ita per quoscumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios,

¹ Ad illa, Matth. (n. r).

quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac eisdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scilicet vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae. § 28. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis eidem maiori poenitentiarum ac eius officio, etiam in illius erectione et institutione, etiam motu proprio, consistorialiter ac de fratrum eorundem consilio et assensu, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, etiam per felicis recordationis Eugenium IV, Sixtum etiam IV et Paulum III ac alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam nos concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis apposis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis,

indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum habenda esset in eisdem literis mentio specialis.

Forma et effectus publicationis. § 29. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et omnes, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri Apostolici ac officii Poenitentiarum huiusmodi valvis et acie Campi Florae affigi, et per aliquod temporis spatium, relicta ibidem copia, detineri, ut ii, quos literae ipsae concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, vel illas ignoraverint, quominus eos arceant, perinde ac si eis personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare; cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

Sanctio poenalis. § 30. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, voluntatis, inhibitionis, decreti, derogationis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae, apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, quarto nonas maii, pontificatus nostri anno tertio.

† Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium, et publicatio.

Dat. die 4 maii 1562, pontif. anno III.

LXVI.

Episcopos titulares nuncupatos pontificalia exercere in aliena dioecesi, nisi de ordinarii licentia, minime posse sancit 1.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Causae huiusmodi ferendi decreti.

§ 1. Cum, sicut accepimus, nonnulli episcopi ecclesiar., quae in partibus infidelium consistunt, clero carentes ac populo christiano, cum fere vagabundi sint et permanentem sedem non habeant, non quae Iesu Christi, sed alienas oves, inscio proprio pastore, quærentes, pontificalia officia, quæ nisi de ipsorum locorum ordinariorum licentia et in personas eisdem ordinariis subiectas tantum exercere deberent, in alienis civitatibus et dioecesibus, seu in locis nullius dioecesis quasi episcopalem cathedram, propria temeritate ac praetextu literarum sacrae nostrae Poenitentiariae officio vel alias emanatarum, erigere, et quoscumque ad se venientes, etiam si suorum praelatorum literas commendatitias non habeant, clericali caractere insignire et ad sacros, etiam presbyteratus, ordines promovere audeant et praesumant, quo plerumque fit ut minus idonei ac rudes et ignari et qui a suo episcopo, tamquam inhabiles et indigni, reiecti fuerint, ab illis ordinati, nec divina officia peragere, neque ecclesiastica sacramenta recte valeant administrare, in clericalis sacerdotalisque ordinis dedecus et contemptum, ac christifidelium devotionis diminutionem et scandalum plurimorum.

Declaratio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos igitur, pro nostri pastoralis officii, nobis divinitus iniuncti, debito, opportunum in praemissis remedium adhibere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, quascumque literas ab eodem Poenitentiariae nostrae officio seu alias a Sede Apostolica quomodolibet emanatas harum serie revocantes penitus et

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

annullantes, ac nemini de cetero suffragari, nec quemquam illis se ullo pacto iuvare neque uti posse decernentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus atque declaramus quod posthac nullus episcopus ex eis, qui titulares vocantur, in qualibet civitate seu dioecesi, etiam si in loco nullius dioecesis, quantumcunque exempto, aut aliquo monasterio cuiusvis Ordinis, etiam quibuslibet privilegiis et immunitatibus suffulti, ubilibet consistente, resederit aut moram traxerit, praetextu quarumvis literarum ab eodem Poenitentiariae officio seu alias ab ipsa Sede Apostolica sibi de promovendo quoscumque ad se recurrentes pro tempore concessarum, pontificalia officia, nisi, ut praefertur, de ordinarii loci expressa licentia, et in personas eidem ordinario subiectas, dumtaxat exercere, vel aliquem alterius subditum, etiam sub colore familiaritatis, continuae commensalitatissuae, absque sui proprii praelati expresso consensu aut literis dimissoriis, ad primam clericalem tonsuram aut aliquos alios minores, aut etiam sacros et presbyteratus, ordines, ullatenus possit aut debeat.

Pœna contra inobedientes.

§ 3. Quodque quilibet ex dictis episcopis titularibus contrafaciens, ab exercitio ipsorum pontificalium per annum; taliter vero promoti ab executione ordinum per eos, ut praemittitur, susceptorum, donec suo praelato visum fuerit, ipso iure suspensi sint et esse censeantur.

Observantia huius decreti.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac qui-

Obstantium derogatio.

busvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon civitatum, dioecesium, monasteriorum, Ordinum et locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis quomodolibet concessis et confirmatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima prima maii, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 21 maii 1862, pontif. anno III.

Sequitur declaratio superius editae constitutionis.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Enunciat superiores literas.

§ 1. Alias emanarunt a nobis literae in forma brevis, tenoris subsequenti, videlicet *Pius etc.*

Ordinarius dat facultatem procedendi contra inobedientes.

§ 2. Volentes autem, per nostrae sollicitudinis vigilantiam, in praemissis diligentius et efficacius providere ne episcopi titulares, in praeinsertis literis nominati, aliquid, etiam praeter mentem ac voluntatem nostram et sacras constitutiones, in ecclesiastici ordinis iacturam et detrimentum, attentare seu praesumere audeant: motu et scientia similibus, quod episcopi titulares praefati posthac nullos actus pontificales exercere, neque ordines sacros aut minores nec etiam primam clericalem tonsuram cuiquam conferre possint, tam temporibus a iure statutis quam extra ipsa tempora, non solum personis et in locis subiectis dioecesanis in quorum dioecesi pro tempore resederint, sed nec etiam aliis personis, quae ad illam dioecesim

cum licentia proprii ordinarii seu superioris venirent et peterent se promoveri aut ordinari, nisi habita prius expressa licentia episcopi vel eius vicarii in cuius dioecesi fuerint, etiamsi in monasterio vel loco nullius dioecesis seu quomodolibet exempto dictos actus pontificales exercere, aut ordines et tonsuram huiusmodi conferre vellent; quodque si dicti episcopi titulares contrafecerint, et in praemissis non paruerint vel in eis excesserint, episcopi ordinarii seu illorum vicarii tamquam delegati Sedis Apostolicae, contra eos ad suspensionis ab eorum ordinibus ad tempus sibi bene visum, necnon, illorum crescenti contumacia, ad privationis omnium et singulorum beneficiorum, per eos ex dispensatione apostolica seu alias quomodolibet obtentorum, ac etiam pecuniarias arbitrio ipsorum ordinariorum seu vicariorum infligendas et applicandas poenas, procedere, et eos a suis dioecibus expellere libere et licite valeant; nec illi in monasteriis aut locis exemptis vel nullius dioecesis, quae consistant intra ipsorum ordinariorum dioecesim, vel ei contigua sint, sine permissione episcopi vel eius vicarii huiusmodi, stare, habitare seu moram trahere ullo modo possint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, similiter statuimus, decernimus atque declaramus.

Novas contumacibus infligit poenas Pontifex.

§ 3. Inhibentes, sub suspensionis a divinis et excommunicationis aliisque arbitrii nostri poenis, eisdem episcopis titularibus, ne, quovis praetextu aut quaesito colore, huic statuto, decreto et declarationi ac praesentibus literis nostris in aliquo ullatenus contrafacere seu contravenire audeant vel praesumant.

Contraria tollit.

§ 4. Decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his ab illis seu eorum aliquo fieri vel attentari contigerit. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis literis,

tam ab ipsa Sacra Poenitentiaria, quam sub plumbo et in forma brevis a nobis et Sede Apostolica quomodolibet emanatis et in futurum forsitan emanandis; necnon omnibus illis, quae in praeinsertis literis huiusmodi volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima octava iunii, millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pontificatus nostri anno quarto.

LXVII.

Reformatio officii correctoris Cancellariae Apostolicae et literarum minoris iustitiae, contradictarum nuncupatarum.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Exordium. Universi gregis dominici curam nobis divina dispositione commissam, pro pastoralis officii debito, divina favente gratia, diligenter et salubriter exercere cupientes, ad ea potissimum, pro christifidelium animarum salute, nostrae dirigimus considerationis intuitum, per quae iuris et iustitiae cultus a nostris et Sedis Apostolicae officialibus servetur et inviolabiliter custodiat.

Causae huius reformationis. § 1. Sane cum nos, una cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, singulorum Romanae Curiae tribunalium et officiorum correctioni et emendationi iugiter intendentes, inter cetera, ad officium correctoris Cancellariae Apostolicae ac literarum iustitiae contradictarum respexerimus, animadvertimus etiam officium ipsum, quod antiquissimum existit, et per quod literae apostolicae iustitiae sub nomine Romani Pontificis ac sub plumbo expediuntur, pro superiorum temporum licentia, antiquam disciplinam ac puritatem in literarum huiusmodi expedi-

tione et emendatione, vocato et audito dilecto filio magistro Paulo Odescalco, Cancellariae et literarum huiusmodi moderno correctore, motu proprio et ex certa scientia, de eorumdem fratrum consilio et assensu, statuimus et ordinamus.

§ 2. Quod deinceps perpetuis futuris temporibus dictus Paulus ac pro tempore existens corrector, necnon literarum eorumdem procuratores in causis, in quibus rescripta a nobis vel a signatura nostra iustitiae pro tempore emanare contigerit, in eadem instantia se nullatenus intromittant. Possint tamen causas appellationum a sententiis definitivis vel definitivae vim habentibus committere.

§ 3. Item confirmationes indulgentiarum, sive perpetuarum sive temporalium, et testamentorum aut ultimarum voluntatum ac iurispatronatus et praesentandi nullo modo expediant, sed nec contractuum, nisi ad utriusque contrahentis supplicationem et sine praeiudicio tertii.

§ 4. Et minus sententiarum, nisi cum clausula, quatenus rite et recte latae sint et in rem transiverint iudicatam, neque adversus illas aliquid fuerit impetratum. A confirmationibus etiam compromissorum et laudorum ante utriusque partis expressam homologationem.

§ 5. Necnon unionum perpetuarum vel suppressionum aut translationum beneficiorum ecclesiasticorum aut illorum fructuum applicationum omnino absterneant.

§ 6. Similiter non concedant confirmationes alienationum, permutationum aut liberationum de bonis ecclesiasticis, quorum annuus redditus summam quinque ducatorum excedat, id quod dispositive in literis exprimi debeat, et confirmationes huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur. Et si de ipsius ordinarii interesse vel praeiudicio agatur, tunc loco ipsius committantur me-

1 Cherub. hic addit *relaxasse, ac propterea pro illius reformatione etc.*

Super expeditione in causis, in quibus Papa vel eius signatura rescriptis,

Indulgentiarum, testamentis, contractibus, etc.,

Sententiarum, laudis, compromissis,

Unionibus beneficiorum,

Alienationibus bonorum ecclesiasticorum,

tropolitano; et si res ad ipsum metropolitanum pertineat, ordinario viciniori; et nunquam similes commissiones concedant quando de alienandis iurisdictionibus vel vassallagiis ad ecclesias quomodolibet pertinentibus agitur.

§ 7. Literas etiam declaratorias nullitatis professionis propter vim et metum, quando religiosi, post ingressum Religionis vel emissam professionem, sacros ordines in Religione susceperunt, etiam si asseratur quod, eisdem vi et metu durantibus, dictos ordines susceperint, minime concedant. In aliis autem casibus declaratoriae huiusmodi committantur ordinario loci, vocato priore monasterii loci eiusdem, in quo fuit emissa professio, et nunquam in Romana Curia, etiam si pars et testes in ea praesentes essent.

§ 8. Sed nec licentias religiosis eisdem standi extra monasterium, etiam in casibus infirmitatis vel aliis a iure permissis, nec pro subventionem parentum, pupillorum aut aliorum consanguineorum, nisi de expressa licentia suorum superiorum petita et obtenta.

§ 9. Et similiter absolutiones a iuramento, praeterquam ad effectum agendi et excipiendi.

§ 10. Ac facultates testandi de bonis ecclesiasticis in forma quinterni, ultra summam centum ducatorum, minime concedere valeant; religiosis vero, etiam extra claustra cum legitima dispensatione de gentibus, similes facultates testandi nullatenus concedantur.

§ 11. Item, gesta per ordinarios aut alios inferiores, nisi in casibus illis expresse de iure permissis, et quando ex eorum narrativa formam iuris minime per eos servatam esse constat, nullatenus confirmant, nec eorum defectus iuris vel facti aliquo modo suppleant.

§ 12. In primis autem absterneant a confirmatione tituli vel possessionis beneficio-

rum ecclesiasticorum, etiam pro pacificis possessoribus, etiam cum clausula *sicuti iuste et pacifice possidetis*, cum, sicut accepimus, confirmationes huiusmodi plerumque petantur in fraudem ad confovendos intrusos et alios, qui literas apostolicas provisionis beneficiorum eorumdem minime expediverunt, ac minime curant expedire.

§ 13. Absterneant etiam a declaratoriis super homicidiis et irregularitate exinde contracta, etiam si illa vim vi repellendo et ad necessariam defensionem commissa fuisse asseratur.

§ 14. Item, a confirmationibus decimarum et illarum acquisitionum, etiam pro pacificis possessoribus, nisi illas ante concilium Lateranense, tempore recolendae memoriae Alexandri III celebratum, legitime acquisite esse expresse dicatur.

§ 15. Et insuper a confirmationibus quibuscumque de rebus litigiosis omnino cessent.

§ 16. Privilegia vero ac facultates et gratias per Sedem Apostolicam concessa, in genere tantum, non autem in specie, confirmant, nisi privilegia ipsa de verbo ad verbum inserantur, de quibus per literas apostolicas aut earum transumpta authentica, omni prorsus suspitione carentia, ipsi correctori constiterit, de quo in confirmatione ipsa expressa mentio fieri debeat.

§ 17. Postremo cum officium ipsum correctoris potissimum versetur in concessione vel confirmatione eorum, quae sunt de iure permissa, nullatenus concedendo vel confirmando rescribat in materiis quoquomodo in iure dubiis vel ubi variae sunt iuris peritorum opiniones, etiam pro communi illorum sententia, sed tantum ubi de re ipsa clara et expressa de iure decisio apparet et de cuius intellectu nullatenus apud iuris interpretes dubitetur.

§ 18. Procuratores autem literarum ipsa-

Beneficiorum titulis vel possessionibus.

Declaratoriis super homicidiis et irregularitate.

Decimarum confirmationibus.

Rebus litigiosis.

Indultorum confirmationibus.

Rebus dubiis.

Procurores non immulenti facti veritatem. **rum contradictarum materias iniustas aut indebitas non procurent, nec minus literarum forment contra vel praeter continentiam memorialium et veritatem facti illis a partibus exhibiti, ne, facto variato et veritate immutata, literas expediant, quae alias expediri non possent, prout saepius attentatum fuisse accepimus. In reliquis vero, per praesentes non immutatis aut alteratis, antiquum stylum in expeditionibus literarum earumdem servari solitum inviolabiliter observent.**

Contravenientium poenae. **§ 19. Districtius inhibentes praefato ac pro tempore existenti correctori, sub indignationis nostrae; procuratoribus vero, praesentibus et futuris, sub excommunicationis latae sententiae necnon privationis officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda, aliisque nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio inferendis et applicandis poenis, ne de causis ac expeditionibus per praesentes interdictis, et alias quam ut praefertur, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indultorum, eis et eorum officio quomodolibet concessorum, aut consuetudinis vel quasi possessionis, in similibus materiis prohibitis expediendis se intromittere quoquomodo audeant vel praesumant.**

Irritatio contrariorum. **§ 20. Decernentes nihilominus quascumque concessionem, commissionem et alias expeditiones ab illis et a dicto officio deinceps contra praesentium tenorem pro tempore quomodolibet, quod absit, attentatas, nullas et invalidas ac extortas et subreptitias fore et esse ac censi, neminique propterea suffragari posse.**

Clausula sublata, etc. **§ 21. Sicque per quoscumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate**

1 Minutas, Cherub. (n. r.)

et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausula derogatoria. **§ 22. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis, eisdem correctori et procuratoribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac forsitan nos concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis apposis (quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus) contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis.**

Iussio publicandi. **§ 23. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et eos, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri Apostolici ac Audientiae literarum contradictarum valvis et acie Campi**

Florae per aliquos ex cursoribus nostris affigi et per aliquod temporis spatium, relicta ibidem earum copia, affixas detineri, ut ii, quos literae ipsae concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, nullam possint excusationem praetendere vel allegare quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, cum non sit verisimile apud eos incognitum remanere quod tam patenter publicatum fuerit.

Sanctio poenalis.

§ 24. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, inhibitionis, decreti, derogationis, voluntatis et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, sexto kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio.

Dat. die 27 maii 1562, pontif. anno III.

LXVIII.

Reformatio tribunalis Reverendae Camerae Apostolicae 1.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex, Christi vicarius, uti prudens paterfamilias, provide animadvertens in agro dominico multam messem et multos iam operarios esse, ut opus Domini recte et sine confusione adimpleatur, sin-

1 De munere officialium Camerae, plene habes de clericis in constitutione xvii Eugenii IV, Inter, tom. v, pag. 52; et in constitutione i Callisti III, Quae laudabili, ibid., pag. 116; in constitutione x Iulii II, Ex iniuncto, ibid., pag. 418.

gulis curas partitur et officia distribuit, ac ne quis muneris sibi commissi limites excedat, aut in alterius messem falcem imponat, solerti studio et diligentia providet, sicut, pro felici ipsius agricultura et directione, in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Sane, postquam nos sacrum oecumenicum et generale concilium pro extirpandis haeresibus et christiani populi moribus emendandis in civitate Tridentina celebrandum indiximus, prout illud, divina favente gratia, frequentissimo praelatorum conventu iam feliciter congregatum extitit, et suos salutes progressus habere coepit, dum concilium ipsum generali totius Ecclesiae reformationi diligenter incumbit, nos Curiae nostrae ac illius officiorum et tribunalium peculiari correctioni animum adiecimus, et a sacrae Poenitentiarum officio, in quo salus praecipue vertitur animarum, initio sumpto, illius reformationem feliciter absolvimus.

§ 2. Nunc vero Camerae nostrae Apostolicae tribunal, tamquam reliquis totius Curiae dignius et excellentius, in quo non solum Patrimonii Beati Petri, sed universorum fisci apostolici iurium conservatio et administratio versatur, direximus oculos nostrae mentis, animadvertimusque in eandem Cameram, pro superiorum temporum licentia et incuria, pleraque negotia extra propriam ipsius tribunalis naturam, tam circa ditioni ecclesiasticae in temporalibus subiectas, quam reliquas totius christiani orbis provincias, irrepsisse, per quae camerarii nostri ac praesidentium et clericorum eiusdem Camerae studia a propriis et peculiaribus eorum curiis distrahuntur, aliorumque tribunalium et officiorum dictae Curiae, ac totius Ecclesiastici Status iurisdictio, cum magno fisci nostri ac partium litigantium detrimento et reliquorum christifidelium scandalo, confunditur et impeditur. Idcirco, ad tol-

Studium Papae reformandi eius Curiam.

Causa huius reformationis.

lentos abusus huiusmodi, et ut camerarius ac clerici et praesidentes praedicti eorum proprio muneri commodius et diligentius intendere valeant, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, et dilecto filio nostro Guidone Ascanio Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, moderno camerario nostro, ac dilectis filiis praesidentibus et clericis dictae Camerae eiusque notariis auditis, et eorum facultatibus et iuribus diligenter inspectis, omnibusque mature consideratis, de eorumdem fratrum consilio, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus et ordinamus.

Camerarius et clerici causas fisci interesse concern. et non alias causas privatorem cognoscant.

§ 3. Quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, praedicti Guido Ascanius cardinalis ac pro tempore existentes camerarius ac praesidentes et clerici fisci nostri negociis diligenter incumbant; utque illud liberius et facilius facere et exequi possint, causis inter fiscum nostrum et privatos, iuxta propriam eorum tribunalis naturam, contenti sint, et propterea a cognitione causarum inter privatos, etiam per viam appellationis, etiam in terris Ecclesiae, ad Sedem Apostolicam interpositae, omnino absterneant, nisi causae a negociis fiscalibus dependeant, aut ab illis originem trahant.

Et absterneant a commissionibus causarum

§ 4. Similiter absterneant a commissionibus et avocationibus causarum, necnon literis monitorialibus et inhibitoriis, ac sequestrationibus et aliis huiusmodi, ubi non agitur de interesse fisci, etiam in terris Ecclesiae, cum haec ad signaturam nostram spectare noscantur, et alias ordo iudiciorum multipliciter confundantur. Permittimus tamen illis, pro minori pauperum dispendio, ut causas appellationum a sententiis definitivis vel earum vim habentibus interlocutoriis, intra quadraginta milliaria ab Urbe, in rebus minimis et profanis, summam viginti quinque ducatorum non exce-

dentibus, de qua dispositione 1 mentionem facere teneantur, per simplices literas, alias iuxta formam iuris, committere possint.

§ 5. Interdicimus etiam illis commissiones alienationum de bonis ecclesiasticis in forma, quae dicitur *Si in evidentem*, pro rebus, quarum redditus annuus summam quinque ducatorum auri de Camera excedat, de quo reddito similiter expressa mentio in dispositiva literarum habeatur, et commissiones huiusmodi semper ordinario loci et alteri personae in dignitate ecclesiastica constitutae coniunctim committantur; et si de ipsius ordinarii interesse vel praedicio agatur, tunc loco ipsius committantur metropolitano; et si res ad ipsum metropolitanum pertineat, ordinario viciniore; et numquam similes commissiones concedant, quando agitur de alienatione iurisdictionum vel vassallorum ad Ecclesiam quovis modo pertinentium.

Alienationum-que honorum eccles.

§ 6. Insuper ne delicta impunita remaneant, ab absolutionibus et remissionibus delictorum quorumlibet, etiam levium, aut illorum commissionibus, necnon salviconductibus pro delinquentibus, etiam de delictis extra terras Ecclesiae commissis, omnino absterneant.

Absolutionibus a delictis, etc.

§ 7. Et similiter a moratoriis dilationibus, nisi ad modicum tempus et non ultra mensem, ac data idonea cautione, et pro his debitoribus tantum, qui aliam dilationem non obtinuerint.

Moratoriis,

§ 8. Hebraeis vero tolerantias aut alia privilegia praedictum christianorum quomodolibet concernentia.

Hebraeorum tolerantias,

§ 9. Et quibusvis personis, frumentorum aut aliorum victualium ex Urbe vel aliis terris Ecclesiae 2.

Extractionibus,

§ 10. Et tam in illis quam extra eas, ad cuiusvis instantiam, represalias, etiam pro debitis fiscalibus, nisi de particulari et expresso mandato nostro aut Pontificis pro tempore existentis.

Represaliis,

§ 11. Necnon literas camerales pro adi-

1 Cherub. legit: quo dispositive (R. T.).

2 Deesse videtur asportationem (R. T.).

Possessione beneficior. etc.

piscenda possessione beneficiorum ecclesiasticorum, etiam nobis et Sedi Apostolicae reservatorum; et prorogationem temporis ad expediendas literas apostolicas quarumcumque gratiarum, aut ad solutionem annatarum vel aliorum iurium collegio cardinalium aut officialibus debitorum minime concedere valeant.

Vectigalibus,

§ 12. Caveant etiam ab impositione vel augmento vectigalium seu datiorum vel illorum diminutione aut alteratione ex quacumque causa, etiam publicam utilitatem concernente.

Spoliis clericorum.

§ 13. Sed nec spolia clericorum decedentium, aut decimas vel alia regalia aut credita fiscalia in toto vel in parte donare vel remittere possint. Commissarii vero ad praemissa exigenda et recuperanda, non nisi idonei et probatae vitae, nullum habentes in ea re interesse, constituantur, qui etiam iureiurando ac idoneis cautionibus de eorum officio fideliter et diligenter exercendo adstringantur.

De clericorum iurisdic.

§ 14. Clerici vero Camerae, cum nullam iurisdictionem ut singuli, sed tantum collegialiter et in plena Camera habere noscantur, nihil expediant privatim et singulariter, nec aliquas literas aut patentes de quacumque re subscribant, nisi ex commissione eis facta in eadem plena Camera, in qua omnia clare et distincte proponi, ac in libro propositionum annotari debeant.

Notariorum munere,

§ 15. Notarii in expeditionibus et scripturis desuper conficiendis, de propositione et commissione huiusmodi mentionem expressam habere teneantur.

Indultis circa spiritualia,

§ 16. Sed et tam camerarius quam clerici ipsi, ultra prohibita in praesenti reformatione, a quibuscumque licentiis, gratiis et indultis de rebus spiritualibus in forma gratiosa vel commissaria, etiam cum clausulis iustificativis et alias, tam in terris Ecclesiae quam extra illas, omnino absterneant.

§ 17. Et similiter a quibuscumque aliis

Expeditionibus, quae sibi, ratione suae ordinariae iurisdictionis, propter publicam utilitatem vel alias, expresse per literas suarum facultatum concessae non reperiuntur. Nec praetextus consuetudinis aut quasi possessionis, etiam antiquissimae et immemorabilis, in similibus concedendis eis suffragetur, etiam si consuetudo et quasi possessio huiusmodi per literas aliquorum Pontificum generaliter approbatae fuerint.

Expeditionibus,

§ 18. Notarii vero Camerae absterneant ab extorsionibus et indebitis exactionibus, utpote pro obligationibus solvendi annatas, quae tamen in promptu solvuntur, prout hactenus usurpatum esse accepimus, et aliis huiusmodi, super quibus et aliis per praesentes statutis et prohibitis, camerarius ac eius vicarius diligentem inquisitionem adhibere et delinquentes condignis poenis pro modo culpa punire debeant.

Notariorum extorsionibus,

§ 19. Sede autem Apostolica vacante, officium camerarii, quod per constitutionem pie memoriae Clementis Papae V, etiam praedecessoris nostri, in concilio Viennensi editam, durare decernitur, ita durare declaramus ut tam ipse camerarius quam praesidentes et clerici ac notarii praedicti non solum ea, quae praesenti constitutione prohibentur et quae, Pontifice vivente, etiam pro eiusdem Pontificis reverentia aut alias quomodolibet exercere et expedire non consueverunt, minime usurpent, sed tantum exactioni pecuniarum Camerae Apostolicae debitarum ac illarum reservationi necnon provisionibus ratione Sedis vacantis necessario faciendis, incumbere et propterea a solutione debitorum ante Pontificis obitum contractorum, aut illorum declaratione vel novatione, ac rationum solidatione et quibuscumque aliis expeditionibus, tam gratiam quam iustitiam aut illarum executionem quomodolibet concernentibus, omnino absterneant.

Camerarii et clericorum officio pro tempore Sedis vacantis.

§ 20. Districtius inhibentes praefato ac

Contraveni-
tium poenae.

pro tempore existenti camerario, in virtute sanctae obedientiae; clericis vero ac notariis et aliis officialibus et eorum ministris quibuscumque, sub excommunicationis latae sententiae, necnon privationis officiorum et beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum ac inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda, aliisque nostri et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrii poenis, ne de causis, negociis ac expeditionibus per praesentes interdictis, etiam praetextu quorumvis privilegiorum et indulgendorum eis quomodolibet concessorum, aut consuetudinis vel quasi possessionis huiusmodi se intromittere quoquo modo audeant seu praesument.

Annulatio al-
ter gestorum.

§ 21. Decernentes quascumque concessionem, commissionem et expeditionem ab illis et a dicta Camera deinceps contra praesentium tenorem pro tempore forsan, quod absit, attentatas, etiam si illas vivae vocis oraculo emanassae asseratur, nihilominus nullas et invalidas ac extortas et subreptitias fore et esse ac censi, neminique propterea suffragari posse.

Clausula sub-
lata.

§ 22. Et ita per quoscumque locorum ordinarios ac iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, etiam provinciarum et terrarum ditionis ecclesiasticae legatos, eorumque vicelegatos, gubernatores et alios officiales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 23. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis ac facultatibus eidem camerario ac praesidentibus et clericis, etiam motu proprio et consistorialiter, ac de fratrum eorumdem consilio et assensu,

sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie et alias quomodolibet, etiam per pia memoriae Martinum V, Eugenium IV, Innocentium VIII et praedictum Leonem X et Paulum III ac Iulium etiam III et alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac forsitan etiam nos concessis, approbatis et innovatis, ac decretis et censuris in illis apposis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac individua et de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 24. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et eos, quorum interest vel interesse poterit, omnino afficiant, volumus et mandamus illas in Palatii nostri ac Camerae Apostolicae valvis et acie Campi Florae per aliquos ex cursoribus nostris affigi et per aliquod temporis spatium, relicta ibidem earum copia, affixas detineri, ut ii, quos literae ipsae

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, nullam possint excusationem praetendere vel allegare quod ad ipsorum notitiam non pervenerint, cum non sit verisimile apud eos incognitum remanere quod tam patenter publicatum fuerit.

Sanctio poen.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, sexto kalendas iunii, pontificatus nostri anno III. † Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 27 maii 1562, pontif. anno III.

LXIX.

Reformatio tribunalis auditoris causarum Curiae Reverendae Camerae Apostolicae.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Proemium.

Inter multiplices pastoralis officii nostri curas, illa nos potissimum urget ut provisionis nostrae ministerio Romanae Curiae tribunalia iuste et salubriter dirigantur, ac subditis nostris et aliis christifidelibus causas et negocia sua in eis tractantibus ius et iustitia aequa lance et minoribus, quam fieri poterit, dispendiis ministrentur.

Causa huius
reformationis.

§ 1. Sane cum nos, una cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, generali tribunalium et officiorum eiusdem Curiae reformationi solerti studio ac vigilantia intenderemus, inter cetera, respeximus ad antiquissimum et nobilissimum tribunal nostri et Curiae causarum Camerae Apostolicae generalis auditoris, qui non solum Romanae Curiae iudex ordinarius existit,

sed in tota temporali iurisdictione nostra ac universis christiani orbis provinciis et regnis, ex indulto diversorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, in civilibus et criminalibus iurisdictionem exercet, animadvertimusque in eodem tribunali, pro temporum incuria et negotiorum multiplicitate, nonnullos abusus irrepsisse, ac non modica emendatione et correctione opus esse.

Reformatio

§ 2. Et propterea, ut tam auditor quam eius locumtenentes et notarii, intra iurisdictionis suae fines se contineant, neque causas, contra iuris ordinem, cum rectorum et gubernatorum eiusdem ditionis nostrae et aliorum ordinariorum iniuria ac subditorum nostrorum et reliquorum christifidelium nimio dispendio, ad se trahant, aliasque, ut decet, eorum officio rite et recte fungantur, providere volentes, vocato et audito venerabili fratri nostro Flavio, episcopo Muranensi, moderno nostro et dictae Curiae auditore, et habita super his cum eisdem cardinalibus deliberatione matura, de eorum consilio, apostolica auctoritate, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, auditor ac locumtenentes seu iudices et notarii dictae Curiae pro tempore existentes, ad infrascriptorum capitulorum et in eis contentorum quorumcumque plenariam observationem teneantur.

Super monito-
riis specialibus.

§ 3. Et in primis auditor praefatus non decernat monitoria specialia in causis profanis, etiam in terris Ecclesiae, ultra quadraginta miliaria ab Urbe, quando valor causae non excedit summam centum florenorum.

Appellat. ad-
mittendis.

§ 4. Deinde non recipiat nec admittat appellationes de partibus, nisi cum clausula expressa, quatenus a sententia definitiva vel vim definitivae habente appellatum sit.

§ 5. Successive in monitoriis generali-

Monitoriis generalibus, bus reservet facultatem, etiam ordinario loci, absolvendi incurrentes censuras in eis contentas.

Cedulonibus, § 6. Praeterea non permittat affigi cedulones cum picturis daemonum et aliis similibus.

Sequestris, § 7. Item, non decernat sequestra, nisi iuxta formam constitutionis felicis recordationis Clementis Papae V, praedecessoris nostri, quae incipit *Ad compescendas*, prout servatur in Rota, et in illis semper apponatur clausula *Proviso quod de fructibus sequestratis cultus divinus manuteneatur ac animarum cura exerceatur, et alia onera beneficio incumbentia supportentur.*

Monitoriis contra episcopos et eorum superiores, § 8. Porro non decernat contra episcopos et eorum superiores monitoria ad personaliter comparandum, nisi praevia commissione signata manu nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis; et pro decreto monitorii ad personaliter comparandum nihil percipiat.

Expensis contumacialibus instigatoris, § 9. Subsequenter expensae contumaciales restituantur instigatori, si illas fecerit; alioquin notario causae ac aliis, qui in ea expeditiones scripserunt ac eas gratis ad instantiam fisci concesserunt.

Remissoria in causis criminalibus, § 10. Item, non concedat auditor in causis criminalibus remissoriam ad partes ad probandum delictum vel fundandam fisci intentionem, sed advocentur testes ad Curiam, vel causa remittatur ad partes, ubi delictum est commissum.

Literis pro capion. indicis, § 11. Nec concedat literas ad partes ad capienda indicia contra aliquem, nisi prius in Curia aequaliter constiterit de delicto.

Examine reorum et testium, § 12. Praeterea non permittat quod procurator fisci examinet reos, sed tantum examini interesse possit, ac reus per iudicem examinetur; et idem servetur in testibus, qui pro reo examinabuntur, vel det interrogatoria in scriptis.

§ 13. Deinde curet ne rei ultra triduum

Reorum in carcere retentione, retineantur in carceribus secretis antequam examinentur, nisi tamen naturae causae aliud suadeat.

Dilationibus fisci, § 14. Studeatque generaliter dilationes in fisci favorem abbreviare ne rei diutius laboribus et expensis fatigentur.

Interesse fisci in causis privatorum, § 15. Nec differat expeditionem causarum inter privatos pendentium, licet procurator fisci protestetur causam non expediri, nisi ipso citato pro eius interesse, nisi de eo incontinenti saltem summarie doceat.

Causis usurae contra mercatores, § 16. Nec inhibeat aut retardet mercatoribus creditorum suorum exactionem ad fisci instantiam, sub praetextu usurariae pravitate in eis commissae, sed procedatur separatim in causa usurarum, sine retardatione causae civilis, iuxta iuris dispositionem.

Appellationibus fisci, § 17. Minus etiam admittat appellationem fisci ab absolutoria lata pro reo, iuxta laudabilem consuetudinem hactenus in Curia servatam.

Inventariis de bonis inquisitorum, § 18. Item, inquisito reo, non fiat inventarium illius bonorum, nisi agatur de delicto, pro quo veniat imponenda poena, nisi detur idonea fideiussio de stando iuri, et iudicato solvendi. Quando autem inventarium conficiendum fuerit, non describatur inventarium huiusmodi in registro, sed tantum moderata merces pro qualitate rei a notario accipiatur.

Sportulis indicum, § 19. Et in causis ordinariis auditor praedictus seu eius in civilibus locumtenens non recipiat sportulas, neque notarius aliquid pro nota sententiae, sed in causis commissariis et declaratoriis contumacialibus tantum.

Notariorum procura vel pactis, § 20. Insuper caveat dictus auditor ne sui notarii vel eorum substituti sint procuratores causarum eiusdem tribunalis, aut paciscantur de quota litis vel lucri cum procuratoribus vel sollicitatoribus, sub poena privationis et infamiae.

§ 21. Nec audeant notarii ipsi facere
1 Cherub. legit: *poena capitalis vel confiscationis bonorum, aut alia notabilis poena, nisi etc.* (R. T.).

Decretis, ex se decreta, etiam quantumvis ordinaria et solita, sed semper ad iudicem recurrant, sub poena falsi et privationis exercitii.

Contrahentium cognitione, § 22. Curentque etiam notarii ut cognoscant contrahentes saltem per depositionem unius ex testibus in instrumento apponendis, ne fiat suppositio personarum.

Officiorum arrendis, § 23. Item, eorum officia arrendare non possint, nisi personis per ipsum auditorem approbatis.

Inhibitionibus vigore Eugenianae, § 24. Praeterea auditor praefatus non concedat monitoria vel inhibitiones in vim constitutionis Eugenianae in favorem curialium, nisi pro illis, qui saltem per annum in Curia continue residentiam fecerint.

Terminis referendi, § 25. Et si contingat unum notarium accipere terminum pro alio notario ad referendum, teneatur ipse accipiens per totam illam diem, qua acceperit, relationem facere.

Mandatis de manutendo, § 26. Et insuper auditor praefatus non concedat mandata de manutendo aliquem in possessione, in qua existit, nisi constituto saltem extrajudicialiter eum accepisse et retinuisse vere et actualiter, non autem verbaliter et momento tantum, possessionem vacantem, et non cum spolio alterius.

Mandatis suspitionis fugae, § 27. Porro non concedat mandatum de capiendo ratione suspitionis fugae, nisi constituto sibi saltem summarie et extrajudicialiter de credito liquido et de suspitione fugae saltem per iuramentum ipsius creditoris, et nisi facta solutione vel deposito actuali per actorem de expressis 1 capturae, in eventum in quem illa indebite facta detegatur.

Capite dantis ante torturam, § 28. Insuper praefatus auditor seu eius locumtenens in criminalibus faciat semper dare copiam indiciorum reo vel petentibus pro eo ante torturam; et pendente termino ad faciendas defensiones,

1 *Expensis*, Cherub. (R. T.).

detur commoditas carceratis libere loquendi cum eorum advocatis et procuratoribus, etiam semotis arbitris, nisi tamen qualitas causae aliud necessario suadeat; quae quidem indiciorum copiantur pauperibus gratis et absque aliqua pecuniarum exactione.

§ 29. Praeterea notarii non conficiant regesta in causis ordinariis nec commissariis non excedentibus valorem ducentorum florenorum, ac in ipsis regestis et extractibus et quibuscumque aliis eorum expeditionibus teneantur servare taxas, iuxta reformationem in novissimo concilio Lateranensi editam.

§ 30. Tandem, ut tollantur controversiae inter tribunalia dictae Curiae, et unicuique sua iurisdictio servetur, declaramus executionem obligationis in forma Camerae ad praefatum auditorem Camerae privative quoad alia tribunalia pertinere, praeterquam in instrumentis dependentibus a causis et actis in aliis tribunalibus huiusmodi gestis, et sine praeiudicio motus proprii per nos in favorem populi Romani editi.

§ 31. Districtius inhibentes auditori, sub indignationis nostrae; et locumtenentibus sive iudicibus ac notariis praedictis, sub excommunicationis latae sententiae ac privationis officiorum suorum huiusmodi et aliis, etiam gravioribus, nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis et applicandis, poenis, ne de expeditionibus ac decretis et aliis sibi per praesentes interdictis, ac contra praedictorum capitulorum formam et tenorem, etiam quorumvis privilegiorum, indultorum ac literarum eis quomodolibet concessarum, vel alio quovis praetextu, se intromittere aut illa immutare vel alterare quoquomodo audeant seu praesumant.

§ 32. Decernentes quaecumque decreta et acta ab eisdem auditore, iudicibus et

Registris in causis ordinariis et civilibus,

Jurisdictio aud. Camerae.

Inhibitio et poena in contravenientes.

Clausula sublata.

notariis pro tempore contra praesentium formam et tenorem, quod absit, emanata et facta, nulla et invalida, ac extorta et subreptitia, nulliusque roboris vel momenti fore et censeri, neminique propterea suffragari posse vel debere; et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac causarum Palatii Apostolici auditores, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae de
regatoriae.

§ 33. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis eidem tribunali ac illius auditoratus officio ac auditori, etiam in eiusdem officii erectione et institutione, ac iudicibus et notariis ipsius, illorumque collegio, etiam motu proprio, consistorialiter ac de fratrum eorumdem consilio et assensu, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, et alias quomodolibet, etiam per nos, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a praefata sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non

possint per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum habenda esset in eisdem literis mentio specialis.

§ 34. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, et omnes, quorum interest vel interesse poterit, afficiant, volumus et mandamus illarum copiam in Palatii nostri Apostolici ac domus seu Curiae praefati auditoris valvis et acie Campi Florae affigi, et ibidem, relicta earum copia, aliquandiu detineri, ut ii, quos literae ipsae concernunt seu concernent in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint vel illas ignoraverint, quo minus eos arceant, perinde ac si eis personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

§ 35. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, declarationis, inhibitionis, decreti, derogationis, voluntatis et mandati infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, quarto nonas iunii, pontificatus nostri anno III.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 2 iunii 1562, pontif. anno III.

Iussio publicandi hanc bullam.

Sanctio poenalis.

LXX.

Loca pia et confraternitates, etiam institutae vel dependentes a capitulo sacrosanctae Lateranensis Ecclesiae vel Sancti Spiritus aut Sancti Sebastiani ad Catacumbas de Urbe, subiiciuntur iurisdictioni et obedientiae ordinariorum ac rectorum parochialium. Et eisdem capitulis prohibetur de cetero erigere loca pia et ecclesias, vel in eorum membra recipere.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Proemium.

Regimini universalis Ecclesiae, divina favente clementia, praesidentes, inter cetera, ad quae nostri pastoralis officii ratione tenemur, in primis satagendum nobis fore arbitramur, ut ne quid quorumvis privilegiorum, facultatum et indultorum apostolicorum quibusvis personis et locis, ob quasvis, etiam quantumlibet pias, causas concessorum, aut alio quopiam praetextu, tam in eorum, quos in partem universalis Ecclesiae regiminis sibi Sedes Apostolica assumpsit, quam aliorum quorumvis iurisdictionis praedictum vel auctoritatis diminutionem temere a quoquam agendo, attentetur, et ex quo, sumptis scandalorum causis, universus christifidelium coetus cum animarum periculo coinquinetur.

Ministri ecclesiarum institutarum sive dependent. ab hospitali Sancti Spiritus vel monasterii S. Sebastiani ad Catacumbas sive capitulo Sancti Ioannis Lateranensis praetendebant exemptos esse a iurisdictione ordinariorum.

§ 1. Cum itaque, sicut magna cum animi nostri molestia accepimus, quam plurimi ecclesiarum, cappellarum, cappellaniarum, oratoriorum, altarium, societatum et confraternitatum archipresbyteri, rectores, priores, gubernatores, guardiani, societates, officiales et ministri, ex eo forsitan quod eorum ecclesiae, cappellae, cappellaniae, oratoria, altaria, societates ac confraternitates huiusmodi, a primaeva illorum erectione et institu-

1 Multae lites ortae fuerunt inter illos et locorum ordinarios.

tione vel alias, in membra seu grangias per praepotorem hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, Sancti Augustini et abbatem monasterii Sancti Sebastiani ad Catacumbas, prope et extra muros dictae Urbis, Cisterciensis Ordinum, ac capitulum ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis de eadem Urbe, quorumdam per nonnullos praedecessores nostros Romanos Pontifices ac Sedem praedictam ac forsitan nos eisdem hospitali, monasterio et pro tempore existentibus illorum praepotenti et abbati ac ecclesiae Lateranensi et capitulo, cum facultate illa aliis ecclesiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis, altaribus, societatibus et confraternitatibus impartendi et communicandi, desuper forsitan concessorum privilegiorum, facultatum et indultorum praetextu, vel alias, etiam cum huiusmodi impartitione et communicatione, recepta existunt ac ab eis dependent; ac alias se ac ecclesias, cappellas, oratoria, altaria, cappellaniae, societates ac confraternitates huiusmodi, illorumque bona quaecumque ab ordinariis locorum eorumque iurisdictione, obedientia et visitatione ac correctione exemptos et exempta esse praetendant, ac proinde, nulla ab eis requisita vel obtenta licentia, in ecclesiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis et altaribus huiusmodi, per quosdam sacerdotes conductitios, ad eorum nutum amovibiles, divina officia celebrare ac christifidelium eorumdem confessiones audire, eisque sanctissimum Eucharistiae necnon Baptismatis et alia sacramenta ecclesiastica ministrare, defunctorum cadavera, certa emolumenta mortuaria nuncupata percipiendo ac in eorum utilitatem convertendo, sepelire, ac diversa alia, in ordinariorum praedictorum ac parochialium ecclesiarum rectorum, infra quorum dioecesum et parochiarum limites ecclesiae, cappellae, oratoria, cappellaniae et societates ac confraternitates hu-

iusmodi erectae et institutae existunt, iurisdictionis et auctoritatis praeiudicium, facere audeant seu praesumant; ac ordinarios et parochialium ecclesiarum rectores huiusmodi suis debitis iuribus et emolumentis defraudent, illorumque praecepta et monitiones floccipendentes, diversa excessus et delicta committant; ob idque per ordinarios ac parochialium ecclesiarum rectores huiusmodi, necnon archipresbyteros, rectores, priores, gubernatores, guardianos et officiales ac ministros praedictos variae lites et controversiae coram diversis iudicibus et commissariis in Romana Curia et extra eam ortae sint et forsitan adhuc pendeant indecisae, in grave christifidelium eorumdem animarum periculum, populique scandalum et ordinis clericalis vilipendium non modicum.

Ideo Pontifex iste eandem litem omnes ad se advocat et extinguit;

§ 2. Nos, quorum est quemlibet in suis iurisdictione et auctoritate manutenere, ac ne in eis indebite a quoquam impediat solertiae nostrae curas impendere, cunctorum quoque christifidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, consulere, litium, causarum et controversiarum quarumcumque in praemissis motarum et forsitan pendentium status et merita, nominaque et cognomina iudicum et colligantium praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ac lites, controversias et causas huiusmodi ad nos harum serie advocantes illasque penitus annullantes, cassantes et extinguentes, partibusque litigantibus perpetuum silentium imponentes, necnon eisdem iudicibus, ne se de eis ulterius intromittere, sub nostrae indignationis et excommunicationis latae sententiae poenis, audeant seu praesumant, districtius inhibentes; ac ulterioribus scandalis, quae ex praemissis oriri possent, debite ac salubriter obviare volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instan-

Et revocat hospitalis et monasterii et capituli praedictorum facultates erigendi ecclesiarum et societa-

tiam, sed de nostra mera deliberatione, omnia et singula privilegia, facultates et indulta, etiam motu simili, etiam consistorialiter, ac ad quorumvis instantiam, ac sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, efficacioribusque et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, per nos ac Sedem seu praedecessores huiusmodi praeceptori hospitalis ac abbati monasterii, necnon capitulo ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis huiusmodi, etiam super facultate erigendi et instituendi ecclesias, cappellas et cappellanas, oratoria, altaria, societates et confraternitates, illaque in grangias vel membra recipiendi; ac per eos erectis et institutis ecclesiis, cappellis, cappellaniis, oratoriis, altaribus, societatibus et confraternitatibus, illorumque archipresbyteris, prioribus, gubernatoribus, guardianis, sacerdotibus, officialibus et ministris, quocumque nomine nuncupatis, et aliis quibusvis, etiam ex certa scientia concessa ac forsitan auctoritate apostolica approbata et confirmata, dicta auctoritate, tenore praesentium, ex simili nostra scientia, cassamus, extinguimus, irritamus penitus et abolemus. Necnon ecclesias, cappellas, cappellanas, altaria, oratoria, societates et confraternitates, illorum archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros huiusmodi, cum omnibus illorum bonis, iurisdictioni, correctioni et obedientiae ordinariorum ac rectorum parochialium ecclesiarum, in quorum diocesis et parochiis illa respective extiterint, ut praefertur, praedictis et aliis quibusvis sibi alias concessis privilegiis, immunitatibus, facultatibus, exemptionibus et gratiis non obstantibus, subiicimus et supponimus. Ac ordinariis, per se vel alium seu alios, quos duxerint eligendos et deputandos, ecclesias, cappellas, cap-

tes, sive illas in eorum membra recipiendi cum facultatibus et indulgentiarum communicatione; ecclesiasque et societates huiusmodi subiicit iurisdictioni ordinariorum et rectorum parochialium.

pellanias, oratoria, altaria, societates et confraternitates, illorumque archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros quoscumque, quoties eis videbitur, visitandi, corrigendi, inobedientes quoque et rebelles quoscumque, appellationis et quibusvis aliis sublatis atque remotis obstaculis, sententias, censuras et poenas ecclesiasticas et pecuniarias sibi benevisas et in eos propterea latas incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi, ac brachii saecularis auxilium invocandi et poena debita puniendi, plenam et liberam facultatem concedimus.

Contravenientium poenae.

§ 3. Districtius inhibentes archipresbyteris, prioribus, guardianis, gubernatoribus, sacerdotibus, officialibus et ministris praedictis ac aliis quibusvis, quavis dignitate et auctoritate fungentibus, sub eisdem ac duorum millium ducatorum auri de Camera, Camerae Apostolicae applicandorum, necnon privationis quorumcumque beneficiorum, qualitercumque qualificatorum, per eos pro tempore obtentorum et concessorum, eo ipso, absque aliqua desuper facienda declaratione, per contravenientes incurrendis poenis, ne deinceps, perpetuis futuris temporibus, quorumvis privilegiorum, facultatum et indultorum sibi quomodolibet pro tempore concessorum, aut alio quovis praetextu, praeceptor videlicet, abbas et capitulum praedicti ecclesias, cappellas, cappellanas, oratoria vel altaria aut societates vel confraternitates erigere et instituere; ac illas et illa sic erectas et institutas seu erectas et institutas, cum facultatum et indulgentiarum participatione et communicatione, in grangias vel membra eorum hospitalis vel monasterii aut ecclesiae Lateranensis huiusmodi recipere; archipresbyteri vero et priores et gubernatores ac guardiani, sacerdotes quoque, officiales et ministri praedicti divina offi-

cia celebrare seu celebrari facere, confessiones audire vel alia sacramenta ecclesiastica cuipiam ministrare, defunctorum cadavera sepelire aut aliquos sacerdotes pro praemissis exequendis deputare audeant seu praesumant. Immo, sub poenis praedictis, mandantes et praecipientes eisdem ut ordinariis ac rectoribus parochialium ecclesiarum huiusmodi, necnon piis eorum mandatis, monitionibus et exhortationibus in omnibus et per omnia parere et obedire debeant, salubresque eorum correctiones prompto et libenti animo suscipiant. Decernentes eosdem archipresbyteros, priores, gubernatores, guardianos, sacerdotes, officiales et ministros, necnon eorum ecclesias, cappellas, cappellanas, altaria, oratoria, societates et confraternitates ac alios quoscumque, sub eisdem privilegiis, indultis et facultatibus comprehensos, eisdem ordinariis omnino subiecta fuisse, fore et esse.

§ 4. Et ita per quoscumque praedictos et alios iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum irritant.

§ 5. Non obstantibus, si opus sit, de non tollendo iure quaesito et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon hospitalis et monasterii ac ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis et Ordinum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis eorumque praeceptori, abbati et capitulo praedictis respective, eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere

Clausula derogatoriae.

LXXI.

Reformatio tribunalium ordinariorum et aliorum iudicum Romanae Curiae, officiique tam advocati et procuratoris pauperum quam fisci Reverendae Camerae Apostolicae.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

§ 1. Cum ab ipso nostri pontificatus initio id praecipuum semper corde gesserimus ut Romanae Curiae officia et tribunalia, sublatis omnibus, qui, ex nimia forsitan praeteritorum temporum licentia, invaluerant, abusibus, in meliorem formam reducerentur. Ac, ob id, in primis ad Poenitentiarium nostram, utpote in qua de animarum salute maxime agitur, mentis nostrae aciem convertentes, pro illius reformatione, nonnulla statuta perpetuo observanda ediderimus. Et deinde considerantes nobis, ex iniuncto summi apostolatus officio, etiam incumbere, non solum rebus spiritualibus convenientia remedia adhibere, sed etiam temporali Sedis Apostolicae dominio subiectos, praesertim pauperes, ab oneribus, quantum fieri potest, sublevare, ac ut in tranquillitate recte gubernentur providere, Camerae nostrae Apostolicae officia ad honestum modum reduxerimus, et illius etiam ac nostri auditoratus officium reformaverimus.

§ 2. Verum, pro ulteriori reformatione huiusmodi prosequenda, opportunum, quinimmo necessarium esse censentes, reliqua etiam praedictae Urbis et Curiae ordinaria tribunalia et ab illis dependentia, nostrique etiam fisci procuratoris officium ad debitam normam reducere, illorum magistratibus ac notariis et aliis officialibus in unum pluries congregatis, et in praesentia nostra ac nonnullorum

Pontifex reformavit Poenitentiarium, Camerae eiusque auditoratum 1;

Nunc aliorum iudicum reformationem profert

1 Vide supra pp. 193, 203 et 207.

vel in specie, et alias, etiam motu et potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a praedicta sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae advocacionis, annulationis, cassationis, extinctionis, irritationis, abolitionis, subiectionis, suppositionis, inhibitionis, concessionis, decreti et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, idibus iunii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 13 iunii 1562, pontif. anno III.

venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, ob hoc a nobis specialiter electorum auditis, ac omnibus mature consideratis, etiam de ceterorum omnium fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, statuimus et ordinamus.

Super sportulis iudicum in causis civilibus ordinariis,

§ 3. Quod nullus iudicum ordinariorum almae Urbis et Romanae Curiae, cuiuscumque sit dignitatis, in causis civilibus ordinariis ratione sportularum aliquid prorsus accipiat, etiam a sponte dare volentibus.

Et in criminalibus ordinariis et commissariis,

§ 4. In criminalibus vero, pro sportulis sententiae definitivae absolutoriae a praetensis criminibus, in quibus alias poena a deportatione supra veniret imponenda, non ultra decem; a deportatione vero infra, non ultra quinque aureos accipere possint. Et sibi ipsis caveant ne, pro extorquendis huiusmodi sportulis, aliquem nolentem quovis modo absolvi, ad petendum sententiam huiusmodi per causarum expeditionis dilationem vel rei in carceribus detentionem, vel per cautiones de se repraesentando vel non discedendo, ubi alias illis de iure locus non sit praestandi cautionem, aut alias quoquomodo inducant. Pro sententia autem in causis capitalibus et ultimi supplicii, vel in qua alias poena corporalis imponitur, etiam si in illa indemnitati partis offensae vel prosequentiis proprium interesse, etiam pecuniarum, provideatur et in illius favorem pronuncietur, nihil prorsus accipiat. Et pro ea, in qua poena pecuniaria vel relegationis imponitur et incidenter indemnitati consulitur et in illius favorem etiam pronuncietur, non ultra quinque aureos habere possint.* In commissariis causis criminalibus, quae scilicet in vim commissionis a principio coram eis introducuntur, non ultra duplum eius quod in ordinariis accipere valeant.

§ 5. In civilibus simili modo commissariis, ubi de summa a vigintiquinque infra agitur, nihil prorsus; a vigintiquinque usque ad centum, scuta tria; a centum usque ad ducenta, scuta sex; a ducentis usque ad quamcumque summam, scuta decem et non ultra. Pro quacumque sententia declaratoria, ob non partitionem monitorii in contumaciam, non ultra decem carlenos. Pro declaratoria in vim literarum aut alias habente vim definitivae, si summa sit certa, accipiant prout supra taxatum fuit; ubi autem non sit certa, sed agatur ad ipsarum literarum executionem, accipiant secundum causae et personae qualitatem, dummodo non ultra quinque aureos. Pro quocumque interlocutorio seu decreto ante definitivam sententiam, nihil omnino.

§ 6. Et similiter pro decretis in contractibus et obligationibus virorum et mulierum aut rerum ecclesiae et piorum locorum, in domo ipsorum iudicum interponendis, ac etiam pro cassatione cuiuscumque querelae sive processus, nihil; pro decretis vero extra domum interponendis, dimidium unius scuti tantum accipiant. Quae quidem decreta nonnisi a gubernatore, auditore Camerae, vicario et senatore ac eorum iudicibus in contractibus et obligationibus praefatis interponantur.

§ 7. Capitaneus tamen appellationum Curiae Capitolii recipiat sportulas secundum taxam per statuta Urbis ei traditam 1.

§ 8. Quas etiam sportulas superius taxatas, nonnisi e manibus notarii causae, et sententia prius ab ipsis subscripta, accipere eis ullo modo liceat.

§ 9. Pro sigillo, praesertim in mandatis de relaxando carceratos, pro quovis crimine, etiam capitali, et in quovis alio genere expeditionum in causis criminalibus apponendo, non exigant ultra iulium

1 Lib. I, cap. 46.

In civilibus commissariis,

Mercede iudicum pro decretis in contractibus,

Sportulis capitanei appellacionum,

Tempora receptionis sportularum,

Taxa pro sigillo iudicum,

unum, excepto auditore Camerae, quoad eius expeditiones taxam requirentes dumtaxat. In civilibus autem, unusquisque exigat iuxta solitum. Pro sigillo in expeditionibus, quae fiunt in Curia, cum clausula *Si quis*, nihil.

Prohibitione aliquid a barisello, etc. recipiendi,
§ 10. A barigello et quibusvis aliis executoribus, etiam curiarum suarum particularibus, etsi sponte dare velint, sub quovis praetextu, nihil prorsus recipere praesumant.

Observantia Pauli III 1,
§ 11. Et quoad expeditionem carceratorum observent in omnibus et per omnia motum proprium a felicis recordationis Paulo III circa eorundem carceratorum expeditionem editum.

Declaratione termini pro servato,
§ 12. Idemque iudices, tam in criminalibus quam in civilibus, qui sententias, prout in cedula, ferre, et terminos pro servatis habere consueverunt, dictarum sententiarum cedulas subscribere et terminos pro servatis habitos declarare intra decem dies omnino teneantur. Nec citationes, in quarum terminis pronunciare vel earum terminos pro servatis haberi contigerit, penes se ipsos retinere possint, sed penes notarios actuarios dimittant. Alioquin sententiae et termini ipsi, lapsis dictis decem diebus, pro circumductis habeantur.

Nullitates attendendis,
§ 13. Non attendant nullitates, nisi ex defectu citationis, iurisdictionis vel mandati, sed, illis non obstantibus, ad causarum expeditionem procedant.

Expeditione causarum a duobus scutis infra,
§ 14. Expediant causas a duobus scutis infra summarie, manu regia, partibus tantum oretenus auditis et sine scriptis, nisi aliter ipsis ex rationabili causa visum fuerit, quam Burgi, de Sabellis, Ripae et Ripettae iudices exprimere in actis teneantur.

Carcerum visitatione,
§ 15. Gubernator semel in mense, una cum pauperum ac fisci advocatis et procuratoribus ac deputato a societate Caritatis, ultra visitationem ordinarie semel in hebdomada fieri solitam, visitet carceres, tam secretos quam publicos, per se ipsum, ne carcerati indebite a custodibus carcerum opprimantur; ac ut tabula novissime a dilecto filio Guido Ascanio, sanctae Romanae Ecclesiae cardinali et camerario nostro, edita et in ipsis carceribus affixa tenenda observetur, provideat.

§ 16. Protector vero Caritatis et illius deputati, cum interventu gubernatoris et procuratoris fisci, eligat duos medicos fideles et expertos, unum videlicet physicum, alterum vero chirurgicum, qui visitent carceratos infirmos et eos curent, ac de eorum infirmitate, cum opus fuerit, fidem faciant eidem gubernatori et aliis iudicibus; provideatque eisdem de competenti salario ex poenis malefactorum solvendo.

Medicorum pro carceratis electione et munere,
§ 17. Et in primis eligat aliquem presbyterum saecularem vel regularem, qui confessiones ipsorum infirmorum vel aliorum carceratorum, non tamen ultimo supplicio damnatorum, postquam in manibus executorum consignati fuerint, quorum cura ad confratres Societatis S. Ioannis Baptistae Misericordiae nuncupatos spectat, audiat, eosdem carceratos visitet, ac spiritualiter consoletur.

Confessorum pro carceratis electione,
§ 18. Nullus iudicum, etiam Burgi, de Sabellis, Ripae et Ripettae, in causis criminalibus procedat seu sententiam ferat, nisi fisco in omnibus actis, in quibus de iure citari debet, legitime citato.

Fisco citando in causis criminalibus,
§ 19. Non retineant domi suae familiariter aliquem procuratorem nec advocatum nec etiam notarium suae curiae.

Advocatis etc. domi iudicum non retinendis,
§ 20. Iudex de Sabellis nullas pecunias pro obtinendo iudicatus officium marescallo pro tempore existenti persolvat aut ei, etiam post assecutum officium, mutuet, nec sub quovis praetextu quicquam ei det; minus ipse marescallus ab eodem iudice, quavis occasione vel causa, etiam in vim

Iudicis de Sabellis deputatione,
§ 21. Liceatque eidem marescallo duos tantum notarios actuarios in eius curia habere, nec quovis praetextu numerum notariorum huiusmodi augere possit. Supprimendo ex nunc, prout suppressimus, omnia dictae Curiae notariatus officia, duobus tantum exceptis ad ipsius marescalli electionem. Ita tamen quod dicti duo ceteris de pretio officiorum suorum satisfacere teneantur.

cuiuscumque praetensi indulti sibi a Sede Apostolica concessi, aut praetensae consuetudinis, quod et quam per praesentes revocamus et improbamus, percipere audeat.

Notariorum Curiae numero,
§ 21. Liceatque eidem marescallo duos tantum notarios actuarios in eius curia habere, nec quovis praetextu numerum notariorum huiusmodi augere possit. Supprimendo ex nunc, prout suppressimus, omnia dictae Curiae notariatus officia, duobus tantum exceptis ad ipsius marescalli electionem. Ita tamen quod dicti duo ceteris de pretio officiorum suorum satisfacere teneantur.

Binque custodum electione,
§ 22. Item marescallus officium commentariensis et capitanei curiae suae nullo modo arrendet, sed per fideles et idoneos custodes et executores illa exerceri faciat, ipsis prius carcerum custodibus a gubernatore Urbis approbatis.

Iudicum dictae Curiae et Burgi, Turris Nonae, Ripae et Ripettae syndicali,
§ 23. Iudices Burgi et de Sabellis ac Turris Nonae coram gubernatore et auditore Camerae, in fine cuiuslibet anni; et Ripettae ac Ripae, in fine officii coram clerico Camerae eiusdem Ripae praesidente syndicali stare teneantur.

Camerarii Ripae officio ad sex menses,
§ 24. Nec idem camerarius Ripae ultra sex menses in eius officio permanere nec confirmari valeat.

Iudicis Burgi iurisdictione,
§ 25. Causae tamen eorum, qui in Burgo habitant, in prima instantia coram iudice Burgi cognoscantur et terminentur, exceptis causis obligationum in forma Camerae, quae coram suis iudicibus, et mercedum ac miserabilium personarum, quae, ad instantiam creditorum, coram omnibus ordinariis iudicibus introduci et ab illis terminari possint.

Conservatorum Urbis residentia in palatio Capitolii,
§ 26. Conservatores Urbis in palatio pro ipsis deputati residere teneantur, hoc videlicet modo, primus ipsorum primo mense, secundus secundo, et tertius tertio, ita quod unus ipsorum in dicto palatio semper resideat.

Bull. Rom. Vol. VII.

28

§ 27. Non possint de poenis statutariis vel per eorum proclamata inflictis aliquo modo gratiam facere in totum, et praesertim de corporalibus, nec illas commutare, sine consensu ipsorum omnium in simul convocatorum, et eo casu non ultra medietatem poenae remittere; nec in domo super huiusmodi gratiis aliquid signare possint, sed ad earumdem poenarum executionem, postquam de illarum incursu constiterit, celeriter procedant. Ad quarum etiam poenarum, praesertim corporalium, executionem, in eventum in quem non mittantur executioni per ipsos conservatores a die delati criminis intra quindecim dies, quilibet alius iudex ordinarius procedere possit, dummodo poenas pecuniarias in manibus camerarii populi a reis persolvi faciat, nec ipsos reos a carceribus sine dictorum conservatorum consensu relaxet. Et cum potissime ipsorum officium consistat in coercendis et puniendis pistoriis, laniis, salsamentariis, olitoriis, fructarolis et aliis artificibus, ut Urbs ipsa omnibus ad victum necessariis magis quam fieri possit abundet, abstineant ab omni genere muneris, etiam ab esculentis et poculentis, ab huiusmodi scilicet speciei hominibus, nec ab eis aliquid sub quovis praetextu accipiant. A quibus etiam abstinere faciant omnino eorum scribam, notarium et secretarium ac fideles et alios eorum officiales et in primis extraordinarios, corporali poena eos coercendo et deinde ab officio removendo.

§ 28. Quos extraordinarios ad officium extraordinariatus huiusmodi exercendum nullatenus admittant, nisi recepta ab eis cautione, saltem iuratoria, sub poena ipsi conservatoribus benevisa, de officium ipsum fideliter exercendo et praemissa observando, ac de se ipsos representando pro omni eo, quod in exercitio dicti eorum officii admittere possint.

Conservatorum eorundem iurisdictione,

Extraordinariorum populi Romani cautione et sic.

Fide eis dan-
da. § 29. Quibus quidem extraordinariis fi-
dem adhibeant iuxta formam decreti a mo-
dernis conservatoribus ultimo loco editi
et non aliter. Cogant extraordinarium ma-
iorem ad exercendum officium etiam per
se ipsum et per substitutum idoneum ab
ipsis conservatoribus approbandum.

Officio co-
rumdem. § 30. Et idem extraordinarius maior et
eius substitutus, ac minores extraordina-
rii cogere possint quoscumque, etiam per
detentionem corporum, ut permittant pon-
derare carnes et alia omnia, quae sub eo-
rum cura sunt, et pretium denuntient, et
recusantes, pro prima vice puniantur in
duplum valoris rei penes eos inventae, et
pro alia vice, si illud idem admiserint, in
duplum et alia, etiam corporali, arbitrio
conservatorum; et nihilominus extraordi-
narius et eius substitutus ac alii minores
extraordinarii praedicti omnia conserva-
toribus denuncient, et res taliter inventas
nullatenus sibi retineant, sed ad ipsos con-
servatores deferre teneantur. Et barigel-
lus ac alii executores quarumcumque
curiarum eidem extraordinario maiori et
eius substituto in praedictis ac aliis eo-
rum officium concernentibus obedire te-
neantur.

Mandatorum
executione. § 31. Mandata executiva quaecumque,
tam in civilibus quam in criminalibus a
quibuscumque iudicibus decreta, passim
et indistincte, ubique, tam in Urbe quam
in Burgo et Ripa, nulla locorum distin-
ctione habita, absque alicuius licentia et
praesertim capitanei et iudicis Burgi ac
camerarii Ripae, per quoscumque execu-
tores liberae executioni demandentur: nec
executio, sub eo etiam praetextu quod
locus iudici, qui mandatum decrevit, sub-
iectus non sit, aliquo modo impediri
possit.

Magistrorum
vinarum taxa in
vendendis locis
ad exponenda
venalia, etc., § 32. Magistri viarum a pistoribus, la-
niis, salsamentariis, fructarolis et ceteris
huiusmodi, pro pretio locorum ad expo-
nenda venalia, tam in plateis quam in viis,

illis concedi solitorum, exigant quartam
partem minus quam hactenus exigi con-
sueverit, praeterquam a deferentibus res
venales ad mercatum in platea Agonis, a
quibus nihil prorsus exigere possint.

Eorundem
officio. § 33. Ad strata lateritia in viis, prout
opus esse eis videbitur, dominos conti-
guarum domorum, cuiuscumque sint di-
gnitatis, aut si ipsi abfuerint vel solvendo
non sint, illorum inquilinos, iuris remediis
opportunis, ac sub eorum arbitrii poenis
cogant. Curent ex pecuniis, quae ab Urbis
artificibus exiguntur et deponuntur, etiam
a carrecteriis, quae similiter deponuntur,
nec ab eisdem magistris quovis modo per-
cipiantur, vias eiusdem Urbis continuo
ac Agonis et ceteras plateas dictae Urbis, ad
minus quater in anno, idemque in martii,
iunii, septembris et decembris mensibus,
munditiis purgari. Nullos actus nullaque
negocia, quae alicuius momenti fuerint,
sine rogatu sui notarii expediant.

Submagistro-
rum relationi-
bus. § 34. Submagistri vero illorum, rela-
tiones, quas tamquam periti facere solent,
non nisi mediante iuramento faciant; et si
quid dolo vel fraude egerint, periurii et
alias poenas arbitrio camerarii et clerici
Camerae pro tempore praesidentis incur-
rant, et ad interesse partibus condemnen-
tur.

Magistrorum
edictis. § 35. Edant in initio eorum officii pro-
clamata sub nomine dicti camerarii, et de
poenis in illis contentis ac statutariis nul-
lam, sine eiusdem camerarii aut saltem
clerici praesidentis mandato, gratiam fa-
cere possint. In ceteris, tam quoad appel-
lationes ab eorum sententiis, quam quoad
reliqua omnia, observent nova et vetera
statuta.

Advocati pau-
perum officio. § 36. Advocatus pauperum sollicite stu-
deat ne carcerati in aliquo, tam a iudi-
cibus, quam etiam ab executoribus et
carcerum custodibus, graventur. Et prop-
terea non desit umquam, in visitationibus
carcerum, tam publicis quam privatis; et

procuratores pauperum ac illorum sub-
stitutos et etiam carcerum visitatorem sin-
gulis hebdomadis una vice ad se evocet, et
de omnibus carceratis, praesertim his qui
in secretis detinentur, diligenter se infor-
met. Et si ipsos procuratores vel substi-
tutos et visitatorem negligentes invenerit,
visitatoribus carcerum denunciet, ac ut
de aliis provideatur instet. Et cum, ratione
officii sui, gratis pauperes defendere et
illis patrocinari debeat, nihil prorsus ab
illis accipiat. Et ut facilius ipsis paupe-
ribus operam suam impendere possit, vi-
sitor carcerum quolibet die, post visita-
tionem carceratorum, ad ipsum accedere,
et ipsi nomina eorum, qui in dies carce-
rantur, in scriptis, et pariter etiam iudi-
cibus deferre teneatur.

Procuratoris
pauperum of-
ficio. § 37. Procuratores vero eorundem pau-
perum et ipsorum substituti singulo quo-
que die carceres visitare et nomina om-
nium, qui ad illos ducuntur, ac iudicium
de quorum mandato, ac etiam causas eo-
rum detentionis, et diem cum ad largam
ponuntur, et ante vel post prandium sive
coenam, adnotare teneantur. Et simili-
ter pecunias et alias quascumque res,
quas invenerint repertas fuisse penes ipsos
carceratos, et deinde omnia ad notitiam
dicti advocati deducant, ad quem, etiam
quod ab ipso minime requisiti fuerint, se-
mel in hebdomada et interim toties quo-
ties carceratis opus erit, accedant. Nihil
omnino accipiant a pauperibus, nec etiam
ab aliis carceratis, etiam quod divites sint,
sine speciali licentia gubernatoris aut sal-
tem pauperum advocati. Non possint ali-
quo modo dicti procuratores et substituti
contra reos ad offensam, etiam si extra
carceres ipsorum reorum causa agatur,
neque etiam advocatus patrocinando, vel
alius quomodolibet sub quovis praetextu
intervenire.

§ 38. Fiscus advocatus in omnibus cau-
sis criminalibus et alias fiscum tangenti-

Advocati a-
sculis officio. bus, ubi articuli iuris emerint, inter-
veniat, et procurator fisci ipsum super
hoc omnino requirere teneatur, et in eis
absque ullo praemio patrocinetur. Possit
tamen ab instigatoribus propriam iniu-
riam vel interesse prosequentibus, si quid
sponte dare voluerint, illud percipere. I-
demque in omnibus visitationibus carce-
rum adesse teneatur, nec reorum, etiam
extra carceres existentium, defensionem
assumat, sed pro veritate et iustitia cau-
sam fisci tueatur.

Procuratoris
officio, in
causis pro-
sequendis. § 39. Procurator autem fisci in primis
prospiciat quod, sicut in admissione ad
eius officium in Camera Apostolica de il-
lud recte et fideliter administrando iura-
mentum praestat, ita in illius prosecu-
tione taliter se gerat, ut causam nullam
promoveat, quam calumniosam esse co-
gnoverit; et cum primum de calumnia post
litem coeptam, vel de rei innocentia con-
stitit, ab illa desistat, et aliter non ex-
pectata sententia.

Fiscus a reo
nihil, ac ab in-
stigatoribus mo-
derate recipiat. § 40. Et cum, ratione sui officii, cogatur
ad introducendas causas, in quibus
de interesse fisci agitur, nihil omnino ab
instigatoribus accipiat pro decreto vel
subscriptione cuiuscumque monitorii, et-
iam ad personaliter comparandum; in
prosecutione vero causarum, non nisi mo-
derate pro labore per eum sive eius sub-
stitutos, ad utilitatem et commodum eo-
rundem instigatorum, subeundo; nihil
vero accipiat a reis, sub quovis praetextu,
et praesertim ab iis, qui obtinuerint sen-
tentiam absolutariam, a qua ipse procu-
rator appellare noluerit. Nec etiam pro
appositione manus in mandatis de rela-
xando, quibus nihilominus custodes car-
cerum, ubi id eis a iudicibus committi-
tur expresse, sine dicti procuratoris fisci
manus appositione, obedire et carceratos
dimittere teneantur.

Et de expen-
sis contumacia- § 41. Quoad expensas contumaciales,
vel quae alias a reo reficiuntur, si insti-

libus inligato-
ribus et notario
impensum vel
debitum solvat,
et residuum re-
tineat pro se;

gator aderit, sive apertus sive secretus, qui ipsas fecerit; ipsi instigatori procurator fiscalis, cui ratione condemnationis solvendae veniunt, restituat; ubi vero nullus adfuerit instigator, satisfacto prius de illis notariis pro mercede laborum suorum, residuum dictarum expensarum (cum non sit iustum reum ex contumacia sua commodum consequi debere) eidem procuratori fisci persolvatur. Reos non interroget, nec testes examinet, nisi in praesentia iudicis; et pro assistentia sive examine reorum vel testium, sive ad offensam sive ad defensam vel alias pro reo inductorum, nihil prorsus accipiat, nec etiam sui substituti accipiant, et ubi in termino citationis examini testium non interfuerit, vel interrogatoria non dederit, testes inducti sine ulteriori dilatione examinentur.

Citationesque
expediat;

§ 42. Citatus originalem citationem non possit retinere penes se ultra diem, sed illam cursori restituere sequenti die teneatur, illius copia dimissa si voluerit; in qua citatione pars, ad cuius instantiam fit, nomen notarii, in cuius officio causa tractatur vel tractari debet, et procuratoris, si principalis absit ab Urbe, apponere debeat; alioquin dicta citatio nulla censeatur, nec ipsum procuratorem fisci afficiat.

Capturam non
committat nisi
etc.;

§ 43. Non det mandata de capiendo quempiam voce vel in scriptis, nisi ubi adfuerit periculum fugae, et iudicis copia incontinenti haberi non possit.

Appellet, et
dein signaturam
iudicis de ad-
missione vel re-
iectione suae
appellationis;

§ 44. Et cum ad signaturam spectet causam appellationum, nomine dicti procuratoris fiscalis a sententiis contra eum latis interpositarum, reiicere vel committere, idem procurator appellare non prohibeatur. Verum, quoad illarum reiectionem vel commissionem, pro causarum et personarum qualitate, signatura ipsa, occurrentibus casibus huiusmodi, providere poterit, in cuius commissionis signatura

citetur prius, antequam signetur, pars, quae sententiam absolutoriam obtinuit, et aliter signatura nullius sit roboris vel momenti.

§ 45. Et cum officium procuratoris fisci principaliter, quoad causas criminales, consistat in prosecutione vindictae publicae, non se intromittat pro obtinendis inhibitionibus de supersedendo in causis civilibus et praesertim praetextu usurarum, nisi ubi de iure ad eius instantiam inhiberi potest.

§ 46. Nec ei vel etiam instigatori concedatur remissoria, etiam praetextu indulti a felicis recordationis Paulo III concessi, nisi in casibus, in quibus alias de iure concedi debet.

§ 47. Minus ei concedantur literae ad partes pro capiendis iudiciis, nisi prius dato aliquo summo arbitrio iudicis, a quo impetrantur; et tunc non committantur alteri, quam loci ordinario, vel eius vicario, nisi subsistente probabili causa suspicionis.

§ 48. Nec etiam dilationes non necessariae, nec debito longiores; quinimmo potius studeant iudices quam primum causas expedire, ne rei, diutius taedio carceris vel laboribus et expensis fatigati, componere et se redimere cogantur.

§ 49. Procurator praefatus, cum pro debito eius officii curare debeat ut rei puniantur, non tractet de compositione cum ipsis reis, sed expeditioni causarum incumbat; et ubi reus compositionem fieri petierit, non fiat nisi cum interventu iudicis et ipsius procuratoris fisci.

§ 50. Nec ad eius instantiam, aut alias ex officio eius absolutus definitive a crimine cogatur dare cautionem de se praesentando vel non discedendo ab Urbe.

§ 51. Non prosequatur causam appellationis a sententia contra eum lata, ubi adsit instigator secretus vel apertus, nisi data cautione per eundem instigatorem

Supersessorias
causarum non
civiliu non
procurat.

Remissoriae
fisco et instiga-
tori denegandae.

Litterae pro
capiendis iudiciis
quando den-
tur.

Dilationes
reis quae con-
cedendae.

Compositiones
cum quibus tra-
ctandae.

Absolutorum
cautiones non
requirendae.

Fiscus quando
appellat. prose-
quatur, si adest
instigator.

Fiscus inte-
resse statim o-
ctendat.

Fiscus ubique
citandus.

Fisci facul-
tas deputandi
substitutos.

Prohibitioque
participan. cum
eis.

Fisci Capito-
lini statuta.

Poenarum in-
flictio in con-
travenientes.

de reficiendo expensas, tam prioris quam ulterioris instantiae, in eventum succumbentiae.

§ 52. Non audiatur fiscus protestando causam, quae agitur inter privatos, non expediri nisi ipso citato, sub praetextu interesse ipsius, nisi de illo incontinenti, quantum iudici sufficere videbitur, docuerit.

§ 53. Et ut delicta impunita non remaneant, interveniat etiam in curia de Sabellis, Ripae ac Burgi. Et cum sit fisci et Camerae Apostolicae procurator generalis, rationi convenit ut de omnibus criminibus et causis fiscum ipsum tangentibus notitiam habeat.

§ 54. Propterea ad eum spectet procuratores fiscales, uti eius substitutos, in terris Sanctae Romanae Ecclesiae deputare, quos legati etiam de latere cum litteris patentibus dicti procuratoris fiscalis ad eorum officia admittere teneantur, et admitti faciant. Qui substituti, sub poena privationis eorum officii ac aliis arbitrio nostro imponendis, ipsum procuratorem generalem de omnibus fiscum ipsum concernentibus, et praesertim de sententiis tam absolutoriis quam condemnatoriis, certiores facere debeant.

§ 55. Caveat autem idem procurator generalis ne a dictis eius substitutis, sive pro substitutione facienda sive quavis alia ratione vel causa, quicquam recipiat, sed omnia emolumenta eisdem substitutis libere et integre dimittat.

§ 56. Procurator fisci Curiae Capitolinae, in omnibus et per omnia, illud idem observet, quod Camerae nostrae Apostolicae procurator, quoad ea videlicet capitula superius adnotata, quae ipsum etiam concernere et sibi convenire possint.

§ 57. Et si plus vel a personis supra prohibitis, aut alias quam ut supra adnotatum fuit, omnes supradicti receperint,

vel super hoc contravenerint, maiores iudices et advocati sententiam excommunicationis et arbitrii nostri poenas; inferiores autem et omnes alii supradicti, ultra dictam excommunicationis sententiam, etiam privationis officii poenam incurrant et alias arbitrio nostro puniantur.

§ 58. Notarii curiarum supradictarum, tam criminalium quam civilium causarum, non exigant, nisi iuxta taxam eis praescriptam: et si plus exegerint, pro prima vice, viginti quinque; pro secunda, quinquaginta; et pro tertia centum scutorum et privationis officii, ac etiam corporales arbitrio iudicum imponendas poenas respective incurrant. Quam taxam in vulgari sermone scriptam in eorum officiiis, sub eisdem poenis, appensam, ita quod ab omnibus legi possit, habere teneantur.

§ 59. Exerceant eorum officia per se ipsos, nec illa arrendent sine licentia iudicum, exceptis notariis gubernatoris, Burgi, de Sabellis, Ripae, Turris Nonae et Ripettae, ac capitolinis, qui nullo modo illa, sine expressa licentia nostra, etiam in scriptis obtenta, arrendare possint.

§ 60. Nec substitutos recipiant, nisi ab ipsis iudicibus approbatos, pro quibus ad damna et interesse, quae, illorum culpa, partibus evenerint, etiam si ipsos exhibuerint et solvendo non fuerint, teneantur et obligati sint.

§ 61. Nihil scribant in causis a duobus scutis infra, sine speciali licentia iudicum.

§ 62. Non conficiant registra, nisi iuxta formam nostri motus proprii, nec illa vel etiam extractus in causis ordinariis, etiam utraque seu altera partium petente, nisi de iudicum licentia in scriptis obtenta, vel nisi acta essent ad alium iudicem transportanda. In causis tamen excedentibus summam ducentorum scutorum, dummodo non sint causae merce-

Taxa a nota-
riis servanda.

Officia nota-
rialium non ar-
rendanda.

Substituti
per eos reci-
piendi.

Actus probi-
biti a duobus
scutis infra.

Registra sen-
da iuxta motum
proprium.

dum et miserabilium personarum vel alias tales, in quibus executive proceditur, si commissiones supervenerint, registra conficere possint, servata semper in reliquis forma dicti motus proprii nostri.

Taxa pro copiis inditorum.

§ 63. Nec pro copia indiciorum, quam effectualiter reo non dederint, quicquam percipere, nisi loco arrhae habeant; et ubi reus amplius ipsam copiam habere noluerit, etiam quod arrham dederit, ab ipso non exigant, nisi pro rata copiae confectae.

Notariorum Capitoli numerus, electio, etc.

§ 64. Notarii capitolini deservientes collateralibus senatoris pro actuariis non possint esse ultra numerum viginti, nec recipi nisi servata forma statutorum, sed ad dictum numerum reducantur ad electionem senatoris et conservatorum, et per se ipsos coram collateralibus acta conscribant, nullumque aliud officium notariatus in alia quavis curia obtineant.

Taxa eorumdem.

§ 65. Et tam ipsi quam ceteri notarii Curiarum Capitoli, ac etiam scriba senatus et secretarius conservatorum, pro eorum mercede, non accipiant ultra taxam eis a statutis limitatam; et ubi non sit a statutis limitata, iuxta taxam notariorum causarum civilium gubernatoris accipiant, excepto notario magistrorum viarum, qui indistincte exigere possit secundum dictam taxam notariorum gubernatoris.

Protonotarii et notarii criminalis Capitoli taxa.

§ 66. In criminalibus vero protonotarius et notarius maleficiorum senatoris taxam notarii in criminalibus dicti gubernatoris, prout et notarii aliarum curiarum, etiam auditoris et vicarii, observent, et nihil ultra quocumque praetextu accipere audeant.

Extractium taxatio.

§ 67. Non deferant notarii praefati Capitoli extractus ad iudices, nisi prius, per correctores aut per unum ex eis visi, taxati fuerint; et nihil, praeter arrham, ante dictam taxationem recipere possint, quam taxationem intra terminum unius diei a

receptione dicti extractus correctores absque ullo praemio faciant.

§ 68. Eorumdem notariorum Capitoli in posterum decedentium et etiam defunctorum haeredes et quicumque alii eorum scripturas detinentes, intra quindecim dies ab obitu ipsorum notariorum et publicationis praesentium respective computandos, dictas scripturas et nomen notarii, cuius fuerint, sub poena amissionis dictarum scripturarum et illarum emolumentorum, secretario conservatorum denuncient, et praefatus secretarius librum teneat, in quo denunciations huiusmodi scribat.

§ 69. Nullus ex notariis, etiam camerilibus et auditoris Camerae, nec eorum substituti de instrumentis, quae extra iudicium fient, ad referendum alteri notario seu connotario, se rogare possint; sed notarii principales per se ipsos, et eorum substituti pro ipsis notariis, in quorum officiis commorantur, de instrumentis se rogent, non autem ad alteri referendum.

§ 70. Nec possint notarii omnium curiarum supradictarum in futurum obtinere plura officia notariatus in diversis tribunalibus, sed officia notariatus huiusmodi inter se incompatibilia censeantur.

§ 71. Et tam ipsi notarii quam eorum substituti non possint esse procuratores in Curia, in qua notarii sunt et officium substituti exercent.

§ 72. Consules artium quarumcumque observent eorum statuta legitime approbata ac usu recepta.

§ 73. Nec reassumant causas, praesertim mercedum et miserabilium personarum, coram maioribus magistratibus introductas.

§ 74. Et illorum notarii taxam eis per dicta statuta praescriptam, et ubi aliqui ipsorum nullam habuerint minorem ta-

Notariorum eorumdem decedentium scripturae cui denunciantur.

Rogitus ad referendum prohibito.

Plurium notariatum relatio damnata.

Et procuratio.

Consulum artium obligationes.

Iurisdictio.

Notariorum artis taxa.

xam, aliorum, qui illam habuerint, sequantur et secundum illam exigant.

Assessorumque eorumdem.

§ 75. Assessores autem dictorum consulum ac aliorum officialium Curiae Capitoli salarium non habentes caveant ne in causis minimis, videlicet a quinque scutis infra, quidquam pro eorum voto et consilio, et in aliis non ultra sportulas dictis statutis taxatas percipiant.

Iudicis Turris Nonae iurisdiclio.

§ 76. Iudex Turris Nonae non se intromittat in causis a decem scutis supra, nec in criminalibus, nisi levibus et minimis.

Notariorum psius taxa.

§ 77. Eiusque notarius observet tabulam notariorum Curiae de Sabellis, cuius notariatus officium per obitum illud nunc obtinentis extinctum sit et suppressum esse censeatur, prout in eventum praedictum illud ex nunc prout ex tunc supprimimus.

Cursorum Paepae taxa pro citationibus, etc.

§ 78. Cursores nostri pro qualibet citatione, inhibitione vel quavis alia intimatione cuiuslibet actus iudicarii non exigant ultra bolendinos duos, nisi forsitan executio citationis vel alterius actus iudicarii huiusmodi facienda esset in loco satis distante a tribunalibus Urbis, quo casu exigere possint bolendinos quatuor et non ultra; et loca intelligantur esse distantia, si executio sit facienda in regione Transtyberim, Montium, Trivii et prope ecclesiam Beatae Mariae de Populo; et si extra moenia Urbis, in illius tamen suburbiis, non ultra carlenum unum. Pro citatione vero, inhibitione vel intimatione simili contra episcopos et praelatos ac alias personas qualificatas et procuratorem fisci facienda, non ultra bolendinos quinque. Pro subhastatione quorumcumque pignorum, tam mobilium quam immobilium, exigant similiter, prout hactenus exigere consueverunt. Nec aliquis ipsorum, pro ea intimatione, in qua partit intimatur mandatum procurae esse in actis productum, vel procuratores in causa esse

revocatos, ultra iulium unum percipere audeat. Minus officium ipsorum cuiquam impartiri dolose recuset seu differant. Nec etiam sub praetextu modicae mercedis vel ob id quod maiorem habere velent. Et quia de cetero in causis tot commissiones, quot hactenus fieri consuevit, pro reformatione signaturae nostrae de proximo publicanda fieri prohibemus, pro prima commissione, per quam scilicet causa coram aliquo iudice introducit, exigant bolendinos quinquaginta; pro aliis vero, si quae in causa supervenerint, carlenos duos Cancellariae. In reliquis autem observent in omnibus et per omnia normam eis a concilio Lateranensi traditam, nec praemissis in aliquo contravenire praesumant, sub poena excommunicationis latae sententiae et privationis officiorum eo ipso incurrenda.

Mandatariorum taxa pro citationibus, etc.

§ 79. Mandatarii quarumcumque curiarum non exigant ultra bolendinum unum pro citatione, nisi sit citatio facienda in longinquis locis ab eorum curiis, quo casu exigant duos, et non ultra. Illud idem faciant in intimatione cuiuslibet sequestri, monitorii, inhibitionis, decreti et cuiuscumque actus iudicarii, exceptis citationibus faciendis contra fiscum, pro quibus exigere possint bolendinos tres. Pro subhastatione et deliberatione pignorum sive rerum et bonorum mobilium et immobilium, usque ad summam trium scutorum, bolendinum unum pro quolibet scuto; ab inde supra, bolendinos duos pro quolibet scuto, ita tamen quod ultra unum scutum non exigant pro quacumque summa, etiam quod res subhastatae et deliberatae ad magnam summam ascendant.

Barigelli et executor. taxa.

§ 80. Barigellus et executores quarumcumque curiarum ac custodes carcerum observent in omnibus et per omnia tabulam novissime a camerario nostro editam, sub poenis in ea contentis.

Eorumdem
potestas circa
fraudes artifi-
cum.

§ 81. Idemque barigellus et ceteri executores contra committentes fraudes, quas inventiones vocant, eo modo ut extraordinarii et alii Curiae Capitolii et conservatorum executores faciunt, ad executionem procedere possint, dummodo in fraude deprehensos ad ipsos conservatores deferant et deducant, habeantque partem poenarum huiusmodi inventionum, prout et dicti extraordinarii. Nec eorum quispiam, qui executionem non fecerit, praetextu quod facta fuerit executio ab eo executore, a quo fieri non poterat, vel in loco, in quo certus executor deputatus erat, aliquid prorsus a partibus, contra quas executio facta fuerit, sub poena furti, exigere audeat.

Poenarum
infectio in
notarios, con-
sules, assesso-
res, etc., prae-
missis contra-
ventiones.

§ 82. Si quis vero ex notariis et consulis ac illorum assessoribus aliquid contra praemissa, eos respective concernentia, in quibus specialiter poena adiecta non sit, admiserint, praeter excommunicationis sententiam, quam ipso facto incurrere volumus, etiam pecuniariis et corporalibus poenis, quoad notarios et mandatarios curiarum praefatarum ipsorum iudicium: et quoad consules et illorum notarios et assessores, conservatorum arbitrio afficiantur.

A pauperibus
quicumque exi-
prohibetur.

§ 83. Et nihilominus omnes et singuli supradicti in hac nostra constitutione comprehensi sciant et sane intelligant id quod sibi, in quibusvis casibus, accipere concessum extitit, ad pauperes et impotentes nullo modo extendi, a quibus aliquid prorsus accipi posse, sub poenis superius respective expressis, omnino prohibemus.

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 84. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, legibus ac Urbis et Romanae Curiae praefatarum statutis, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, stylis et consuetudinibus, quos et quas per praesentes improbamus, privilegiis quoque, indultis et literis apostoli-

cis, officiis et illorum officialibus supradictis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam per nos contra praemissa vel aliquod praemissorum forsitan hactenus concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus inserti forent, pro plene et sufficienter expressis habentes, quoad praemissa dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae sanctionis, statuti, ordinationis, voluntatis, prohibitionis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Sanctio poenalis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, secundo kalendas iulii, pontificatus nostri anno III.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 30 iunii 1562, pontif. anno III.

LXXII.

Reformatio referendariorum signaturae iustitiae Romani Pontificis et ordinationes a iudicibus Romanae Curiae observandae 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Cum nuper nos generali officiorum et tribunalium Romanae Curiae, pro abusibus extirpandis, ac universali in ea litigantium commoditate, reformationi intenderimus

1 Referendariorum huiusmodi privilegia, vide in constit. xxx Pauli III, *Debita*, tom. VI, pag. 288.

Causa huius reformationis.

et providerimus, cupientes eorumdem litigantium indemnitati in totum consulere, ac ut celerius lites terminentur providere, valde opportunum, immo necessarium esse censuimus etiam signaturam iustitiae, a qua plerumque hi, qui lites in longum protrahere aliosque diutius et gravioribus impensis defatigare quaerunt, cavillationibus et versutiis diversa rescripta, aut superflua aut dilationem inducentia extorqueant, reformare. Idcirco pro illius reformatione, visis et etiam mature discussis nonnullis per dilectos filios referendarios nostros adnotatis et coram nobis, etiam in praesentia nonnullorum ex venerabilibus fratribus sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, propositis, de eorumdem ac ceterorum fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus.

De commissio-
nibus reie-
ctis in signatura
iustitiae.

§ 1. Quod nullus ex dictis referendariis propositas et reiectas in signatura iustitiae commissiones, in signatura gratiae coram nobis proponere audeat, nisi talis sit materia, quae scientiam nostram requirat, aut quae per signaturam iustitiae ad eandem signaturam gratiae remissa fuerit.

Avocatoriis et
aliis praeciudi-
cialibus.

§ 2. Nec in antiquis ac arduis materiis, in quibus plures hinc inde expeditae fuerint commissiones, et in avocatoriis a prioribus iudicibus et quovis modo praeciudicialibus manum apponere, nisi prius citata coram eo parte interesse habente.

Praeinsertarum
reformatiis.

§ 3. Et cum agitur de revocatione aut moderatione alicuius praeinsertae, similiter manum non apponat, nisi in praeserta appositum sit nomen referendarii, qui illi manum apposuit, ut rationem reddere et eam iustificare possit. Nec etiam reformatio sive moderatio eiusdem praeserta ab habente signaturam iustitiae, nisi nomen referendarii, ut praemittitur, in ipsa praeserta appositum fuerit, aliquo modo signetur.

§ 4. Minus in commissionibus appella-

tionum ab interlocutoriis, nisi expresso relevanti gravamine. Nec cum appellatur a definitiva cum clausula aut vim definitivae habente, nisi res adeo exprimat, ut videat referendarius an tale sit gravamen, quod per definitivam reparari non possit. Et si in commissione apposita fuerit clausula *cum toto negotio principali*, tunc addatur *iustificato tamen dicto gravamine*.

Appellatio-
num commissio-
nibus

§ 5. Abstineant ulterius referendarii ab appositione manuum in commissionibus nullitatum et attentatorum, nisi exprimantur nullitates ex defectu iurisdictionis, citationis vel mandati, et ipsa attentata. Et pariter in illis, in quibus narratur, pronunciatum fuisse, prout in cedula.

Nullitatumque
et attentatorum
etc.

§ 6. Nec etiam manum apponant in commissionibus prorogationis fatalium, nisi in quibus, prima vice, ipsa prorogatio petitur; illas vero commissiones, in quibus pro ulteriori prorogatione supplicatur, in signatura nostra gratiae proponant.

Prorogationis
fatalium.

§ 7. Causae criminales et matrimoniales non inferioribus episcopis; et in terris Ecclesiae, causae criminales clericorum in sacris constitutorum, ordinario; reliquorum vero clericorum et laicorum, locorum gubernatoribus committantur.

Criminalibus
et matrimonia-
libus.

§ 8. Et ut lites, quanto citius fieri possit ac minori partium dispendio expediantur, decernimus quod quilibet iudex, cui causae restitutionis in integrum, nullitatis et attentatorum de cetero committentur, possit, absque speciali commissione, praefigere terminum ad docendum de causis restitutionis ac de ipsius nullitatibus seu attentatis, et, eo lapso et non docto, ad negotii principalis expeditionem procedere.

Reformatio in
causis restit.
in integ., nulli-
tatis et atten-
tatorum.

§ 9. Similiter quilibet iudex, in quibuslibet causis coram eo introductis et introducendis, et etiam auditor Rotae, in causis extra Rotam commissis, possint

Terminorum-
que reitratio-
ne.

omnes terminos substantiales, in vim commissionis a felicis recordationis Innocentio Papa VII, praedecessore nostro, quam ad omnes iudices et etiam auditores in causis praemissis tenore praesentium extendimus, absque alia speciali commissione reiterare.

Exponnarum-
que taxatione; § 10. Quodque ab excessiva taxatione expensarum semel tantum appellatio committatur, et duae sententiae habeant vim trium.

Causis quoque
discussionum; § 11. Causae discussionum inter creditores et haeredes defuncti seu alterius debitoris, de cuius bonis inter ipsos creditores agitur, intra tres menses 1; quoad absentes vero, citra montes, intra sex menses; ultra autem, intra novem expediantur, et nullo modo, nisi ex magna causa et per signaturam nostram gratiae, instantia praedicta prorogetur.

Additione haeredit.
et confectio-
ne inventar. § 12. Et a die obitus debitoris intra duos menses haeredes praesentes; absentes autem, citra montes, intra quatuor, ultra vero montes, intra sex, inventarium conficere, et an velint haereditatem adire deliberare teneantur.

Discussionum
causis penden-
tibus, credita
liquida execu-
tioni manden-
tur. § 13. Et interim iudices, coram quibus causas discussionis huiusmodi pendere contigerit, bona ipsius debitoris defuncti vel decoctoris debitoris creditoribus habentibus credita eorum liquida, interim recepta idonea cautione de restituendo habentibus priora et potiora, et contribuendo habentibus aequalia iura, consignari mandent et faciant.

Decretum ir-
ritans. § 14. Si quis autem constitutioni nostrae huiusmodi in aliquo contraverit, indignationis nostrae ac alias arbitrii nostri poenas eo ipso incurrat. Et nihilominus commissiones contra tenorem praesentium signatae nullius sint roboris vel momenti, ac per praeoccupationem extortae censeantur, illisque iudices, quibus eas praesentari contigerit, minime parere teneantur. Sicque per quoscumque

1 Cherub. addit quoad praesentes (R. T.).

iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cui-libet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Clausulae de-
rogatoriae. § 15. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, contrariis quibuscumque.

Sanctio poe-
nalis. § 16. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae sanctionis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, kalendis iulii, pontificatus nostri anno III.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones Cardinalium et publicatio.

Dat. die 1 iulii 1562, pontif. anno III.

Declaratio dictae reformationis circa prorogationes fatalium.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Causa huius
declarationis. Cum nuper nostris literis, quas super reformatione signaturae edidimus, inter cetera caveatur quod prorogationes fatalium non nisi semel a signatura iustitiae concedi possent, sperantes infra prima vel saltem secunda fatalia causas decidi et terminari posse: cumque, ut accepimus, tam propter causarum multitudinem quam etiam propter illarum implicitatem, sit quodammodo impossibile id fieri, et, propter eandem causarum multitudinem, contingere posse signaturam nostram quandoque totam impediri in prorogationibus praedictis.

Declaratio
quod signatura
iustitiae conce-
dat prorogatio-
nes fatalium
iuxta eius soli-
tum, non ob- § 1. Igitur, cupientes non solum publicae utilitati, sed etiam commoditati salubriter providere, motu simili decernimus, statuimus et ordinamus eorundem fatalium prorogationem in quibusvis cau-

stante prae-
missa reforma-
tione.

sis a nostra signatura iustitiae, prout ante dictarum nostrarum literarum editionem fieri consuevit, concedi. Et quatenus, post emanatas a nobis literas super reformatione signaturae iustitiae usque in diem publicationis praesentis nostri motus proprii, instantia seu fatalia alicuius causae lapsa fuerint defectu prorogationum, partes litigantes laesas adversus peremptorium instantiae ac fatalium huiusmodi in integrum arbitrio dilecti filii nostri Ludovici, tituli Sancti Cyriacii in Thermis, presbyteri cardinalis Simonettae nuncupati, dictae signaturae praesidentis, restitui posse et indulgeri, et taliter concessas et indultas suae firmitatis robur obtinere, perinde ac si dictae nostrae literae talem clausulam non habuissent, illis aliter in suo robore permansuris; et sic per quoscumque iudices etc., sublata etc.; irritum quoque etc.

Derogatio con-
trariorum. § 2. Praemissis, ceterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque.

Declaratio de
prorogationib. § 3. Volumus tamen quod in secunda sive ulteriori prorogatione et restitutione concedenda per dictum Ludovicum cardinalem adhibeatur diligentia, ut ex causa et non aliter tales prorogationes concedantur, super quo eius conscientiam oneramus.

Sola signatura
sufficit. § 4. Ac quod praesentis nostri motus illius impressi ubique fidem faciat in iudicio et extra, attento quod in Urbe.

Placet, motu proprio. I.

LXXIII.

Decanatus collegii auditorum Rotae Romanae, cum omnimoda praecedentia, spectat ad auditorem tempore vacationis in Curia praesentem, aut ex causa publica absentem, et extra Curiam a Romano Pontifice destinatum.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Exordium. Dudum siquidem a felicis recordationis Paulo IV, praedecessore nostro, emanarunt

literae tenoris subsequentis. Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam etc. 1

§ 1. Nos, considerantes quod dilecti filii causarum Palatii Apostolici auditores ad causas audiendum et iura reddendum constituti, personaliter in Romana Curia residere debent; ac, eorum in eadem Curia continua residentia id exigente, in ascensione dignitatum aliis absentibus merito praeferendi et amplioribus privilegiis honorandi veniunt, ex praemissis et diversis aliis causis animum nostrum moventibus, ne in posterum decanatus collegii dominorum auditorum, illius occurrente vacatione, in aliquem ex causarum Palatii auditoribus tunc 2 ex causis praemissis absentem et, propter absentiam suam, in iniuriam aliorum eiusdem Palatii auditorum tunc praesentium deveniat, aut super eodem decanatu aliquae controversiae seu dissensiones inter ipsos auditores oriantur.

§ 2. Literas praedictas, cum decretis ac omnibus et singulis in eis contentis clausulis, ad decanatum collegii auditorum huiusmodi, etiam ad hoc ut eiusdem decanatus, quem dilectus filius Iulius Oradinus electus Perusinus, locum unius ex causarum Palatii huiusmodi auditoribus de mandato nostro tenens, tempore provisionis de persona sua et illius praefectionis ecclesiae Perusinae, tunc certo modo pastoris solatio destitutae, per nos nuper apostolica auctoritate factarum, obtinebat et exercebat, per provisionem et praefectionem huiusmodi, non nisi ad dilectum filium Ioannem Baptistam de Rubeis, causarum Palatii huiusmodi auditorem, in dicta Curia officium auditoratus causarum huiusmodi laudabiliter exercendo residentem et alias de republica benemeritum, ex nunc et de cetero, per

1 Omittitur tenor, quia habes in ipsius Pauli IV constit. VI, *Cum venerabiles*, tom. VI, pag. 502.

2 Hunc locum ita refert Cherub.: *Palatii huiusmodi auditorem, nisi ex causis etc.* (R. T.).

Causae huius
constitutionis.

Definitio quod
decanatus col-
legii auditorum
Rotae Romanae
spectet ad au-
ditorem tempore
vacationis in
Curia praesentem,
aut ex causa
publica absentem,
et extra Curiam a
Romano Pontifice
destinatum.

LXXIV.

Revocatio privilegiorum quibuscumque locis piis et aliis concessorum, dispensandi super irregularitatibus impedimentisque matrimonialibus, etc.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

De commisso nobis universalis Ecclesiae regimine, ita nos oportet esse sollicitos ut propensiore studio caveamus ne illa, quae hactenus multorum precibus et instantiis pro animarum salute, tam a nobis¹, mentis hominum abusu, in gravem cedant animarum iacturam, neve christifideles, cuiusvis indulgentiae, peccatorum remissionis vel facultatis aut privilegii obtentu, procliviores ad illicita in posterum perpetranda reddantur, ac nimia veniae facilitas eis peccandi tribuat incentivum.

§ 1. Sane cum nos, auspice Christo, nuper ad generalem tribunalium almae Urbis Curiaeque nostrae officiorum omnium debitam ac salubrem reformationem, certis tunc rationabilibus causis moti, perrexerimus, ac quosdam, qui in illis diversimode, praeter mentem nostram, committebantur abusus, per nostram providentiam removerimus, reformationem huiusmodi insequentes, in alios etiam hominum status, non minores ob causas dirigere² saluberrimum esse censemus. Attendentes igitur quod, licet alias nos ac diversi Romani Pontifices praedecessores nostri, ut christifideles praefati ad charitativa et pia opera exercenda promptiores redderentur, sicque illorum animarum saluti, necnon fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe manutentioni et statui, ac hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de eadem Urbe ac aliorum piorum locorum et confraternitatum commoditati et pauperum ac miserabilium et aliarum personarum in eis pro

¹ Ita hunc locum supplemus: *tam a nobis, quam a praedecessoribus nostris concessa fuerunt, mentis etc. (n. T.).* ² Legimus: *aciem mentis nostrae dirigere etc. (n. T.).*

Exordium.

Hic Pontifex et alii praedecessores concesserunt fabricae S. Petri et hospitali S. Spiritus et aliis locis piis multa privilegia;

tempore degentium sustentationi ac opportuna subventioni rite consuleretur, ac ex certis tunc expressis rationabilibus causis diversas indulgentias, peccatorum remissiones, concessiones, gratias, privilegia, facultates, etiam dispensandi super impedimentis matrimonialibus vel aliis quibuscumque defectibus et irregularitatibus, et absolvendi, indulta eisdem fabricae et hospitali ac illorum commissariis, praeceptori et ministris concesserimus.

§ 2. Nihilominus, sicut non sine gravi mentis nostrae perturbatione nuper intelleximus, tam basilicae fabricae, quam hospitalis et aliorum locorum et confraternitatum commissarii et ministri, huiusmodi indulgentiis, peccatorum remissionibus, concessionibus, gratiis, privilegiis, ac dispensandi, ut praemittitur, ac absolvendi et aliis facultatibus et indultis sibi concessis praedictis, in grave illorum animarum periculum diversimode abutantur, ac circa illa non mediocres committantur errores, in scandalum plurimorum ac divinae Maiestatis offensam.

§ 3. Nos igitur, debitam gregis dominici curam habere, et ne tales abusus piorum mentes polluant, ac pie concessa, hominum malitia, animarum saluti detrimentum afferant, ut par est providere, quantum in nobis est, scandalis obviare et animarum saluti consulere volentes; necnon indulgentiarum, remissionum, concessionum, gratiarum, privilegiorum, facultatum et indultorum fabricae ac hospitali necnon aliis locis et confraternitatibus ac commissariis, praeceptori et ministris concessorum huiusmodi veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, omnia et singula indulgentias, etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, necnon concessionem,

privilegia, indulta et facultates, etiam dispensandi, ut praemittitur, et absolvendi (non tamen relicta et haereditates etiam ad pias causas exequi faciendi, et illa seu eorum partem dictae fabricae, iuxta tenorem privilegiorum praedictorum, applicandi, necnon commissarios et debitores ipsius fabricae ad illi reddendum computa et satisfaciendum de administratis et debitis per eos, prout hactenus fieri consuevit, cogendi et compellendi), fabricae et hospitali praedictis, necnon monialium Spiritus Sancti Venetiarum, aliisque eiusdem Sancti Augustini, seu aliorum Ordinum, tam virorum quam mulierum monasteriis ac hospitalibus, ecclesiis, cappellis, altaribus, confraternitatibus, societatibus et aliis piis locis a dicto hospitali Sancti Spiritus dependentibus, seu in eius membrum aut grangiam, quavis, etiam apostolica, auctoritate erectis, ac illorum praeceptoribus, abbatibus, abbatissis, prioribus et priorissis, confratribus seu illorum conventibus ac commissariis necnon ministris, quoad fabricam videlicet in Italia dumtaxat; quo vero ad hospitalia et monasteria, confraternitates et societates ac alia loca huiusmodi, tam in Italia quam alias ubivis locorum, ex quibusvis causis et ad quorumvis, etiam principum quorumcumque, instantiam, vel eorum intuitu, consideratione vel contemplatione, etiam motu simili, etiam consistorialiter ac de apostolica potestatis plenitudine, etiam si illa sub quibusvis revocationibus, alterationibus vel limitationibus similium vel dissimilium indulgentiarum, concessionum, gratiarum, privilegiorum, facultatum et indultorum, in toto vel in parte minime comprehenderentur, et quoties illa revocari contingeret, toties in pristinum statum restituta essent et esse censerentur, irritanti etiam decreto desuper forsitan adiecto, ac cum aliis quibusvis clausulis quomodolibet concessa, ac ite-

petuis futuris temporibus, occurrente vacatione, ad antiquiorem causarum Palatii huiusmodi auditorem in dicta Curia residentem, aut ex causa publica absentem et extra eandem Curiam per Romanum Pontificem destinatum, devenire possit. Et Ioannes Baptista, ac, postquam dictus decanatus ad eum devenerit, in dicta Curia praesens, aut, ut praefertur, absens et extra dictam Curiam destinatus auditor antiquior praefatus, omnes alios auditores, etiam antiquiores, semper in quibusvis sessionibus, disputationibus, votis et aliis actibus, publicis et privatis, praecedat, nec per alios auditores, etiam antiquiores, tunc absentes, etiam si postmodum incontinenti ad dictam Curiam se conferant et in ea continuo resideant, super ipso decanatu aut illius sessionibus vel aliis actibus seu disputationibus ad eum pertinentibus impediri aut molestari valeat, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolica potestatis plenitudine extendimus et ampliamus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac stylo palatii necnon collegii auditorum praefatorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ac omnibus illis, quae dictus praedecessor in dictis literis voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae extensionis et ampliationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, sexto kalendas augusti, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 27 iulii 1562, pontif. anno III.

Derogatio contrariorum.

Sanctio poenalis.

Quibus eorum ministri abutantur.

Hic idem Pontifex generaliter ea revocat, non tamen quoad fabricae relicta et legata.

ratis vicibus approbata et innovata (praeterquam quoad ea in quibus iam suum sortita sunt effectum), apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus, annullamus, irritamus et viribus vacuumus.

Prohibito eis de cetero utendi.

§ 4. Districtius inhibentes eisdem praepositoribus, abbatibus, abbatissis, conventibus, confratribus et ministris, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, ac etiam archiepiscopali, episcopali aut alia maiori dignitate fungentibus, in virtute sanctae obedientiae, indignationis necnon excommunicationis latae sententiae poenis, ne de cetero indulgentiis, concessionibus, gratiis, facultatibus, etiam dispensandi, ut praemittitur, et absolvendi, privilegiis et indultis praedictis uti, ac de illis se intromittere quoquomodo audeant seu praesumant. Ac decernentes ex nunc irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Contrariorum derogatio.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quibusvis privilegiis, indultis et literis apostolicis, forsitan in contrarium, etiam motu et scientia similibus, etiam per nos, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum omnium veriores tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non

expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiae impediri valeat vel quomodolibet differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 6. Ut autem praesentes literae ad cunctorum notitiam deveniant, volumus et mandamus illas in dictae basilicae valvis ac acie Campi Florae affigi, ut hi, quos literae ipsae concernunt seu concernere poterunt quomodolibet in futurum, quod ad ipsorum notitiam non pervenerint vel illas ignoraverint, quo minus eos arceant, perinde ac si personaliter intimatae forent, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum quod tam patenter extiterit publicatum.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, XIII kalendas octobris, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 19 septembris 1562, pont. an. III.

LXXV.

Ordinationes pro tempore Sedis Apostolicae vacantis, circa electionem Summi Pontificis et observantiam conclavis. Declarationesque iurisdictionum collegii S. R. E. cardinalium, camerarii et clericorum Camerae, maioris poenitentiarum, datarii, praefectorum et praelatorum signaturae gratiae et iustitiae et custodum conclavis 1.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In eligendis ecclesiarum praelatis, quibus et humana et divina ministeria com-

Electio Rom. Pont. quam mature fieri debet.

1 Quoad electionem Papae habes etiam sanctionem Greg. X in cap. III *De elect.* in VI; et aliam Clem. V in clem. IX eodem titulo; necnon Clem. VI in const. XV, *Licet*, tom. IV, pag. 304; Iulii II, in const. V, *Cum iam*, tom. V, pag. 403; et Pauli IV const. XXV, *Cum secundum*, tom. VI, pag. 545.

Fides danda transumptis huius bullae.

mittuntur, quantam adhiberi curam oporteat, testantur Patrum nostrorum sacratissimae constitutiones, quas illi magna severitate de episcoporum et aliorum praelatorum qualitate ediderunt, propterea quod a bonis bona omnia, videlicet charitas, vigilantia, ecclesiastica disciplina, denique animarum eis commissarum salus proficiscerentur; a malis vero contra, non nisi mala, nempe avaritia, negligentia, fastus et animarum periculum possit expectari. Quod si in quibuslibet ecclesiarum pastoribus tantopere providendum est ne quis assumatur indignus, maiorem certe et perspicaciorem diligentiam in Romano Pontifice eligendo, qui ceteris pastoribus est praefuturus, et totius dominici gregis curam habiturus, oportet adhiberi.

Ideo Pontifices in nota ad rubr. citati providas constit. ediderunt.

§ 1. Hac sancta meditatione permoti, praedecessores nostri et praesertim felicitis recordationis Alexander III, Gregorius X, Clemens V, Clemens VI et Iulius II nonnullas constitutiones sanxerunt ad providendum ut Summorum Pontificum electiones libere et recte et mature fierent. Sed quoniam res humanae semper in deterius prolabantur, nisi sit qui eas assidue retineat et conservet, verendumque sit ne aliquando, propter earum constitutionum transgressionem, suborti abusus longius serpent et progrediantur.

Hic etiam Pontifex alias addit, videlicet quod cardinales absentes decem diebus expectentur, et interim novem diebus sicut defuncti Pontificis exequiae.

§ 2. Nos, quantum cum Deo possumus, futuris casibus et periculis occurrere volentes, eorumdem praedecessorum nostrorum constitutiones, tum innovando, tum declarando et pro rerum ac temporum necessitate supplendo, de fratrum nostrorum unanimi consilio atque assensu, definimus, statuimus et declaramus ut cum Pontificem de hac vita migrare contigerit, cardinales praesentes decem tantummodo diebus, iuxta dicti Gregorii praedecessoris constitutionem in concilio Lugdunensi editam, cardinales absentes expectare teneantur, et interim solitas novem conti-

nuorum dierum exequias omnino peragant, nec ullo praetextu ulterius differant. Et ne quid impedimento esse possit quo minus exequiae ipsae nono die absolvantur, si quando, per observantiam alicuius magni impedimenti et praecipui festi, cardinalibus videretur officium exequiarum intermittere debere, dies illi sic intermissi in numerum novem dierum nihilominus computari debeant, et impensa, quae in eis pro exequiis facienda esset, inter pauperes Christi distribuatur. Ac ut superfluis quoque sumptibus, qui iam in immensum exereverunt, modus imponatur, funus simplicius quam consueverit fiat, ita ut illius ratione (praeter regalia populo Romano praestari solita), decem millium ducatorum summam, pannis lugubribus et regalibus tam camerarii et clericorum ac aliorum cameralium, quam aliorum quorumcumque ministrorum et officialium, ac aliis omnibus omnino computatis, impensa non excedat. Summa autem decem millium huiusmodi, vel, si collegio visum fuerit, etiam minor, at nullo modo maior, per tres cardinales antiquiores, unum videlicet de quolibet ordine, et camerarium proportionabiliter, pro rata distributionis alias fieri solitae, inter praedictos omnes et singulos dividatur.

§ 3. Lapsis vero decem diebus a die obitus Pontificis, ingressus conclavis nullatenus prorogetur aut differatur, sed sequenti die, missa de Spiritu Sancto celebrata, sive cardinales absentes venerint sive non, qui fuerint praesentes statim conclave ingredi teneantur; et ingredienti ipsi, absque mora aliqua, omnia omnino capitulorum confectione, primis diebus fieri solitorum, in electionis negotio procedant, et singulis diebus scrutinium fiat, et in primo scrutinio etiam accedere liceat.

§ 4. Si qui vero forte intrare noluerint, vel ingressi, absque manifesta infirmitatis

Elapsis decem diebus, cardinales praesentes, celebrata missa Spiritu Sancti, conclave ingrediuntur, et electioni Pontificis incumbant.

Ingressi nolentes aut absque causa inde re-

cedentes poenam constitutionis Greg. X incurrant.

causa, iuramento medicorum et a maiori parte cardinalium per secreta suffragia approbata, exiverint, dictae constitutionis Gregorii poenam incurrant.

Cardinales praesentes, in conclavi et extra, Pontificem eligere valeant, lapsis decem diebus.

§ 5. Declarantes nihilominus quod, postquam cardinales praesentes, aliis cardinalibus, etiam de latere legatis, aut ex alia quacumque, etiam publica, causa, etiam cum licentia Summi Pontificis, absentibus, ulterius non expectatis, post tamen lapsum dierum decem a morte Pontificis, electionem sive intra sive extra conclave fecerint, electio sic, ex itineris aut alterius, etiam probabilis et notorii, ipsorum cardinalium absentium impedimenti praetextu, impugnari minime valeat, quum publica utilitas ex matura electione proveniens cuivis alteri rationi praeferrere debeat.

Sede vacante, collegium cardinalium de hoc enarratis tantum disponat.

§ 6. Sedis autem vacatione durante, collegium cardinalium in iis, quae ad Pontificem Maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omnino potestatem aut iurisdictionem habeat, neque gratiam neque iustitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici reservare teneatur. Neque de statu temporali Romanae Ecclesiae, neque de pecuniis Camerae Apostolicae aut datarii, vel pro solutione debitorum ante obitum Pontificis quomodolibet contractorum, aut alias ex quavis causa (casibus infrascriptis dumtaxat exceptis), quicquam disponere, nec contra dictam Gregorii constitutionem pro se ipsis aliquid percipere, nec aes alienum, ultra necessarios sumptus praesentibus comprehensos, contrahere debeant; neque camerarius, thesaurarius, datarius, depositarius, castellanus arcis S. Angeli aut alii officiales, contra harum constitutionum tenorem, collegio obedire teneantur sive debeant; quinimmo, si eis in talibus obtemperaverint, aut ipsi cardinales vel officiales ex eorum officiis contra prae-

missa aliquid attentare praesumpserint, de suo proprio Camerae Apostolicae plenarie satisfacere et pecunias erogatas restituere, ac quaevis damna ad eligendi Pontificis arbitrium resarcire cogantur. Quod autem expendi possit, erit praefata decem millium ducatorum summa. Illud item quod pro victu familiae pontificiae ante conclavis ingressum, ac post ingressum pro pauperum officialium Palatii tantum per camerarium et priores Ordinum describendorum victu, ac etiam pro eleemosynis Sede vacante fieri consuetis. Itemque pro defensione terrarum Ecclesiae vel partis earum. Necnon pro regalibus populo Romano et illius magistratibus ac custodia Urbis et conclavis, illiusque provisionibus opportunis necessarium erit. Quae vero impensa pro defensione terrarum et locorum Ecclesiae et securitate ac provisionibus conclavis facienda sit, cardinales praesentes per secreta suffragia ordinare debeant, ita ut maioris partis sententia obtineat id quod observandum erit, etiam in gubernatoribus Urbis, tam ultra pontem quam citra, et aliis officialibus, etiam pro Status Ecclesiastici regimine, si opus fuerit, eligendis. Si vero ultra praedicta aliquod grande periculum immineret, cui omnibus et singulis cardinalibus praesentibus, iuxta ordinationem Gregorii X, aut saltem duabus illorum tertiis partibus per secreta suffragia videretur celeriter occurrendum, tunc collegium, iuxta maioris partis sententiam, similiter per secreta suffragia, de remedio opportuno ac provide, de necessaria impensa providere possit et debeat.

§ 7. Statuimus etiam quod tres cardinales antiquiores, unus videlicet ex quolibet Ordine, una cum camerario, post Pontificis obitum, reliquos cardinales congregandi et occurrentes necessitates in congregationibus generalibus proponendi

Tres cardinales et camerarius occurrentes necessitates proponant, et conclavis negotia curent.

et ut conclave bene undique claudatur curandi, ius habeant.

Ingressi conclavo, alii tres quolibet tertio die eorum loco subintrent.

§ 8. Ipsorum autem officium tertio die post conclavis ingressum omnino expiret, eorumque loco tres alii sequentes in ordine, quolibet tertio quoque die, cum eodem camerario in eadem potestate succedant.

Camerarius sui que officiales rebus hic praescriptis et non aliis incumbant.

§ 9. Camerarii quoque et maioris poenitentiarum officia, quae etiam, Sede vacante durante, ita durare decernimus et declaramus, ut non solum ea, quae praesenti constitutione prohibentur, et quae Pontifice vivente exercere non consueverunt, seu a quibus, pro eiusdem Pontificis reverentia aut alias, quomodolibet abstinebant, minime usurpent, sed camerarius ac praesidentes et clerici alique ministri et officiales Camerae Apostolicae exactioni pecuniarum eidem Camerae debitarum, ac provisionibus ratione Sedis vacantis iuxta praemissa necessario faciendis dumtaxat incumbere; et propterea a solutione debitorum ante Pontificis obitum contractorum, aut illorum declaratione, rationum solidatione, extractionibus frumentorum, remissionibus delictorum, executionibus delinquentium et quibuscumque aliis expeditionibus, tam gratiam quam iustitiam aut illarum executionem quomodolibet concernentibus omnino abstinere.

Poenitentiarum et eius officiales, quae ad forum conscientiae spectant, tantummodo expediant.

§ 10. Poenitentarius vero et eius officiales ea tantum facere et expedire valeant, quae ad forum conscientiae pertinent; in reliquis officium eorum conquiescat. Itaque a quibuscumque matrimonialibus et aliis dispensationibus ac absolutionibus et declarationibus, necnon quibusvis aliis expeditionibus, forum, quod aiunt, fori, mixtim vel separatim quomodolibet respicientibus, omnino abstineant. Alioquin in quibus, tam camerarius quam poenitentarius et alii praedicti, etiam de licentia aut mandato totius collegii, contrafecerint, ea nulla et irrita sint, ac nemini suffra-

Bull. Rom. Vol. VII.

gentur. Et nihilominus eorum excessus et inobedientiae rationem Pontificis arbitrio quaecumque reddere teneantur. Literis etiam nostris super reformatione Camerae et Poenitentiarum huiusmodi editis in suo robore permansuris.

Datarii officium me. Pontificis expirat.

§ 11. Datarii vero ministerium per eiusdem Pontificis obitum omnino expiret, ita ut non solum datas per eum antea notatas extendendi potestatem minime habeat, sed quaecumque supplicationes gratiarum et iustitiae penes eum aut eius ministros adhuc existentes, etiam si datae fuerint, collegio cardinalium statim, sub sigillo clausas, praesentare teneantur, futuro Pontifici reservandas. Quod si contra praemissa quisquam, ad cuiusvis, etiam cardinalis, instantiam, attentare praesumpserit, irritum et inane existat, et nihilominus falsi crimen incurrat, illius rationem futuro Pontifici redditurus.

Cardinalium et praelatorum signaturae gratiarum et iustitiae officium conquiescit.

§ 12. Prohibentes insuper ne cardinales et praelati signaturae gratiarum et iustitiae praefecti, Sede vacante, supplicationes et commissiones aliquas, etiam si supplicantes, parvas datas, ut moris est, antea obtinuerint, signare valeant, sed officia eorum omnino cessare intelligantur. Quod si aliter fecerint, pro excessibus huiusmodi, futuri Pontificis arbitrio puniantur.

Conclavis cellae sorte distribuatur.

§ 13. Mandamus quoque quod cellae conclavis cardinalibus sorte distribuatur, nec liceat eas, etiam infirmitatis praetextu, mutare, aut desuper aedificare, vel illas dilatare, sed quilibet, etiam decanus, sit sua sorte contentus.

Apud conclavum habitatio vel morari prohibetur.

§ 14. Post conclavis vero ingressum indicimus et expresse prohibemus, sub officiorum et beneficiorum privationis poena, atque etiam sub alia arbitrio gubernatoris, ad custodiam conclavis deputari soliti, infligenda, ne quis immediate supra aut infra conclave seu a lateribus habitare vel morari possit. Quae loca muris claudi et a praesidentibus custodiae con-

1 Interdictimus, Cherub. (n. r.).

clavis ac a dicto gubernatore saepius visitari debeant. Et si qua fraus commissa fuerit, teneatur ipse gubernator, sub periurii poena eo ipso incurrenda et alia arbitrio futuri Pontificis infligenda, delinquentes huiusmodi cardinalibus pro tempore deputatis revelare, curareque ut delinquentes ipsi carcerentur et acriter puniantur.

§ 15. Teneantur quoque cardinales pro tempore deputati cellas cardinalium et alia conclavis loca saepius visitare et diligenter perquirere, ne in ipsius conclavis muris aut laquearibus seu pavementis vetita foramina fiant. Et si quid tale deprehensum fuerit, auctores privationis officiorum et beneficiorum, ac aliis etiam corporalibus et severissimis poenis, gubernatoris ac etiam futuri Pontificis arbitrio, afficiantur; et conscii de praemissis eisdem poenis teneantur, nisi statim, si intra conclave fuerint, eisdem cardinalibus deputatis; si vero extra conclave, gubernatori et praelatis praepositis revelaverint. Qui quidem gubernator et praelati, sub periurii poena, in hoc invigilare et opportune providere debeant.

§ 16. Quilibet autem cardinalis in conclavi duobus servientibus, clericis vel laicis, contentus sit; infirmis autem et graviter affectis a maiori parte collegii per secreta suffragia tertius ad summum indulgeri possit.

§ 17. Qui servientes familiares domestici et continui commensales ipsius cardinalis et ab anno ante fuisse et tunc esse debeant, et non mercatores, ministri principum, domini temporales et iurisdictionem habentes, neque fratres aut nepotes cardinalium, etiam si expensis eorum viverent. Et de qualitatibus conclavistarum cardinales deputati ante conclavis ingressum diligenter inquisitionem habere et eos approbare, ac post ingressum denuo diligenter providere debeant.

§ 18. Sacrista quoque cum uno clerico

coadiutore in officio sacristiae; duo quoque magistri caeremoniarum conclave ingrediuntur missis celebrandis, et aliis, quae ad ipsos pertinent, vacaturi. Adsit praeterea unus religiosus pro confessionibus audiendis, a maiori parte cardinalium per secreta suffragia eligendus; unus collegii secretarius tantum; duo medici; unus chirurgus; unus aromatarius, cum uno aut duobus servientibus; unus faber lignarius; unus cementarius; duo barbitonsores, cum uno aut duobus servientibus. Item octo aut decem servientes publicae utilitati et commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, pro verrendo conclavi et similibus necessariis ministrandis, qui omnes a collegio cardinalium, non tamen ex familia alicuius cardinalis, per fabas secretas eligantur, ita tamen ut is obtineat, qui plura vota tulerit, et eis salaria de publico persolvantur. Quod si ultra praefatas personas, in conclavi aliquis inventus fuerit, expelli statim debeat. Et si quis uspiam se occultasse deprehendatur, ignominiose expellatur, et infamia notetur, et officiis atque beneficiis privetur; conscii vero, sub eadem poena illos collegio revelare teneantur, praemium reportaturi, si indicaverint.

§ 19. Clauso conclavi, nulli ad colloquium, etiam extra portam conclavis, etiam principum oratores, nisi ex magna et urgenti causa a maiori parte collegii approbata, admittantur. Et si quis forte, quod absit, clam ipsum conclave et aliunde quam per ostium ingrediatur, omni honore, gradu ac officio et beneficio ipso facto privatus existat et tradatur curiae saeculari acerrimis poenis puniendus.

§ 20. Literas vero aut cuiusvis generis scripta ad eos, qui in conclavi erunt, seu nuncium vel notam aut signum mittere seu recipere, aut contra e conclavi ad eos qui foris erunt, ullo modo liceat; qui contrafecerint, quacumque dignitate, etiam

Sacrista unus et in conclavi, magistri caeremoniarum duo, confessor unus, medici duo, chirurgus unus, aromatarius unus, faber lignarius unus, cementarius unus, barbitonsores duo, servientes decem.

Et clauso, colloquium prohibetur.

Literas vel signa transmitti prohibetur.

si cardinalatus honore, praefulgeant, poenae excommunicationis latae sententiae subiaceant, absolventi facultate, praeterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reservata, a quo nihilominus pro qualitate delicti, ultra dictam excommunicationis poenam, puniendi erunt.

§ 21. Prohibentes etiam super futura electione Pontificis sponsiones, quas ex commissas vocant, fieri; et si forte contra praesentium tenorem factae fuerint, illas nullas et irritas, in iudicio et extra, fore et omnino censi, et contrafacientes ac proxenetas arbitrio gubernatoris et futuri Pontificis puniri debere decernimus.

§ 22. Cardinales autem primo ipso die, quo conclave ingressi fuerint, tam in prandio quam in coena, uno solo ferculo unius speciei tantum, eoque moderato et alias iuxta constitutionem praefati Clementis VI qualificato, contenti sint et esse debeant, nec quisquam in alterius cella vel de alterius ferculo vescatur.

§ 23. Praelati quoque ad custodiam conclavis deputati, sub poena periurii et suspensionis a divinis, maxima et exquisita diligentia utantur in inspiciendis ac praeservandis epulis et aliis rebus ac personis conclave intrantibus et de eo exeuntibus, ne, sub earum rerum velamine, literae aut notae vel signa aliqua transmittantur. Quod si tale quid inventum fuerit, familiares cardinalium aut alii delinquentes poenam privationis officiorum et beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta et obtinenda incurrant. Et ulterius per gubernatorem carceribus mancipentur, exinde, nisi de mandato novi Pontificis, minime relaxandi, sed eius arbitrio acriter puniendi, omni facultate collegio cardinalium in favorem quorumcumque, qui in praemissis vel eorum aliquo deliquerint, omnino interdicta.

§ 24. Conclavistae vero et quicumque alii servientes conclavi, ex causa infirmitatis manifestae et notabilis, a medicis me-

1 Praesentandis, Cherub. (R. T.)

dio iuramento probatae et de consensu deputatorum, quorum etiam conscientiam desuper oneramus, et non aliter exituri, nullo modo reverti possint, sed eorum loco alii eodem prorsus tempore, quo infirmi exhibunt, ingrediuntur.

§ 25. Statuimus etiam et declaramus quod si forte aliquis cardinalis saltem in diaconatus ordine constitutus non fuerit, is nullatenus ad eligendum admitti debeat.

§ 26. Cardinales autem per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi enixe rogamus et hortamur, ac eis nihilominus, sub divini interminatione iudicii, praecipimus et mandamus ut, attendentes magnitudinem ministerii, quod per eos tractatur, in dandis suffragiis ac aliis omnibus et singulis electionem quomodolibet concernentibus, omni dolo ac fraude, factionibus et animorum passionibus remotis, ac principum saecularium intercessionibus, ceterisque mundanis respectibus minime attentis, sed solum Deum prae oculis habentes, sese pure, libere, sincere, quiete et pacifice gerere et habere debeant. Nec pro ipsius Pontificis electione, conspirationes, condicta, pactiones et alios illicitos tractatus inire, signa aut contrasigna votorum suorum alteri dare, minasve aliquibus inferre, tumultus excitare, aut alia facere, per quae electio retardetur, vel minus libere suffragia praesententur, per se vel alium, directe vel indirecte, quoyis colore vel ingenio, audeant vel praesument. Quod si secus fecerint, aut contra prohibita in praesenti constitutione aliquid admiserint, ultra divinam ultionem, arbitrio futuri Pontificis pro modo culpa in eos quodcumque animadverti possit.

§ 27. Quia vero parum esset iura condere, nisi forent qui executioni ea demandarent, statuimus et ordinamus ut praelati, rectores, officiales Urbis ac principum oratores, illustres viri, quos omnes a collegio pro custodia conclavis eligi con-

ingrediantur alterius.

Cardinales non diaconi volunt in electione non habent.

Cardinales in electione servant hic expressa.

Sponsiones super electione Pontificis damnantur.

Cardinales unico ferculo et moderato, et in propria cella vescantur iuxta bullam Clementis VI.

Praelati custodes conclavis ne literas, etc. transmittant. curant.

Conclavistae discenden. non

Custodes conclavis praemis- sa faciunt observari

Conclave a cardinalibus deputatis visitatur, etc.

Cardinales non infir. duos, infirmi tres servient. habeant.

Conclavistae a cardinalibus approbantur.

tinget (eligere autem collegium debet eos, qui ad id magis idonei videbuntur), praemissa omnia plene et inviolabiliter, ac sine fraude et dolo aliquo observari faciant, de quo corporale iuramentum coram ipso collegio, ante ingressum conclavis et quoties opus fuerit, praestare teneantur; quae quidem nisi fecerint, vel si in eis dolum et fraudem commiserint, praedictas poenas et ceteras in dicta constitutione Gregorii X contentas incurrant.

§ 28. Volumus autem neque per praefatos, neque per rectores aut officiales praefatos, ultra quam praemittitur, cardinales arctari, neque praesentes has nostras constitutiones per collegium cardinalium ullo modo alterari, corrigi aut immutari posse, sed illas coram omnibus de verbo ad verbum in prima congregatione post obitum Pontificis fieri solita et deinde post conclavis ingressum legi et iurari, eo modo, quo leguntur et iurantur constitutiones Iulii II et aliorum praedecessorum nostrorum, quorum constitutionibus et poenis in eis contentis ultra praemissa per hanc nostram constitutionem derogare non intendimus, sed magis eas confirmare, innovare et comprobare.

§ 29. Et ne dissensionis occasio aut schismatis oriatur, volumus, censurarum et excommunicationum praefatarum et aliarum quarumcumque praetextu, cardinales a Pontificis electione active vel passive excludi nullo modo posse, quas quidem excommunicationes et censuras, ad electionis effectum tantum, illis alias in suo robore permansuris, suspendimus et suspensas esse volumus et declaramus. Decernentes quoque excommunicationes et censuras ipsas eum solum afficere, qui deliquerit, non autem alios conclavi durante cum eo conversantes.

§ 30. Ac praesentes nostras, ubicumque electionem Summi Pontificis, etiam extra

Urbem, fieri contigerit, locum habere et observari debere.

§ 31. Ac insuper illas in valvis basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolicae, ac in acie Campi Florae per aliquos cursores nostros legi et publicari, ac illarum copiam ibidem affixam dimitti et deinceps omnes et singulos cardinales, etiam absentes, praesentes et futuros, et alios quoscumque, quorum interest vel interesse poterit quomodolibet in futurum, afficere et ligare, nullumque earum ignorantiam praetendere posse, ac si eis personaliter intimatae forent, praemissis ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

§ 32. Nulli ergo etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum 1, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, septimo idus octobris, pontificatus nostri anno tertio.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones Cardinalium et publicatio.

Dat. die 9 octobris 1562, pontif. anno III.

LXXVI.

Sanctae Inquisitionis officium a Paulo Papa tertio institutum in Italia, et extra eam decernit, gratiasque, praerogativas et facultates Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus pravitatis haereticae inquisitoribus largitas confirmat 2.

Pius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Rodulpho Ostiensi, Christophoro Sabinensi, Ottoni Albanensi episcopis, et dilectis filiis Iacobo Sanctae Mariae in Via, Bernardino Sancti Matthaee, Scipioni Sanctae Potenti 1 S. Marcum, Cherub. (n. r.). 2 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Haec constit. ubique servatur;

Publiceturque et omnes afficiat.

Sanctio poen.

Cardinales nihil de hic contentis immut., sed hanc const. servari, una cum aliis current.

Cardinales non excludantur ab electione praetextu quarumcumque censurarum, etc.

tianae, Joanni Sanctae Priscae, Michaeli Sanctae Sabinae summo inquisitori, Clementi Sanctae Mariae de Aracoeli, ac Iacobo Sanctae Mariae in Cosmedin titulum presbyteris S. R. E. cardinalibus, super officio Sanctae Inquisitionis haereticae pravitatis in alma Urbe et tota christiana republica deputatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pastoralis officii munus, sicut Domino, sine meritis nostris, placuit, sustinentes, id enixe agimus et conamur, ac in id omni mentis nostrae studio, sollicitudine ac diligentia incumbimus, ut, pestiferis haeresibus repressis, quas humani generis hostis excitavit, catholicae fidei integritas et orthodoxae religionis cultus vigeat, et qui, diabolica fraude decepti, ab Ecclesia catholica recesserunt, ad eius gremium, aspirante Domino, revocentur, aut si pertinaciter in haeresibus suis permanserint, debitis affecti poenis, ceteros exemplo suo a simili pravitatae pertinaciae deterreant.

§ 1. Cum autem sacrum istud inquisitionis haereticae pravitatis officium, cui praestis, sapientissime nec sine divinae providentiae instinctu a felicis recordationis Paulo Papa tertio, praedecessore nostro, institutum et successoribus eius deinceps conservatum, tantum Ecclesiae Dei utilitatem attulerit, ut vere arx quaedam religionis appellari possit.

§ 2. Nos, quam utile id sit, ac potius quam salutare ac necessarium his gravissimis temporibus attendentes, potestatem eius non modo confirmandam a nobis, sed etiam augendam esse duximus ut tanto maior ex eo ad Ecclesiam Dei pervenire possit utilitas, quanto maiorem ab Apostolica Sede auctoritatem habuerit.

§ 3. Itaque, perspectum atque exploratum habentes in isto munere fungendo vestrum omnium singulare in catholicam

religionem studium, eximiam prudentiam ac summam diligentiam, vos ceterosque quos deinceps vobis addi, aut succedere in eodem officio contigerit, in hac alma Urbe, tamquam christianae religionis capite, haereticae pravitatis inquisitores, non per Italiam modo, sed etiam extra Italiam per omnes christiani nominis provincias, regiones et loca, apostolica auctoritate, tenore praesentium, motu proprio, confirmamus et, quatenus opus sit, de novo constituimus et deputamus, et in quoscumque Lutheranae, Zuinglianae, Calvinianae, Anabaptistarum et aliarum quarumvis haeresum sectatores, aut etiam a fide apostatas, seu sortilegia haeresim quovis modo redolentia committentes, eorumque fautores et defensores, seu auxilium illis, consilium aut favorem, directe vel indirecte, palam vel occulte, impartientes, cuiuscumque gradus, ordinis, conditionis et dignitatis sint, etiam si episcopali, archiepiscopali, primatiali et patriarchali dignitate aut cardinalatus honore sint praediti, atque etsi regia dignitate praefulgeant, inquirendi, et contra eos secundum sacros canones aut speciales constitutiones vel indulta et privilegia apostolica, quomodolibet vobis vel inferioribus inquisitoribus quibuscumque concessa, procedendi.

§ 4. Ac eos, praeterquam in episcopali, archiepiscopali, primatiali patriarchalive dignitate constitutos, cardinalesve aut regali honore praeditos, quorum causas sicuti vobis cognoscendas relinquimus, ita si, quod absit, condemnandus quisque eorum fuerit, nobis et successoribus nostris, postquam processus per vos facti et formati usque ad sententiam diffinitivam exclusive fuerint, diffiniendas reservamus.

§ 5. Ceterosque in inferiori gradu constitutos praelatos et alias quascumque ecclesiasticas laicasque personas, nemine

in Italiam et contra quascumque personas.

Contra episcopos, archiepiscopos, primates et cardinales procedere possunt, sententiam vero Summi Pontificis reservantur.

Ceteros autem in inferiori gradu constitutos possunt a-

Inquisitionis officium a Paulo III institutum.

Eius auctoritas augendam statuit Pius IV.

Inquisitores procedere possunt etiam ex-

excepto, si culpa eorum ita exegerint, tiam condempnari; **condemnandi**, ita ut si aliquos vestrum ferendae sententiae tempore, morbo aliave de causa impeditos, congregationi vestrae deesse contingeret, duos saltem adesse sufficiat.

§ 6. Ac procuratorem fiscalem, notarios publicos, ceterosque ministros, quorum opera muneri isti necessaria et opportuna est, etiam clericos saeculares, seu Ordinum quorumcumque regulares constituendi, eosque si visum fuerit, amovendi, aliosque in eorum locum substituenti, et, ut iniunctum sibi officium fideliter exequantur, in virtute sanctae obedientiae eis praecipendi atque mandandi; contumacesque et quovis modo officium vestrum impediens, ac vobis non parentes opportunis iuris et facti remediis compescendi.

Brach. saecul. § 7. Et ad haec omnia auxilium brachii saecularis invocandi.

Abiurationes recipere; § 8. Resipiscentes autem et errores ac haereses suas abiurare volentes, facta ab eis prius haeresum et errorum suorum abiuratione apud vos substitutosve vestros publice vel occulte, quod vestrae successorumque vestrorum circumspectioni relinquimus, et dato, ut mos est, iureiurando quod talia amplius delicta non admittent, nec admittentibus consilium, auxilium favoremve ullum quovis modo per se nec per alios impartient, ab eis erroribus et haeresibus ac quibusvis censuris et poenis ecclesiasticis ac temporalibus, in quas ob huiusmodi culpas incidissent, iniuncta poenitentia salutaris, vestro substitutorumve vestrorum arbitrio moderanda, commutanda, minuenda aut etiam post aliquod tempus remittenda, prout circumspectioni vestrae expedire et personarum qualitas mereri videbitur, absolvendi et Ecclesiae catholicae, omni abolita infamia, reconciliandi, et pristino

statui atque officio et habilitati restituendi.

§ 9. Haereticos quoque ac etiam a fide apostatas, quamvis relapsos, quos corde sincero ac fide non ficta ultro, libere ac sponte ad vos accedentes, erroresque suos detestantes, atque ad gremium matris Ecclesiae recipi et admitti instantius postulantes noveritis, recipiendi, admittendi, reconciliandi, absolvendi, ac cum eis poenarum severitatem, prout vobis benevisum fuerit, mitigandi, auctoritatem et facultatem vobis concedimus et elargimur.

§ 10. Praeterea commissarios et inquisitores haereticae pravitate intra et extra Italiam quibuscumque in terris, civitatibus et locis, prout necessarium et opportunum vobis successoribusque vestris visum fuerit, clericos saeculares regularesve constituendi, eosque, cum placuerit, removendi, ac etiam tam ipsos quam omnes et singulos ipsius sancti officii ministros, si in officio suo delinquerint, puniendi, aliosque substituendi cum ea, qua vobis visum fuerit, facultate et potestate.

§ 11. Omnia denique alia agendi, quae ad extirpandas haereses, apostasias, ac sortilegia huiusmodi reprimendum, et ad vestrum officium fungendum, quovis modo necessaria opportunave fuerint, agendi, gerendi, mandandi, exercendi et exequendi.

§ 12. Praelatos quoque, aliasque personas in dignitate ecclesiastica constitutas, theologiae magistros aut decretorum doctores, licentiatos aut baccalauros, eiusmodi titulos et gradus in aliquo generali gymnasio consecutos, aut alias vobis probatos, quos aetate, prudentia et moribus idoneos esse, ac Dei timorem et christianae fidei zelum habere cognoveritis, assumendi et vobis in hac alma Urbe eorum opera utendi, vel quotiescumque

Haereticos atque apostatas absolvere;

Commissarios intra et extra Italiam instituere;

Omnia denique agere ad extirpationem haeresum, etc.;

Idonearum personarum opera uti.

et quodcumque opus fuerit, cum ea, qua vobis visum fuerit, potestate, negotiorum causa, quae ad officium istud pertinet, mittendi, eosque, cum vobis placuerit, revocandi, vobis successoribusque vestris plenam et liberam eisdem auctoritate et tenore damus et concedimus facultatem.

Derogatio contrariorum. § 13. Non obstantibus felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus in conciliis generalibus aut provincialibus editis, indultis privilegiisque apostolicis, etiam si specialis et expressa ac de verbo ad verbum de eis mentio facienda esset, etiam si aliquibus vel alicui a nobis vel a Sede Apostolica concessum foret non posse excommunicari, neque sub censuris quovis modo comprehendi, nisi nominatim et expresse de eo mentio fieret, seu per quascumque clausulas fortiores. Quibus omnibus, eorum tenores pro expressis habentes, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pridie idus octobris, pontificatus nostri, anno tertio.

Dat. die 14 octobris 1562, pontif. anno III.

LXXVII.

Indulgentiarum gratiae ab omnibus officialibus, circa clausulam porrectionis manuum adiutricum, gratis expediantur, excepto salario registraturae ¹.

Pius Papa IV motu proprio, etc.

Exordium. Decet Romanum Pontificem, quem Dominus noster Iesus Christus vicarium suum

¹ Quinimmo hodie nec pro registratura quicquam solvitur, ut experientia hoc omnes docet.

coelestibus thesauris dispensandis in terris constituit, providere ut, sicut ipse thesauros huiusmodi et gratias coelestes gratis acceptas ad honorem Dei et illius sanctorum, animarumque christifidelium salutem absque lucro dispensat, idem quoque a Romanae Curiae officialibus, quibus literarum apostolicarum super gratiis a Sede Apostolica pro tempore concessis expeditio incumbit, observetur.

Indulgentiae gratis expediantur, excepta solutione registraturae et sine clausula manuum adiutricum. § 1. Quapropter inconveniens esse censentes pro concessionibus indulgentiarum, quae in solis meritis passionis eiusdem Domini nostri Iesu Christi et eius gloriosorum martyrum et sanctorum consistunt, aliquid temporale exigere, nos praemissis, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus S. R. E. vicecancellario eiusque in Cancellaria Apostolica locumtenenti, necnon summistae, scriptoribus, illorumque pro tempore rescribentario, computatori, receptori et defensoribus, necnon secretariis literarum apostolicarum, illarumque tam maioris quam minoris praesidentiae abbreviatoribus ac sollicitatoribus, plumbique et registri magistris, collectoribus, earumdem literarum apostolicarum registratoribus, bullatoribus, fratribus barbatis nuncupatis, et illorum famulis, necnon in registro supplicationum, manu et praesentia nostra signatarum, magistris et scriptoribus aliisque Romanae Curiae officialibus et personis, etiam eorum officia ex causa quantumvis onerosa obtinentibus, cuiuscumque qualitatis et conditionis existant, ac quocumque nomine appellentur, in virtute sanctae obedientiae et sub maioris excommunicationis latae sententiae, necnon amissionis ad semestre omnium emolumentorum eorum officiorum, quae ipso iure, quoties contrafecerint, fabricae

basilicae Principis Apostolorum de Urbe applicata esse censeantur; et, crescente inobedientia, etiam privationis eorumdem officiorum ipso facto incurrendis poenis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, praecipimus et mandamus, quatenus videlicet in registro supplicationum, magistri et scriptores huiusmodi, ultra salarium inibi pro signaturis ordinariis exigisolum; alii vero officiales literas apostolicas, tam sub plumbo, quam in forma brevis, super gratiis indulgentiarum et peccatorum remissione, etiam plenaria, tam pro vivis quam defunctis, tam ad tempus quam perpetuo, ad futuram seu perpetuam rei memoriam, vel alia forma ac cum quavis narrativa, pro quibusvis particularibus personis seu ecclesiis, etiam cathedralibus et collegiatis, monasteriis, prioratibus, cappellis perpetuis, cappellaniis, oratoriis, hospitalibus, capitulis, collegiis, conventibus, confraternitatibus, societatibus, universitatibus et quibuscumque aliis piis locis a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus, etiam facultatem eligendi confessorem cum votorum commutatione in se continentibus, pro tempore, citra tamen clausulam porrectionis manuum adiutricum, concessis et concedendis, conficiendis gratis pro Deo ubique per eorum officia, absque aliqua taxa regalium seu iocalium aut cuiusvis alterius generis solutione vel exactione, quantumvis ordinaria vel extraordinaria, omnibus recusatione et contradictione cessantibus, illico, nullo alio a nobis aut altero desuper expectato mandato, expediant, et prosequentibus illarum expeditionem, etiam si partes, quorum intuitu fuerint concessae, in Romana Curia non sint praesentes, sed longe ab illa absint, expeditas tradant et consignent.

§ 2. Mandantes dilectis filiis nostro et pro tempore Romani Pontificis datario et

eiusdem Cancellariae regenti quatenus ipsi vel alter eorum, per se vel alium seu alios, praesens mandatum nostrum per omnes et singulos, ad quos spectat, inviolabiliter observari faciant. Inobedientesque et rebelles quoscumque in censuras et poenas antedictas incidisse declarent, dictasque poenas ab illis irremissibiliter persolvi et in arcam collegii dictae fabricae inferri et reponi; et si contra praecceptum hoc nostrum exactum aliquod fuerit, illico eis, qui illud solverint, integre restitui curent, et pro celeriori huius mandati nostri observatione dictarumque poenarum exactione et ablatis restitutione, mandatum executivum, si eis videbitur, contra eosdem inobedientes et rebelles, quoties opus fuerit, decernant et relaxent.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac dictorum officialium collegiorum institutionibus et erectionibus, necnon statutis, etiam iuramento *etc.* roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem vicecancellario, summi-stae, officialibus et personis ac collegiis, etiam in eorum institutionibus et erectionibus huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, necnon irritantibus et aliis, etiam vim contractus inducentibus, decretis, concessis, confirmatis et innovatis, quae eis aut eorum alicui, quoad praemissa volumus nullatenus suffragari, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem quod praecceptum et mandatum nostrum huiusmodi, ad hoc ut ad plenam et indubitatum notitiam deveniant, in dicta Cancellaria publicentur et in illius libro describantur ac perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observentur.

Executorum deputatio et facultates.

Clausulae derogatoriae.

Invisio publicandi.

Placet, publicetur et describatur. I.

Affixum et publicatum fuit supradictum mandatum Romae in Cancellaria Apostolica anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, die vero septima mensis novembris, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno III.

Pub. die 7 nov. 1562, pontif. anno III.

LXXVIII.

Facultas collegii deputatorum fabricae Sancti Petri de Urbe cogendi, pro executione piorum legatorum, quoscumque notarios ad ei tradendum exemplar instrumentorum, post annum a die obitus testatoris, soluta eis debita mercede.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Etsi per diversos Romanos Pontifices, praedecessores nostros, et nos diversae facultates, privilegia et indulta dilectis filiis collegio deputatorum fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, super executione testamentorum et legatorum ad pias causas factorum, concessa fuerint, inter aliaque, ut plenius piis testantium voluntatibus satisfaceret, collegio praefato, et per eum commissariis deputandis, ut si, infra annum a die obitus testatorum, eorum testamenta per haeredes vel alios, ad quos spectaret, plenarie executioni demandata non forent, ipsi illa debita executioni demandare facerent, indultum fuerit.

§ 1. Multa tamen testamenta, in quibus diversa legata et relicta ad pias causas reperiuntur, ex eo quod testatores illa, dum vixerunt (sicut in regno Neapolitano per multos fieri solet), clausa notariis consignarunt, et haeredes ab intestato succedentes, omniaque bona defunctorum possidentes, non curant testamenta ipsa

Bull. Rom. Vol. VII.

31

clausa aperiri facere et testatorum voluntates adimplere, in grave animarum suarum periculum, et tam praedictae fabricae quam aliorum piorum locorum ac plurimorum pauperum detrimentum, et contra testatorum huiusmodi intentionem, hactenus, sicut accepimus, executioni demandata non fuerunt.

§ 2. Nos, fabricae, piorum locorum pauperumque subventioni, voluntatum testatorum implemento ac saluti animarum haeredum huiusmodi, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, motu proprio, ac ex certa scientia, et de apostolicae potestatis plenitudine, praedictis collegio et eius commissariis, ut, sub excommunicationis latae sententiae, ac aliis poenis, iuxta formam facultatum, privilegiorum et indultorum praedictorum, omnes et singulos notarios, penes quos huiusmodi testamenta clausa, ut praefertur, vel alias reperiuntur vel in futurum reperientur, post annum a die obitus testatorum, ad illa aperienda et ipsis commissariis ostendenda, solutaque ipsis notariis debita mercede, iuxta formam privilegiorum praedictorum, ad tradendum sibi exemplar ipsorum testamentorum, in forma probanti et authentica, etiam cum invocatione brachii saecularis, si opus fuerit, quacumque appellatione remota, cogere possint, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

§ 3. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per locorum ordinarios ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et cardinales, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, et iudicari et definiri debere; et quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 4. Non obstantibus apostolicis ac in

Hic ideo Pius affix dat collegio facultatem (de qua in rubrica);

Et sic iudicari iubet.

Collegium sequitur pias disposition. testatorum infra annum non executas;

Sed multa testamenta quae clausa notariis dantur, non aperiuntur, et executioni mandari non possunt.

Contrariis de-
rogat.

provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac locorum, civitatum et provinciarum, in quibus notarii existent vel testamenta huiusmodi confecta fuerint, iuramento etc., roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, irritantibusque et aliis decretis, ac efficacioribus et insolitis clausulas in se continentes, quorum tenores etc. haberi volumus pro expressis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua etc. mentio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, hac vice dumtaxat, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura
sufficit.

§ 5. Volumus autem quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat, eiusque exemplaribus, etiam impressis, manu secretarii ipsius collegii et sigillo praefatae fabricae munitis, eadem fides in iudicio et extra adhibeatur, quae praesenti motui proprio adhiberetur, si esset originaliter exhibitus vel ostensus.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimoquinto kalendas ianuarii, anno III.

Dat. die 18 dec. 1562, pontif. anno III.

LXXIX.

Revocatio exemptionum a solutione dohanae Urbis, quibuscumque, praeterquam locis piis, concessarum, vel in capitulis dohanae expressarum; et declaratio quoad exemptiones ob numerum duodecim filiorum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Licet felicis recordationis Paulus Papa tertius, praedecessor noster, rationabili-

bus causis praenarratis, motum proprium ediderit; nihilominus tanta est hominum importunitas, ut etiam a procuratore nostro fiscali nobis fuit expositum quod multae similes et dissimiles praenarratae exemptiones postea, tam ab ipsomet Paulo tertio quam a Iulio tertio, Marcello secundo et Paulo quarto successoribus Pontificibus et etiam a nobis, etiam sub signatura motus proprii, extortae fuerunt, unde dohanae Urbis, illarumque dohanerii in eadem et forsitan maiores, quam in praesertim narrantur, difficultates et controversias denuo inciderunt, cum magno etiam nostro et Camerae praefatae praesertim, cum omnia tandem in ipsius Camerae detrimentum retorqueantur.

§ 1. Nos igitur eisdem, quibus praefatus Paulus praedecessor, et aliis rationabilibus animum nostrum moventibus rationibus et causis, et praesertim quia nunc multo plures sunt ex proventibus dictarum dohanarum in certos usus per ipsam Cameraam assignatae summae, ita quod nihil restat unde summae, pro exemptionibus huiusmodi, defalcari, sumi seu detrahi possint, omnes et singulas lites et causas, praemissorum occasione quomodolibet in quacumque instantia et coram quibuscumque iudicibus pendentes, ad nos pari modo advocamus et extinguimus. Omnesque et singulas gratias per quoscumque praedecessores nostros et etiam per nos quomodolibet et ex quacumque etiam maxima causa, praeter expressas in capitulis inter Cameraam et dohanerios praefatos stipulatis, concessas exemptiones, immunitates ac privilegia, quoad praefatas almae Urbis dohanas, earumque dohanarum solutionem, et inviolabilem observationem dictorum capitulorum cum dohanerii praesentibus et futuris per eandem Cameraam factorum et faciendorum, praeterquam pro piis et miserabilibus locis, et pro illis dumtaxat,

Causa con-
stitutionis.Revocatio e-
xemption. quo-
ad solutionem
dohanarum Ur-
bis quibuscum-
que, praeter
quam piis locis
vel ob nume-
rum duodecim
filiorum, con-
cessarum.

quibus, ob numerum duodecim filiorum, concessae et concessa fuerint, et quousque duodecim illi superstites in communi vivent, in ipsaque Urbe cum eorum familiis continuo degent, et pro rebus dumtaxat, quas aliunde (excepto vino, quod pro eorum usu, in Ripa almae Urbis nostrae in barca existenti comparaverint) in Urbem ipsimet suo sumptu convehi facient pro suo proprio usu tantum, non autem pro mercimoniis et aliis rebus, quae ad Urbem, ut vendantur, per eos seu per alios convehentur, seu quas ipsi aliter quam pro usu proprio convehi et portari facient; in ceteris autem rebus et pro aliis personis, nullis prorsus exceptis, praesentium tenore cassamus, irritamus, annullamus et revocamus, ac pro cassis, irritis et nullis habemus, haberique et eis nullatenus suffragari volumus.

Declaratio circa
exemptiones ob
numerum duo-
decim filiorum.

§ 2. Insuper super eo quod res et bona praefata, etiam victualia, quas et quae, immunitates praefatas habentes, pro usu velle et esse dicent, debeant fieri mandata in scriptis subscripta per patremfamilias, si vivet, aut, illo defuncto, per illum ex ipsis duodecim filiis, qui erit maior natu, aut qui domus regimen habebit, etiam cum iuramento attestari res, bona et victualia huiusmodi esse pro eorum usu proprio et ad eorum instantiam advecta. Et quod etiam fachini, gestatores et barilarii, quorum opera in illis deferendis usi fuerint, fiat solita fides quomodo res, bona et victualia praefata, in ipsorum immunitatem habentium domum delata et recondita fuerint; alias dohanerii non debeant immunitates ipsas admittere, sed consuetam ab aliis non immunitibus solutionem exigant. Et insuper quod, si contingat aliquem ex ipsis filiis ob praeturae fortasse adeptam, vel ob aliam quamcumque causam, propriae suae familiae et sibi inservientium numerum augere, non debeat immunitas praefata suf-

fragari pro numero personarum, ut praefertur, seu alias quomodolibet accrescentium, sed suffragetur, admittaturque dumtaxat pro numero et habita ratione personarum, quae erant tempore impetratae immunitatis. Et si ipsi dohanerii aliter quam ut praefertur immunitates ipsas receperint, pro illis quantitibus, in quibus praemissa excedent et non observabunt, Camera non teneatur eis facere aliquam remissionem.

§ 3. Et sic per ipsos camerarium et clericos Camerae et alios quoscumque iudices, etiam S. R. E. cardinales, in quacumque instantia, sublata etc., iudicari; irritumque etc. quidquid secus etc. decernimus.

§ 4. Mandantes camerario, praesidenti et clericis praefatis ut revocationem, cassationem, irritationem et annulationem ac decretum nostrum huiusmodi, omniaque et singula alia praemissa, sub indignationis nostrae poena, observent et ab aliis inviolabiliter observari mandent et faciant.

§ 5. Non obstantibus praemissis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis, indultis et immunitatibus praedictis, tam sub plumbo quam per breve, aut alias hactenus, ut praefertur, concessis, et in futurum, etiam cum praesentis expressa derogatione, etiam motu proprio et manu nostra propria, concedendis, sub quibuscumque verborum expressionibus et clausulis, etiam derogatoriis, irritantibus et aliis quantumcumque fortissimis decretis, etiamsi de illis, pro illorum sufficienti derogatione, certa et expressa forma et individua ac de verbo ad verbum expressio seu insertio facienda esset, illorum omnium tenores etc. pro expressis etc., ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

§ 6. Praesentis autem cedulae solam signaturam, regula contraria non obstante,

Decretum ir-
ritum.Executorum
dopulatio.Clausulae de-
rogatoriae.Sola signatura
sufficit, nota-

aliquo exem- sufficere, et eius exempla, manu unius ex
plum probet. notariis Camerae praedictae subscripta, ubique, in iudicio et extra, fidem facere, in librisque Camerae praefatae consuetis registrari volumus et mandamus.

Placet, motu proprio. I.

LXXX.

Confirmatio Sacri et Oecumenici Concilii Tridentini 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Concilium Tridentinum indictum fuit a Paulo III.

Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui respicere dignatus Ecclesiam suam sanctam, tot procellis et tempestatibus agitatum atque vexatam, et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas et perniciosissimas haereses extirpandas, ad corrigendos mores et restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem et concordiam christiani populi procurandam, indictum iam pridem in civitate Tridentina oecumenicum et generale concilium a pia memoriae Paulo III, praedecessore nostro, et sessionibus aliquot habitis, coeptum fuerat. Ab eius autem successore Iulio in eandem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis et difficultatibus obiectis, ne tum quidem peragi potuerat. Itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo moerore piorum omnium, cum quotidie magis Ecclesia eiusmodi remedium imploraret.

1 Istud concilium indixit Paulus III in constit. XLII, *Intitio*, tom. VI, pag. 337, et post Iulium III prosecutus est hic Pontifex in constit. XXVII, *Ad Ecclesiae*, tom. VII, pag. 90. Ac praelatis ei interessentibus indulta concessit in constit. XXXV, *Circumspecta*, ibid., pag. 110; ordinemque loci, quem ibi in actibus publicis praelati haberent declaravit in constit. XXVIII, *Sicut ea*, ibid., pag. 92.

§ 1. Nos autem, post susceptum Sedis Apostolicae regimen, tam necessarium ac salutare opus, sicut pastoralis sollicitudo monebat, divinae misericordiae fiducia perficere aggressi, adiuti pio studio carissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, et aliorum christianorum regum, rerumpublicarum ac principum, tandem consecuti sumus quod nec diurnis nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a Patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex christiani nominis nationibus convenisset, nostris convocata literis, et sua etiam ipsorum pietate excitata, episcoporum et aliorum insignium praelatorum maxima et oecumenico concilio digna frequentia, praeter plurimos alios pios et sacrarum literarum scientia divinique et humani iuris cognitione praestantes viros, praesidentibus ipsi synodo Sedis Apostolicae legatis, nobis a deo concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus Sedi Apostolicae proprie reservatis liberum ipsi concilio arbitrium per literas ad legatos nostros scriptas ultro permiserimus, quae de sacramentis et aliis rebus, quae quidem necessariae visae sint, tractanda, definienda et statuenda restabant, ad confutandas haereses, ad tollendos abusus et emendandos mores, a sacrosancta synodo, summa libertate diligentiaque tractata, et accurate ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis, concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a Domino effectum fuisse constiterit, idque in nostris atque

1 Huic concilio interfuerunt legati card. 2, patriarchae 3, archiepiscopi 25, episcopi 168, abbates 7, procuratores absentium 39, generales Ordinum 7, qui omnes subscripserunt se concilio, et fuerunt numero 255, ut legitur in fine Concilii.

Hic autem Pontifex illud prosequi iussit, ut supra, constit. XXVII 1;

omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac Urbe indiximus, quae magna cleri et populi pietate celebratae fuerunt, laudesque et gratias divinae Maiestati merito persolvendas curavimus; cum eiusmodi concilii exitu spem magnam et prope certam attulerit, fore ut maiores in dies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis constitutionibusque perveniant.

Confirmat Pontifex concilium, quam confirmationem synodus petiit, ut habetur prope finem dicti concilii.

§ 2. Cum autem ipsa sancta synodus, pro sua erga Sedem Apostolicam reverentia, antiquorum etiam conciliorum vestigiis inhaerens, decretorum suorum omnium, quae nostro et praedecessorum nostrorum tempore facta sunt, confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica sessione facto; nos ex legatorum literis prius, deinde, post reditum eorum, ex iis quae synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius synodi cognita, habita super hac re cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, Sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, in consistorio nostro secreto, illa omnia et singula, auctoritate apostolica, hodie confirmavimus, et ab omnibus christifidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus; sicut, harum quoque literarum tenore, ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi observarique decernimus.

Praecipitque praelatis et aliis ut illud observent;

§ 3. Mandantes autem in virtute sanctae obedientiae et sub poenis a sacris canonibus constitutis aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis quibusvis ecclesia-

rum praelatis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et dignitatis sint, et etiam cardinalatus honore praefulgeant, ut eadem decreta et statuta in ecclesiis suis, civitatibus et dioecesibus, in iudicio et extra iudicium, diligenter observent et a subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinet, inviolabiliter faciant observari; contradictores quoslibet et contumaces per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio.

§ 4. Ipsum vero charissimum filium nostrum imperatorem electum ceterosque reges, republicas ac principes christianos monemus, et per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi obtestamur, ut qua pietate concilio per oratores suos affuerunt, eadem pietate ac pari studio divini honoris et populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicae et sacrae synodi reverentia, ad eiusdem concilii exequenda et observanda decreta, praelatis, cum opus fuerit, auxilio et favore suo adsint, neque adversantes sanae ac salutari concilii doctrinae opiniones a populis ditionis suae recipi permittant, sed eas penitus interdiciant.

Hortatur etiam imperatorem, reges et principes ad observationem eiusdem concilii;

§ 5. Ad vitandum praeterquam perversionem et confusionem, quae oriri possent, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta concilii commentarios et interpretationes suas edere, apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis, cuiuscumque sint ordinis, conditionis et gradus, quam laicis, quocumque honore ac potestate praeditis; praelatis quidem sub interdicti ingressus ecclesiae; aliis vero, quicumque fuerint, sub excommunicationis latae sententiae poenis, ne quis, sine auctoritate nostra, audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino in-

Prohibetque edi commentarios vel interpretationes super decretis concilii;

terpretationis genus super ipsius concilii decretis quocumque modo edere, aut quicquam quocumque nomine, etiam sub praetextu maioris decretorum corroboracionis aut executionis, aliove quaesito colore statuere.

Declaratio-
nemque concilii
alibi reservat 1.

§ 6. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistram, cuius auctoritatem etiam ipsa sancta synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates et controversias, si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas et decidendas quemadmodum ipsa quoque sancta synodus decrevit, reservamus; parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere.

Decretum ir-
ritans.

§ 7. Decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Iussio publi-
candi hanc bul-
lam.

§ 8. Ut haec autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignoracionis uti possit, volumus et mandamus ut hae literae per aliquos Curiae nostrae cursores in basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce recitentur; et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariae Apostolicae et in loco solito Campi Florae affigantur, ibique, ut legi et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquuntur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impressionem tradantur, quo commodius per christiani nominis provincias et regna divulgari possint.

1 Hoc voluit etiam synodus Tridentina in sessione xxv.

§ 9. Transumptis quoque earum, quae manu alicuius publici notarii scripta, subscriptaque et sigillo ac subscriptione alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munita fuerint, fidem, sine ulla dubitatione, haberi mandamus atque decernimus.

Transumptio-
rum idem.

Nulli ergo etc.

Sanctio posn.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto 1, septimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno quinto.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

† Ego F. cardinalis Pisanus, episcopus Ostiensis, decanus.

Cardinalium
subscriptiones.

† Ego Fed. card. Caesius, episcopus Portuensis.

† Ego Io. cardinalis Moronus, episcopus Tusculanus.

† Ego A. cardinalis Farnesius, vice-canc., episcopus Sabinensis.

† Ego R., cardinalis S. Angeli, maior poenitentarius.

† Ego Io. Bapt. cardinalis S. Vitalis.

† Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.

† Ego Io. B. Cicada, cardinalis S. Clementis.

† Ego Scipio, cardinalis Pisanus.

† Ego Io., cardinalis Reumanus.

† Ego Fr. M. G., cardinalis Alexandrinus.

† Ego F. Clemens, cardinalis Araecaeli.

† Ego Iac. cardinalis Sabellus.

† Ego B. cardinalis Salviatus.

† Ego Ph. cardinalis Aburd.

† Ego Lud. cardinalis Simoneta.

† Ego F. cardinalis Pacieccus, y de Tol.

† Ego Marcus Antonius cardinalis Amulius.

† Ego Io. F. cardinalis de Gambaro.

† Ego Carolus cardinalis Borromaeus.

† Ego M. S., cardinalis Constantiensis.

† Ego Alph. cardinalis Gesualdus.

† Ego Hip., cardinalis Ferrariensis.

1 Nonnulli legunt anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio (R. T.).

† Ego Franciscus cardinalis Gonzaga.
† Ego Guid. Asc., cardinalis camerar.
† Ego Vitellotius, cardinalis Vitellius.

Dat. die 26 ianuarii 1563, pontif. anno iv.

LXXXI.

Damnatio et excommunicatio Odetti a Castillione, cardinalis, in haeresim Hugonotorum prolapsi.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Onerosum supremi pastoris officii munus nobis ex alto commissum, mentem nostram continuo premit et urget ut, illud exequi in primis satagentes, gregem dominicum curae nostrae divinitus creditum, omni studio et diligentia, in perfecta ac ea, qua decet, fidei unitate tueri et conservare, ac in agro universalis Ecclesiae zizaniam seminare tentantes, ac Domini nostri Iesu Christi, cuius vice, quamvis indigni, gerimus in terris, tunicam inconsutilem, videlicet eiusdem Ecclesiae unitatem, scindere molientes, eos praesertim, quos omni spe ad verum Dei cultum revertendi novimus esse destitutos, tamquam membra putrida et infructuosos palmites ab eadem Ecclesia succidere ac penitus evellere, et si qua gregis praedicti ovis morbo incurabili correpta reperiatur, illam, ne ceteras contagione inficiat, foras eiicere, ac provide gregem ipsum ab omni labe purgatum servare, ne culpa ac negligentia nostris quandoque oves perditas aut huiusmodi morbo infectas, summus ipsius gregis pastor Dominus, iustus iudex, de eis in districto illius iudicio rationem a nobis exquirat, et quo in maiori dignitate vel honore constituti reperiuntur, qui in eorumdem gregis et Ecclesiae perniciem talia praesumunt, eo severius in eos animadvertere

ipsumque spirituali et temporali mucrone ferire studeamus.

§ 1. Sane cum nuper, magno cum animi nostri moerore, plurimorum fide dignorum relatione ac fama publica, non quidem a malevolis et suspectis, sed gravibus et honestis ac veridicis personis exorta, etiam per modum notorii facti permanentis, ad aures nostras pervenit, iniquitatis filium Odettum a Castillione, sanctae Romanae Ecclesiae diaconum cardinalem et ecclesiae Beluacensis perpetuum administratorem in spiritualibus et temporalibus alias per Sedem Apostolicam deputatum, ad quem, velut ipsius universalis et Romanae Ecclesiae cardinalem et honorabile membrum, pertinebat, pro fidei catholicae defensione Apostolicaeque Sedis conservatione, proprium sanguinem, ubi opus fuisset, effundere vitamque exponere, ac haereticos undique et praecipue ab ecclesia Beluacensi praedicta illiusque civitate et dioecesi, quarum curam gerebat, potissimum expellere, illosque totis viribus ac omni conatu persequi, suorum muneris, status, decoris, honoris ac propriae salutis necnon beneficiorum, quibus illum Sedes Apostolica tot tantisque dignitatibus decoraverat, receptorum, et fidelitatis iuramenti eidem Sedi per eum praestiti, nobilitatisque suae originis prorsus immemorem, Deique timore postposito, contra Sedem eandem se temere erigentem, adeo in profundum malorum prolapsus fuisse, ut in pessimam illam, quae his calamitosis et deplorandis temporibus, in inclyto regno Franciae, proh dolor! maxime invaluit, Hugonotorum nuncupatam haeresim, ne dum inciderit, sed ipsos Hugonotos haereticos, quos, praesertim in civitate et dioecesi praedictis, corrigere et punire vel saltem ab eis profligare debebat, defendere, fovere, protegere ac tueri curaverit, et quamplures huiusmodi pesti-

Odettus a Castillione, cardinalis, Hugonotorum haeresim secutus est.

ferae sectae viros, pseudotheologos, in rectores et concionatores, quibus alios seducere ac inficere posset, familiariter retinuerit, arma sumpserit, ac alia gravissima haeresim manifestam denotantia, pertinaciter contra fidem catholicam sanctamque Romanam Ecclesiam commiserit vel perpetraverit, in gravem divinae Maiestatis offensam ac omnium christifidelium scandalum.

§ 2. Nos igitur, quorum est pro nostro pastoralis officii ministerio praemissis debite providere, non valentes citra immensae illius divinae Maiestatis offensam, necnon christifidelium eorundem scandalum, modo aliquo praemissa, utpote tam impia et enormia conniventibus oculis pertransire; ut tamen videremus an clamorem, qui ad nos pervenerat, idem Odettus opere complevisset, venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, haereticae pravitatis inquisitoribus generalibus in Romana Curia deputatis, ut de praemissis omnibus et singulis se diligenter informarent veritatemque desuper inquirerent, ac deinde nobis in consistorio nostro secreto referrent, commisimus et mandavimus.

§ 3. Cumque cardinales inquisitores praefati, mandatis nostris huiusmodi parentes, super his diligenter inquisivissent, ac dictum Odettum, nedum superius expressa, sed etiam longe deteriora commisisse et perpetrasse, nempe, inter alia, dixisse et pertinaciter tenuisse, Ecclesiam, usque ad ista tempora haeticorum Hugonotorum, errasse, necnon palam et publice partes dictorum Hugonotorum haeticorum illorumque conventiculas et sectas fuisse secutum ac tutatum fuisse et laudasse, abiectisque cardinalatus habitu et insigniis, quibus se indignum reddiderat, ad Hugonotos haeticos ipsos declinasse, eorumque sectam expresse professum fuisse, seque illorum exercitus ductorem

fecisse et adhuc existere, aliaque in sanctam fidem et catholicam religionem commisisse comperiissent et nobis in consistorio praedicto retulissent, illaque adeo notoria essent ut nulla possent tergiversatione celari, eisdem cardinalibus inquisitoribus, etiam vivae vocis oraculo, dedimus in mandatis ut praefatum Odettum, sub excommunicationis latae sententiae aliisque censuris et poenis tunc expressis, ad personaliter comparendum et se a praemissis expurgandum, infra certum tunc expressum, ac alias, sub certis modo et forma, monerent, requirerent et citarent; ac literas monitoriales et citatorias contra eundem Odettum, per edictum publicum, in dicta ecclesia Beluacensi et illius palatii episcopalis valvis ac in alma Urbe nostra, in locis consuetis, exequendas et publicandas decernerent; ac illis sic, ut praemittitur, exequis ac coram ipsis inquisitoribus reproductis, terminisque ad docendum se illis paruisse servari solitis servatis, dictoque Odetto prius ad audiendam sententiam per nos ferendam legitime citato, et dilecto filio Petro Belo 1, procuratore fisci eiusdem haereticae pravitatis generalis inquisitionis 2 ad hoc instante, ad huiusmodi causae expeditionem, iustitia mediante, devenire volentes.

§ 4. Habita desuper cum praedictis et aliis venerabilibus fratribus nostris eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus matura deliberatione, de eorundem unanimi voto, consilio et assensu, Christi prius Salvatoris nostri nomine invocato, in throno iustitiae pro tribunali sedentes et solum Deum prae oculis habentes, per hanc nostram sententiam, quam ferimus in his scriptis, pronunciamus, decernimus et declaramus praefatum Odettum in excommunicationis latae sententiae, privationis, confiscationis omnium bonorum suorum, praesentium et futurorum, officiorum et dignitatum, etiam cardinalatus,

1 Bedo, Cherub. 2 Inquisitoris, Cherub. (R. T.).

Et modo de voto cardinalium illum excommunicatum, omniumque dignitatum et bonorum privatum declarat.

iurium, privilegiorum et actionum, ac criminis haeresis pro confesso habiti, poenas in dictis literis monitorialibus et citatoriis contentas, ob ipsius Odetti illis non partitionem, damnabiliter incidisse et incurrisse; et nihilominus, quia tam ex processu contra eum formato et per dictos inquisitores, ut praemittitur, relato, quam notorietate facti, quod nulla prorsus excusatione palliari aut tergiversatione celari potest, et ex quamplurimis aliis, quae nobis innotuerunt, ac de quibus alias multipliciter conscientiam nostram plene informatam habemus, de haeresis et schismatis criminibus huiusmodi, omnibusque superius enarratis, per eum commissis et perpetratis, clare et aperte constitit et constat, ipsum Odettum haeticum, excommunicatum, Hugonotum, schismaticum et blasphemum, a fide catholica et sancta Romana Ecclesia apostatam et transfugam, fidei fractorem et periurum pronunciamus et iudicamus ac declaramus; et propterea eum ab omni cardinalatus commodo et honore ac privilegio, etiam clericali, a die commissorum criminum huiusmodi ipso iure depositum, dictaeque ecclesiae Beluacensis 1 administratione ac omnibus beneficiis et officiis, honoribus, dignitatibus ac praelaturis privatum et ad illa inhabilem et perpetuo incapacem, ac eius bona, iura et iurisdictiones publicata fuisse et esse, et ab his, ad quos spectant, capi posse, dictamque ecclesiam Beluacensem et cetera beneficia quaecumque et qualiacumque ecclesiastica et officia per eum obtenta vacavisse et vacare similiter declaramus et decernimus; ac eundem Odettum, quatenus opus sit, deponimus, privamus et inhabilem facimus, eiusque bona omnia, iura et iurisdictiones publicamus, depositumque et privatum ac inhabilem effectum, ac velut talem haeticum, schismaticum et blasphemum et infru-

1 Beluacensis perpetuo legit Cherub. (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VII.

32

ctuosum palmitem ab Ecclesia praecisum, ulterius legitime puniendum fore decernimus; eiusque personam a christifidelibus capiendam, et detinendam, et ad iustitiae et ministrorum manus, ut poenis debitis affici possit, tradendam, omni meliori modo et forma, quibus possumus et debemus, exponimus.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimotertio, pridie kalendas aprilis 1 pontificatus nostri anno quarto.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 31 martii 1563, pontif. anno iv.

LXXXII.

Facultates cardinalium reipublicae christianae generalium inquisitorum in Urbe procedendi etiam contra praelatos haeticos vel haeticorum fautores.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius ac beati Petri successor, cui ipse Christus Dominus noster oves suas pascendas enixiter commendavit, ne oves deperditae de eius manu quandoque requirantur, omni studio et solertia continue invigilare debet, ut a S. R. E., quae ceterarum caput est et magistra, deviantes ac aberrantes, ad gregem dominicum totis viribus reducat, et quas Dei timore proposito et salutaribus monitionibus ad illam allicere nequiverit, temporalium saltem poenarum metu coerceat.

1 Iunii, Cherub. (R. T.).

Cuius adhaesione verificatio ab isto Pontifice cardinalibus inquisitoribus commissa fuit.

Qua verificatione habita, et hinc Pontificali relato, ipse contra Odettum procedi, et ad sententiam citari iussit;

Sanctio poenalis.

Exordium.

Causa constitutionis.

§ 1. Cumque nos propterea, postquam ad summi apostolatus apicem, licet immeriti, divina favente clementia assumpti fuimus, statim mentis nostrae aciem eo direxerimus, ut haereticae pravitate undique extirpatis erroribus, fides catholica ubique augmentum suscipiat et diffusius protendatur; nihilque, quod huic rei profuturum cognovimus, praetermiserimus: et nihilominus, sicut nuper, non sine gravi cordis dolore et animi amaritudine accepimus, nonnulli praelati et in dignitate ecclesiastica, ac episcopali ordine constituti, ad quos, veluti in partem sollicitudinis nostrae vocatos, magis spectaret ceteros, praesertim eorum curae creditos, ab erroribus revocare et in eisdem erroribus pertinaciter persistentes insequi, nedum in similes errores haereticos graviter prolapsi fuere, sed etiam ceterorum haeticorum fautores, receptatores et auxiliares existunt, et eandem fidem catholicam, cuius defensores esse deberent, in dies oppugnare non verentur.

Iurisdiclio cardinalium generalium in quatuor proced. contra quacumque, quacumque dignitate ecclesiastica praedictos, haereticos, et.

§ 2. Volentes igitur huic tam pernicioso morbo, prout nostro incumbit officio, occurrere, ac ne ulterius progrediatur, quantum in nobis est, providere, motu proprio, per apostolica scripta venerabilibus fratribus nostris et dilectis filiis nostris inquisitoribus contra haeticam pravitate generalibus in alma Urbe nostra pro tempore residentibus, quibus ut contra quoscumque, etiam episcopali ac quacumque alia, etiam cardinalatus, praedictos dignitate, procedere possint, per alias nostras indulsumus, tenore praesentium, committimus et mandamus ut omnes et singulos haereticos et haeticorum fautores, receptatores et auxiliares praedictos, de huiusmodi criminibus diffamatos, in provinciis et locis, in quibus Lutherana secta invaluit, commorantes, ad quos, ob ipsorum haeticorum frequentiam, notorium est tutum seu sal-

tem liberum non patere accessum, etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali et alia quacumque, etiam cardinalatus, dignitate praefulgeant, nullis aliis desuper habitis super non tuto vel non libero accessu huiusmodi informationibus (receptis tamen summarie et extraiudicialiter, quantum ipsis inquisitoribus sufficere videbitur, prius indicis), etiam per edictum in valvis palatii officii sanctae Inquisitionis et basilicae Principis Apostolorum de Urbe, ac in Cancellaria nostra Apostolica et acie Campi Florae tantum per unum ex nostris cursoribus, vel etiam in locis finitimis terrarum in Italia consistentium, nobis et eidem sanctae Romanae Ecclesiae immediate subiectis, prout ipsis inquisitoribus visum fuerit, affigendum et publicandum, citent, moneant et requirant, ut infra certum et competentem terminum, eis ipsorum inquisitorum arbitrio praefigendum, sub excommunicationis latae sententiae, suspensionis a divinis et privationis etiam a cathedralibus ecclesiis et quibuscumque dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis, ac officiis et ordinibus quae obtinent et in quibus constituti existunt, et inhabilitatis ad illa et alia quaecumque in posterum obtinenda, necnon confessionis criminum haeresis eis obiectorum, aliisque tam ecclesiasticis quam temporalibus, etiam pecuniariis, et honorum confiscationis, ac corporalibus et etiam relapsus et aliis per ipsos inquisitores imponendis poenis, coram ipsis personaliter et non per procuratorem, defensorem vel excusatorem aliquem compareant, et se a criminibus praedictis expurgent; et si in termino praedicto non comparuerint et se a dictis criminibus legitime non expurgaverint, ad observationem terminorum ad docendum se dictis literis citatoriis et monitorialibus paruisse pro sententia declaratoria, incursu censurarum et poenarum in eisdem li-

LXXXIII.

Praefinitio emolumentorum magistris caeremoniarum a singulis S. R. E. cardinalibus tam in eorum promotione, quam in obitu persolvendorum 1.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Licet, sicut nobis constat et, dum in minoribus essemus, saepe vidimus et ipsimet experti sumus, dilecti filii magistri nostri caeremoniarum a singulis S. R. E. cardinalibus, in promotionibus eorum ad cardinalatus honorem, centum; et in obitu seu post obitum ipsorum cardinalium, ab haeredibus eorum, quinquaginta ducatos auri de Camera habere et consequi consueverint; dictique centum in promotione et quinquaginta ducati in obitu huiusmodi praefatis magistris solvi debeant; nihilominus nonnulli ex dictis cardinalibus seu eorum agentes et successores, nescitur quo praetextu, dictam summam per eos, ut praefertur, debitam, eisdem magistris solvere recusant in eorum grave praedictum.

Nonnulli cardinales, eorumque agentes emolumenta magistris caeremoniarum debita non persolvebant.

§ 2. Nos igitur, attendentes praefatos cardinales officio dictorum magistrorum egere et uti, dictamque summam a Romanis Pontificibus, tamquam mercedem, seu pro mercede eorumdem magistrorum ab immemorabili tempore citra constitutam fuisse et esse, propterea indemnitate eorum opportune consulere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, centum in promotione ad cardinalatus honorem, et quinquaginta ducatos auri de Camera praedictos in obitu seu post obitum singulorum cardinalium huiusmodi, sive in Romana Curia sive extra eam et ubicumque decesserint vel decessere contigerit, praefatis magistris deberi, ac sibi per modernos, qui illos solvere recusant et pro tempore existentes S. R. E. cardinales seu eorum agentes et ha-

Et solvenda decretis Pius.

teris contentarum, ferenda, servari solitorum; ac etiam in causa ipsa criminis haeresis inquirendo, ad receptionem probationum pro definitiva super crimine, etiam contra absentes, sic ut praefertur monitos, ferenda sententia, usque ad ipsius sententiae ferendae calculum procedant; ac demum processum omnem nobis, ut ad sententiae, quae iusta visa fuerit, prolationem devenire possimus, in consistorio nostro secreto referant. Nos enim citationem et monitionem per publicum edictum, ut praefertur, decernendas et exequendas praedictas, dictos sic citatos et monitos perinde arctare, ac si personaliter citati forent, illasque ac processus desuper habendos sententiasque inde ferendas validos et validas fore.

Decretum irritans.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores in quavis instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter interpretandi et definiendi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac Palatii nostri stylo, etiam certam aliam formam, quoad citationes per edictum decernendas et exequendas, inducentibus, quibus, illorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poen.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXIII, septimo idus aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 7 aprilis 1563, pont. an. iv.

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

redes respective solvi et eis consignari debere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus, volumus et ordinamus.

Camerarium
sacri collegii
huiusce decreti
exequut. facit;

§ 3. Mandamus propterea dilectis filiis Guidoni Ascanio, Sanctae Mariae in Via Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, nostro et eiusdem Romanae Ecclesiae collegii dictorum cardinalium moderno et pro tempore existentibus camerariis, quatenus eisdem magistris caeremoniarum de dictis ducatis sic debitis et solvi recusatis per cardinales seu eorum agentes et haeredes praefatos respective plenarie et integre responderi faciant. Et nihilominus de cetero, pro potiori cautela, infra mensem a die promotionis eorumdem cardinalium computandum, per dicti collegii depositarium vel alias, prout melius expedire videbitur, centum; quinquaginta vero ducatus huiusmodi in obitu seu post obitum praefatorum cardinalium, sive in dicta Curia sive extra eam et ubicumque decesserint vel decedere contigerit, ut praefertur, ab haeredibus eorumdem cardinalium, quibusvis appellationibus, subterfugiis et cavillationibus remotis, ipsis magistris caeremoniarum persolvi curent et etiam cum effectu faciant, et ad id illos omnibus remediis opportunis sibi benevisis, etiam cum invocatione auxilii brachii saecularis, cogant et compellant.

Obstantia tollit.
§ 4. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis praefatis cardinalibus et quibusvis aliis, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis et ex-

pressa mentio habenda foret, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima maii, millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 10 maii 1563, pontif. anno iv.

LXXXIV.

Erectio ecclesiae Urbinatensis in metropolitana¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Super universas orbis ecclesias, Eo disponente, qui cunctis imperat et cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus, a Domino constituti, levamus in circuitu agri dominici oculos nostrae mentis, more pervigilis pastoris inspecturi quid ecclesiarum ipsarum, praesertim cathedralium insignium, statui et decori congruat. Quid vero operis circa illas earumque statum prosperum et felicem impendi debeat et, divino fulti praesidio, quo cuncta ex benignitate pro populorum suorum fidelium salute dignoscuntur, ad ea, quae statui ecclesiarum huiusmodi congruunt, nostri officii partes salubriter et utiliter impendere curamus, prout etiam fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium exposcit devotio, nosque in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Sane considerantes ecclesiam Urbinatensem Sedi Apostolicae immediate subiectam, cui venerabilis frater Felix, episcopus Urbinatensis, praesesse dignoscitur,

¹ Ex Ughellio, Italia Sac., ubi de ecclesia Urbinatensi.

Exordium.

Causa huiusce
faciendae erectionis.

et ad quam alias regressus seu accessus et ingressus, per cessum vel decessum dicti Felicis episcopi, ac forsitan in certos alios tunc expressos eventus, dilecto filio nostro Iulio S. Petri ad Vincula, diacono cardinali de Urbino nuncupato, apostolica auctoritate concessus extitit, inter alias illarum partium cathedrales ecclesias insignem ac nobilem, necnon civitatem ducatus titulo egregiarumque personarum multitudine celebri, ac cleri et populi numerositate decoratam, ac metropolitana praelatione merito dignam existere. Quodque si ecclesia ipsa Urbinatensis in metropolitana et in ea una archipresbyteratus, et alia diaconatus¹ nuncupandae dignitates eligerentur; necnon Calliensis, Senogalliensis, Pisauensis, Forosempronensis, Feretransis, Eugubinensis ecclesiarum praefatarum, ac illi pro tempore praesidentium praelatorum necnon dilectorum filiorum cleri et populi civitatum et dioecesium earumdem commoditatibus et utilitatibus plurimum consuleretur, ex his et nonnullis rationabilibus causis, praefato Iulio cardinali, qui mensae episcopali dictae ecclesiae Urbinatensis, ultra illius fructus annuos, quingenta², et archipresbyteratus centum, et decanatus praefatis alia centum scuta, ex bonis suis patrimonialibus, pro illarum dote, annuatim donavit et assignavit, hoc summopere desiderante, ac nobis desuper supplicante.

Erectio Urbinatensis ecclesiae in metropolitana.

§ 2. Habita super his cum venerabilibus fratribus nostris deliberatione matura, ad omnipotentis Dei laudem et honorem, necnon totius militantis Ecclesiae gloriam, praefatam ecclesiam Urbinatensem in metropolitanam cum archiepiscopali dignitate ac omnimoda iurisdictione et superioritate, necnon pallii et crucis delatione, ac aliis metropolitanis insigniis, necnon in ea unum archipresbyteratum pro uno archipresbytero, ac unum decanatum, quae

¹ Decanatus, Ughellius. ² Quinquaginta, Ughellius (B. T.).

inferiores inibi dignitates existant, pro uno decano, qui post praepositum et subdiaconum, ac ante omnes canonicos eiusdem ecclesiae Urbinatensis stallum in choro, locumque ac vocem in capitulo ipsius ecclesiae habeant, de ipsorum fratrum consilio et auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

§ 3. Ac eidem ecclesiae Urbinatensi Calliensem, Senogalliensem, Pisauensem, Forosempronensem, Feretransis, Eugubinensem civitates et dioeceses, cum illarum districtu et territorio, pro eius provincia; ac praesules pro tempore existentes, pro suis suffraganeis episcopis; necnon dilectos filios capitula ipsarum Calliensis, Senogalliensis, Pisauensis, Forosempronensis, Feretransis, Eugubinensis ecclesiarum, ac clerum et populum Calliensis, Senogalliensis, Pisauensis, Forosempronensis, Eugubinensis, Feretransis civitatum et dioecesium pro suis provincialibus: Calliensem videlicet, Senogallensem, Pisauensem, Forosempronensem et Feretransis, ex nunc venerabilium fratrum nostrorum Calliensis, Senogalliensis, Pisauensis, Forosempronensis et Feretransis episcoporum ad hoc expresso accedente consensu; Eugubinensem vero ecclesias praefatas, ex nunc prout ex tunc et e contra, cum venerabilis fratris nostri Mariani episcopi Eugubini et (cui alias regressus, accessus et ingressus ad ipsam ecclesiam Eugubinensem, in certos tunc expressos eventus dicta auctoritate concessus fuit) dilecti filii nostri Iacobi S. Mariae in Cosmedin presbyteri cardinalis de Sabellis nuncupati accesserit assensus, alias ipsius ecclesiae Eugubinensis vacatione pro tempore occurrente, perpetuo concedimus et assignamus.

§ 4. Necnon mensae episcopali ecclesiae Urbinatensis huiusmodi quingenta, et archipresbyteratus centum, et decanatus praefatis alia centum scuta per dictum Iulium cardinalem, ut praefertur, donata

Ecclesiae suffraganeae et assignatae.

Dos ecclesiae et capituli.

et assignata etiam perpetuo applicamus et appropriamus.

§ 5. Necnon eosdem praesules, clerum et populum, quoad omnia metropolitanam archiepiscopalem superioritatem, iurisdictionem ac iura, pro tempore existenti archiepiscopo Urbinatensi subiectos esse, et tamquam membra capiti obsequentes, ac de archiepiscopalibus iuribus responderi debere volumus.

§ 6. Decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pridie nonas iunii, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 4 iunii 1563, pontif. anno IV.

LXXXV.

Studii generalis Bononiensis, eiusque rectoris atque scholarium indulta ¹.

Pius Papa IV ad perpetuam rei memoriam.

Sacri Apostolatus ministerio, meritis licet imparibus, superna dispositione praesidentes, ad ea libenter intendimus, per quae literarum studia ubique nostrae provisionis ope continua suscipiant incrementa et iis quae propterea ac pro personarum quarumlibet, praesertim literarum scientia praeditarum, commodo pro-

¹ Hoc Studium antiquissimum est, et de eo habetur in const. x, *Quasi*, Innoc. VI, tom. IV, pag. 317. Et in hac civitate Bononiae Rot. instituit Paulus III, ut in eius constit. v, *Ex intincto*, tom. VI, pag. 189. Ad materiam Studiorum generalium, vide cap. fin., *De Magistr.*, et cap. II, *De Privileg.* in VI; et etiam Conc. Trid. sess. V, cap. I.

vide facta fuisse dicuntur, ut firma perpetuo et illibata persistant, nostrae approbationis robur libenter adiicimus, ac alias desuper providemus, prout, locorum et personarum qualitatibus debite pensatis, in Domino conspicimus expedire.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, in civitate nostra Bononiensi Studium Generale iuris civilis et pontificii semper adeo floruerit et floreat, ut ad eandem, veluti ad Studiorum matrem, undique confluant variae et diversae personae, et ex qua quamplures famosissimi viri prodierunt et in dies prodire dignoscantur, quorum scientia, nedum ipsa civitas, sed etiam totus illustratur orbis; et cum nuperrime pro commodiori utilitate scholarium in eadem civitate et Universitate studentium ac etiam ibidem legentium, per dilectum filium nostrum Carolum, tituli S. Martini in Montibus presbyterum cardinalem Borromæum nuncupatum, nostrum et Sedis Apostolicae in civitate legatum, dicta Universitas seu Sapiencia, in qua doctores legunt, in melius reformata et seu de novo constructa fuerit. Nos, Universitatem ipsam ac dilectum filium Antonium de Ripa, utriusque iuris doctorem, nuperrime eiusdem Universitatis rectorem et ab ea ad id ad nos deputatum et scholares ad eam accedentes specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et ut facilius ad eam accedendum et studia prosequendum invitentur ac excitentur, statutorum, ordinationum, privilegiorum et capitulorum dictae Universitatis tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, ipsosque Antonium et scholares a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat con-

Studii Bononiensis commendatio.

sequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes.

§ 2. Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, pro tempore existenti rectori eiusdem Universitatis liberam et absolutam facultatem eandem Universitatem regendi et gubernandi; ac, ultra alias facultates, honores, privilegia et emolumenta quaecumque sibi attributa ac concessa, omnes et quascumque causas civiles tantum inter ipsos scholares eiusdem Universitatis et alios quoscumque in futurum movendas videndi, audiendi, decidendi ac fine debito terminandi, ita ut omnimoda et libera iurisdictione respective dictarum causarum civilium ad eundem rectorem libere et pleno iure spectet et pertineat, etiam privatione ad vicelegatum eiusdem civitatis, ac omnes alios et quoscumque iudices, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus.

§ 3. Ac ut eadem Universitas sine rectore non remaneat, quinimmo ut scholares ad officium rectoratus eiusdem Universitatis acceptandum invitentur, auctoritate et tenore praedictis, volumus et mandamus quod de cetero rectoribus ipsis, finito dicto eorum officio et postquam in dicta Universitate Bononiensi publice doctorati fuerint, de aliquo gubernio seu praetoria aut alio officio, iuxta qualitatem et merita personae, in provinciis Marchiae vel Romandiola per legatos seu gubernatores earumdem pro tempore, sub indignationis nostrae et mille ducatorum poenis Camerae Apostolicae applicandorum, provideri debeat; ipsisque gubernio aut alii ex praedictis officiis in aliquibus civitatibus ex dictis provinciis praefici ac ad gubernium seu praetoriam aut officium huiusmodi ad-

¹ *Cognoscendi* addit Cherub. (n. r.).

mittendos fore et esse. Mandantes pro tempore existentibus legatis seu prolegatis; vicelegatis vel gubernatoribus ut eosdem ad gubernium seu praetoriam huiusmodi, ut supra, admittant, ac de illis eisdem, ut praefertur, provideant seu admittant et provideri faciant, iuxta tamen qualitatem et merita personae ipsius rectoris.

§ 4. Et insuper omnia et singula dictae Universitatis et gymnasii praefati statuta, ordinationes, privilegia et capitula quaecumque, ac desuper forsitan confecta instrumenta et documenta, sive alias scripturas, publicas et privatas, ac in eis contenta, ac inde sequuta quaecumque, dummodo licita et honesta sint, et contra canonicas sanctiones et libertatem ecclesiasticam non tendant, eisdem auctoritate et tenore perpetuo approbamus et confirmamus, eisque perpetuae firmitatis robur adiicimus; illaque omnia, valida et efficacia existere, ac suos plenarios et integros, etiam executivos, effectus sortiri, ac perpetuis futuris temporibus ab omnibus cuiuscumque gradus personis, vicelegatis ac iudicibus et officialibus dictae civitatis, tam ordinariis quam extraordinariis ac delegatis et subdelegandis, necnon collegiis et congregationibus ac auditoribus et magistratibus, aliisque quibuscumque etiam in foris eorum propriis inviolabiliter et inconcusse observari, ac iuxta eorum dispositionem debite exequi, nec per quempiam illis contrariari, aut ea etiam in aliquo alterari posse, nec debere decernimus, suppletentes omnes et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem. Et nihilominus, potiori pro cautela, praemissa omnia, modo et forma praemissis ac in dictis documentis et scripturis contentis, auctoritate et tenore praefatis, perpetuo statuimus, concedimus et ordinamus.

Privilegiorum et ordinationum eiusdem Studii confirmatio.

Obedientia archiepiscop. praestanda.

Derogatio contrariorum.

Exordium.

Rectoris Studii iurisdictione.

Rectoris privilegium.

Clausulae prae-
servativae.

§ 5. Quodque illis ac praesentibus literis, etiam per quascumque literas apostolicas, quasvis, etiam derogatoriarum derogatorias et efficaciores ac insolitas, clausulas, necnon irritantia et alia decreta insolita continentia, minime derogari nec derogatum esse censi possit; et si illis derogari contingat, derogatio huiusmodi nemini suffragetur. Sicque in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in qualibet causa et instantia iudicari et interpretari debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executorum
deputatio et fa-
cultates.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus episcopo Bononiensi sive eius vicario in spiritualibus generali ac vicelegato civitatis nostrae Bononiensis ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte rectoris et scholarium praedictorum vel alicuius eorum seu aliorum, quorum intererit, desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, easdem praesentes literas plenum effectum sortiri ac, iuxta illarum tenorem, firmiter observari; necnon singulos, quos literae ipsae concernunt, praemissis omnibus et singulis, pacifice frui et gaudere, non permittentes illos vel eorum aliquem per quoscumque desuper, contra earumdem literarum tenorem, quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles, per sententias et censuras ecclesiasticas ac poenas pecu-

niarias, eorum arbitrio moderandas et applicandas; appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando. Super quibus, necnon contradictores et rebelles praedictos ac quoscumque molestatores et alios praemissorum occasione citandos, constituo eis summarie et extrajudicialiter de non tuto accessu, etiam per edicta publica locis publicis ac ipsis citandis circumvicinis, de quibus sit verisimilis coniectura, quod ad eorumdem citandorum notitiam pervenire valeant, affigenda, quae perinde illos arcent, ac si eis personaliter intimata fuissent, citandi; eisque ac quibusvis iudicibus et aliis personis, quibus dicta occasione inhibendum fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis praedictis, ac per similia edicta inhibendi, eisdem auctoritate et tenore, eis facultatem concedimus.

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 7. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, ac dictae civitatis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ac reformationibus et decretis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis concessis et approbatis, ac etiam iteratis vicibus innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita

forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima quinta septembris, millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, pontificatus nostri anno IV. Dat. die 25 septembris 1563, pontif. an. IV.

LXXXVI.

Iurisdictio cardinalis protectoris et iudicis causarum hospitalis et Societatis S. Hieronymi Illyricorum de Urbe.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Causa consti-
tutionis.

Cum, sicut accepimus, hospitale Illyricorum S. Hieronymi prope Ripettam de Urbe, ob lites et quaestiones, quibus ad diversa Urbis tribunalia, occasione locationum, censuum, donationum, haereditatum et legatorum et diversarum aliarum rerum eiusdem, tam agendo quam defendendo, iugiter implicitum existit, quamplurima damna et incommoda patiatur, ac impensae lites, valorem rei, de qua ex tempore agitur, saepenumero exuperet.

Iurisdictio (de
qua in rubrica).

§ 1. Nos, hospitale ipsum, in quo piissima charitatis et misericordiae opera pauperibus Christi continuo impendi spectantur, ab huiusmodi dispendiis, quantum possumus, sublevare volentes, motu pro-

Bull. Rom. Vol. VII.

33

prio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas causas, inter dictum hospitale sive dilectos filios custodes et officiales, ac ministros societatis eiusdem hospitalis et quascumque alias, etiam saeculares, personas, universitates ac loca, coram Sanctae Romanae Ecclesiae camerario, regente, praesidente ac clericis Camerae Apostolicae, necnon vicario, gubernatore et senatore Urbis, illiusque primo et secundo collateralibus, ac appellationum causarum Curiae Capitolii eiusdem Urbis capitaneo, necnon magistro stratarum, aliisque quibuscumque iudicibus ordinariis et delegatis, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus et eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalibus, nunc et pro tempore pendentes, super quibuscumque locationibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testamentis, executionibus, revocationibus, bonis, rebus, iuribus et actionibus, hospitale et societatem, officiales, lites consortes et alios praefatos, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive concernentibus, ac ad hospitale et societatem huiusmodi quomodolibet spectantibus, in quacumque instantia, inter illos necnon alia aequae vel magis pia loca, universitates et collegia quomodolibet privilegiata, ac viduas, pupillos et alias personas, etiam exemptas, pendentes, cuiuscumque qualitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis et naturae existant, etiam praemissis expressis maiores, quorum omnium statum et merita, ac iudicium et colligantium nomina et cognomina et qualitates ceteraque, etiam de necessitate exprimenda, praesentibus haberi volumus pro expressis, in statu et terminis, in quibus reperiuntur, dummodo instructae non sint, harum serie ad nos avocantes, dilectum filium nostrum Rodolphum Pium, episcopum Ostiensem, ac Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium

decanum, cardinalem de Carpo nuncupatum, modernum et pro tempore existentem protectorem eiusdem hospitalis, iudicem ordinarium et perpetuum, ad praefatas necnon quascumque alias similes vel dissimiles, causam et causas, civiles et criminales ac mixtas, ad hospitale et societatem huiusmodi pertinentes, tam per eos quam contra eos et inter eos, ac personas, universitates, collegia seu loca, etiam privilegiata et exempta, tam active quam passive, pro tempore movendas, iuxta ordinariam iurisdictionem seu facultatem, tam gubernatori sive regenti vel auditori Camerae Apostolicae, quam vicario praefatis et eorum cuilibet attributas, ac, prout rerum qualitas exegerit seu postulaverit, cum omnibus et singulis eorum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, ac sola facti veritate inspecta et absque terminorum aliquorum substantialium observatione, aut alicuius registri confectione, per se vel alium seu alios audiendas, et sine debito terminandas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo constituimus et deputamus, etiam ad hunc effectum illi, etiam per alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constituto sibi prius, etiam summarie, de non tuto accessu ad illos, citandi et monendi, eisdemque et praefatis, ac quibuscumque aliis eiusdem Urbis curiarum iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, quibus sibi sive ab eo deputando auditori videbitur, inhibendi; et in eventum non paritionis, contra inobedientes et rebelles, ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes, et alias iuxta stylum et morem dicta-

rum curiarum in similibus servari solitum, ac alias, prout sibi videbitur, procedendi; sententiamque sive sententias debitae executioni demandandi, sive demandari faciendi. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias, aliaque iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendi, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi; omniaque et singula alia in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi et exequendi, plenam et liberam licentiam seu facultatem concedimus. Decernentes hospitale, societatem et eius officiales et personas huiusmodi ex nunc deinceps, occasione praemissorum, alibi quam coram Rodolpho Pio, cardinali et pro tempore protectore praefato, conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; ac sententias, processus per alium seu alios iudices, tam ordinarios quam delegatos, in causis praefatis pro tempore formatas, datas, latas et factas, cum inde secutis quibuscumque, nulla, irrita et inania, nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 2. Praesentes quoque literas sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et exemptionibus similium vel dissimilium gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices et Sedem praefatam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas, etiam in favorem fabricae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis penitus et omnino exceptas esse et censi; nec eisdem praesentibus per quascumque literas et quasvis alias clausulas generales et speciales, etiam derogatorias derogatorias, efficaciores et insolitas ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione in se continentes derogari posse et si illis ullo umquam tempore, ex ali-

Clausulae praeservativae huius concessionis.

qua, etiam quantumvis necessaria et urgente, causa derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omisso, insertus, et huiusmodi derogatio consistorialiter facta, ac per trinas et distinctas eundem tenorem continentes, tribus similibus distinctis vicibus, administratoribus sive custodibus, gubernatoribus, rectoribus et oeconomis hospitalis et societatis huiusmodi legitime intimata et insinuata fuerit, eorumque expressus ad id accedat assensus, derogationem huiusmodi nemini suffragari. Sicque per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, et praefatae etiam Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit, attentari.

Clausulae derogatoriae contrarium.

§ 3. Non obstantibus praemissis et felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon fabricae praefatae ac hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum quorumcumque locorum et Ordinum, etiam exemptorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, conservatoriis, exemptionibus et literis apostolicis, eisdem et dilectis filiis populo Romano, necnon iudicibus, curiis et tribunalibus, eorumque personis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et dictam Sedem, etiam motu et scientia et potestatis plenitudine similibus ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum qui-

busvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; necnon reformationibus, etiam noviter factis, ac paribus motu et scientia approbatis, etiam disponentibus quod causae huiusmodi ad forum seu Curiam Capitolii reassumi debeant. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, aliter de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse, ac eisdem motu et scientia ac potestatis plenitudine derogamus, ac sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 4. Et cum absolute a censuris ad effectum praesentium, et de auctoritate, constitutione, deputatione, licentia, facultate, concessione, decreto et derogatione et aliis praemissis, quae hic pro sigillatim repetitis ad partem habeantur, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum maior et verior specificatio et expressio fieri possit in literis per breve nostrum ad perpetuam rei memoriam, si videbitur, latissime expedienda. Quodque earumdem literarum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo protectoris vel societatis huiusmodi seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae, vel curiae, etiam saecularis, munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae eisdem literis ori-

Repetitio clausularum.

ginalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Et quod ad causas in futurum movendas tantum.

Datum Romae apud S. Marcum, pridie nonas septembris, anno IV.

Dat. die 4 septembris 1563, pont. an. IV.

LXXXVII.

Renovatio antiquarum ordinationum, gratiarum et privilegiorum Ordinis Cisterciensis monachorum Sancti Benedicti, iurisdictionisque et auctoritatis abbatis et aliorum praelatorum dicti Ordinis.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In eminenti dignitatis apostolicae specula, meritis licet imparibus, divina dispositione vocati, ad ea libenter intendimus per quae singuli Religionum Ordines, abusibus et incommodis, quae in eos tractu temporis diversimode irrepserunt, eliminatis, non solum antiquis suis prerogativis et dignitati restituantur, sed etiam regularia eorum instituta, ad divinae Maiestatis laudem et gloriam, in posterum stabiliantur. Et, ut id votive succedat, his, quae per Romanos Pontifices, praedecessores nostros, prudenter concessa ordinataque fuerunt, ut firma perpetuo et illibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, apostolici roboris firmitatem adii-cimus, illaque nonnumquam innovamus et ampliamus, ac alias super his disponimus, prout, personarum temporumque conditione pensata, conspicimus in Domino salubriter expedire.

Exordium.

Ordo monachorum Cisterciensium iamdiu in summa puritate vitaeque sanctitate floruit, sed in desolationem prolapsus est.

§ 1. Sane, exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Ludovici, abbatis monasterii Cistercii, Cabilonensis dioecesis, petitio continebat quod licet Ordo Cisterciensis in summa puritatis et devotionis perfectione, per multa retroactorum an-

norum saecula ac tamdiu exemplari religiosorum suorum vita atque sanctimonia, non solum in regno Franciae, ubi supremum eius caput, videlicet Cistercii praedictum, cum aliis quatuor illius praecipuis, nempe Firmitatis, Pontiniaci, Clarevallis et Morimundi, Cabilonensis praedictae ac Antisiodorensis et Lingonensis dioecesis respective monasteriis, quae filiae Cistercii nuncupantur, sed etiam per alia fere universa christiani orbis climata, cum bonae famae et virtutum odore, eximioque religionis decore, ad aedificationem militantis Ecclesiae, quamdiu, iuxta sanctorum Patrum institutiones et regularia illius instituta, praefatis aliisque monasteriis, de monachorum dicti Ordinis personis provisum, eiusque laudabilia instituta, ritus, consuetudines et privilegia firmiter observata fuerunt, Domino cooperante, floruerit; nihilominus a pluribus annis citra, praesertim postquam pleraque monasteriorum et prioratuum suorum aliis quam dicti Ordinis personis commendari, a superioris obedientia, per exemptionum, unionum aliasque diversas vias, tamquam membra a suo corpore, divelli, abstrahi et dismembrari coeperunt, specioso illo regularis disciplinae candore paulatim offuscato, universus Ordinis status in miserabilem dispersionem et desolationem prolapsus est.

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, tantis huius olim Deo mortalibusque gratae Religionis incommodis, aliter quam per antiquorum statutorum, consuetudinum, rituum et privilegiorum praedictorum undique convulsorum et diversimode oppressorum restitutionem mederi non posse videatur, pro parte eiusdem Ludovici abbatis, asserentis se Romam his periculosis temporibus, opis super hoc a nobis implorandae gratia, personaliter accessisse, nobis fuit humiliter supplicatum quatenus, afflictis eius-

Cuius reformatio et restitutio tunc fieri posse praeponebatur, si eius institutum et ritus renoventur, et exemptiones in contrarium concessae amoveantur.

dem Ordinis rebus succurrentes, exemptiones ab ipsius Ordinis superioribus, per eius personas, aliaque privilegia contra illum per quosvis ab Apostolica Sede obtenta, moderari, ac praefatis statutis, consuetudinibus, ritibus et privilegiis, pro illorum firmiori subsistentia, robor apostolicae confirmationis adiicere, illaque innovare ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur.

Hic ideo Pontifex exemptiones omnes ab abbate, capitulo et aliis concessas adversus Ordinis statuta revocat;

§ 3. Nos igitur, qui Ordinis praedicti, nobis et dictae Sedi in primis devoti, decus et integritatem suique pristini candoris restitutionem sincero desideramus affectu, ipsum Ludovicum abbatem a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes; necnon omnium et singulorum infrascriptorum immunitatum, libertatum, exemptionum, indulgentiarum, etiam plenariarum, conservatoriarum, facultatum, ordinationum, statutorum, privilegiorum, indultorum et aliarum gratiarum ac literarum desuper expeditarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnes et singulas ab abbate monasterii Cistercii aliisque superioribus et capitulo generali Ordinis huiusmodi eiusque deputatis immunitates, libertates et exemptiones, quibusvis, tam virorum quam Sanctae Catharinae Caietanensis et Sanctae Mariae de Coelestia nuncupatae Venetiarum, aliisque monialium monasteriis ac prioratibus et aliis regularibus locis dicti Ordinis, ac dilectis filiis abbatibus et prioribus, dilectisque in Christo filiabus abbatissis et priorissis, necnon conventibus, capitulis et personis

eorundem, tam in Gallia, Italia, Hispania, Portugallia, Germania, Anglia et Scotia quam alibi ubilibet consistentibus.

§ 4. Ita quod immunitatibus, libertatibus et exemptionibus huiusmodi non obstantibus, pro tempore existentes abbas generalis nuncupatus et alii superiores dicti Ordinis eorumque vicarii, iuxta ipsius Ordinis instituta, monasteria, prioratus et loca praedicta ac illorum personas, tam in capitibus quam in membris, visitare libere et licite valeant.

Abbatemque et alios superiores omnia loca et personas visitare et corrigere posse iubet;

§ 5. Ac quaecumque privilegia et indulta apostolica visitandi monasteria, tam virorum quam mulierum Ordinis huiusmodi, quibusvis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis aliis locorum ordinariis, abbatibus et aliis quam generali Cisterciensi praedicto, ac aliis quatuor primis nuncupatis, quatuor monasteriorum filiarum Cistercii nuncupatorum praedictorum abbatibus, ceterisque superioribus eiusdem Ordinis ad id ab ipso generali capitulo deputatis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et praeminentiae existentibus, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, etiam ad quorumvis, etiam imperatorum, regum, reginarum, ducum et aliorum principum, instantiam, vel etiam motu proprio et ex certa scientia, etiam consistorialiter et cum causae cognitione, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, clausulis, irritantibus ac aliis decretis hactenus quomodolibet concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata, et apostolicas ac alias literas desuper confectas et inde secuta quaecumque, ad hoc dumtaxat ut abbati generali et aliis superioribus Ordinis, eorumque vicariis, monasteria huiusmodi, ut supra dictum est, visitare liceat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, moderamus et limitamus.

Indulta episcopis et aliis concessa visitandi loca et personas annullat, quatenus impediunt abbatem et superiores Ordinis visitando.